

Íslenska æskulýðsrannsóknin 2023

Farsældarvísar: Akureyri

Ragný Póra Guðjohnsen

Faglegur stjórnandi Íslensku æskulýðsrannsóknarinnar

Þátttakendur

23808 einstaklingar svöruðu á landsvísu árið 2023

Bekkur	Kyn	Akureyrarbær	Norðurland eystra án Akureyrarbæjar	Önnur landsvæði	Samtals
4. bekkur	Strákar	125	40	1555	1720
	Stelpur	122	45	1629	1796
	Stálp, annað eða vilja ekki svara	7	0	121	128
5. bekkur	Strákar	117	52	1269	1438
	Stelpur	132	53	1152	1337
	Stálp, annað eða vilja ekki svara	9	2	75	86
6. bekkur	Strákar	104	39	1656	1799
	Stelpur	94	44	1599	1737
	Stálp, annað eða vilja ekki svara	7	2	103	112
7. bekkur	Strákar	134	62	1324	1520
	Stelpur	120	46	1233	1399
	Stálp, annað eða vilja ekki svara	9	6	89	104
8. bekkur	Strákar	138	55	1850	2043
	Stelpur	102	54	1684	1840
	Stálp, annað eða vilja ekki svara	5	2	147	154
9. bekkur	Strákar	117	49	1246	1412
	Stelpur	96	43	1222	1361
	Stálp, annað eða vilja ekki svara	8	4	90	102
10. bekkur	Strákar	124	40	1528	1692
	Stelpur	103	37	1499	1639
	Stálp, annað eða vilja ekki svara	4	2	148	154

Íslenska
æskulýðsrannsóknin

Þáttökuskólar í Akureyrarbæ

Brekkuskóli

Giljaskóli

Glerárskóli

Grunnskólinn í Hrísey/Hríseyjarskóli,
Hlíðarskóli

Lundarskóli

Naustaskóli

Oddeyrarskóli

Síðuskóli

Hvað er mælt

HEIMILI

- Foreldrar
- Samskipti
- Samvera
- Félags- og efnahagsleg staða
- Tungumál

FÉLAGSLEG STAÐA

- Fjárhagsstaða fjölskyldunnar
- Nægur matur
- Vinna með námi

OFBELDI

- Heimilisofbeldi
- Kynferðisofbeldi
- Öryggi í hverfi/sveitarfélagi
- Slagsmál
- Kynferðisskilaboð (ELDRI), einelti

EINSTAKLINGURINN:

- Heilsa og vellíðan (Almennt og lífsánægja (ELDRI)/Vímuefni; nikótín, áfengi og önnur efni (ELDRI)/Andleg líðan/Hreyfing/Sállíkamleg einkenni/Svefn/Kynlíf (ELDRI)/Þreyta)
- Hæfni til að takast á við vanda/tilgangur/gera gagn (ELDRI)

NÁM, TÓMSTUNDIR OG VINIR

- Skóli (nám, skólasókn, líðan, samskipti, þátttaka, heimanám, salerni, stuðningur)
- Íþrótt-, félags- og tómstundastarf
- Lestur/áhorf/samfélagsmiðlanotkun
- Vinir/félagsleg samskipti
- Virk þátttaka (ELDRI)

Heimilið og uppalendur

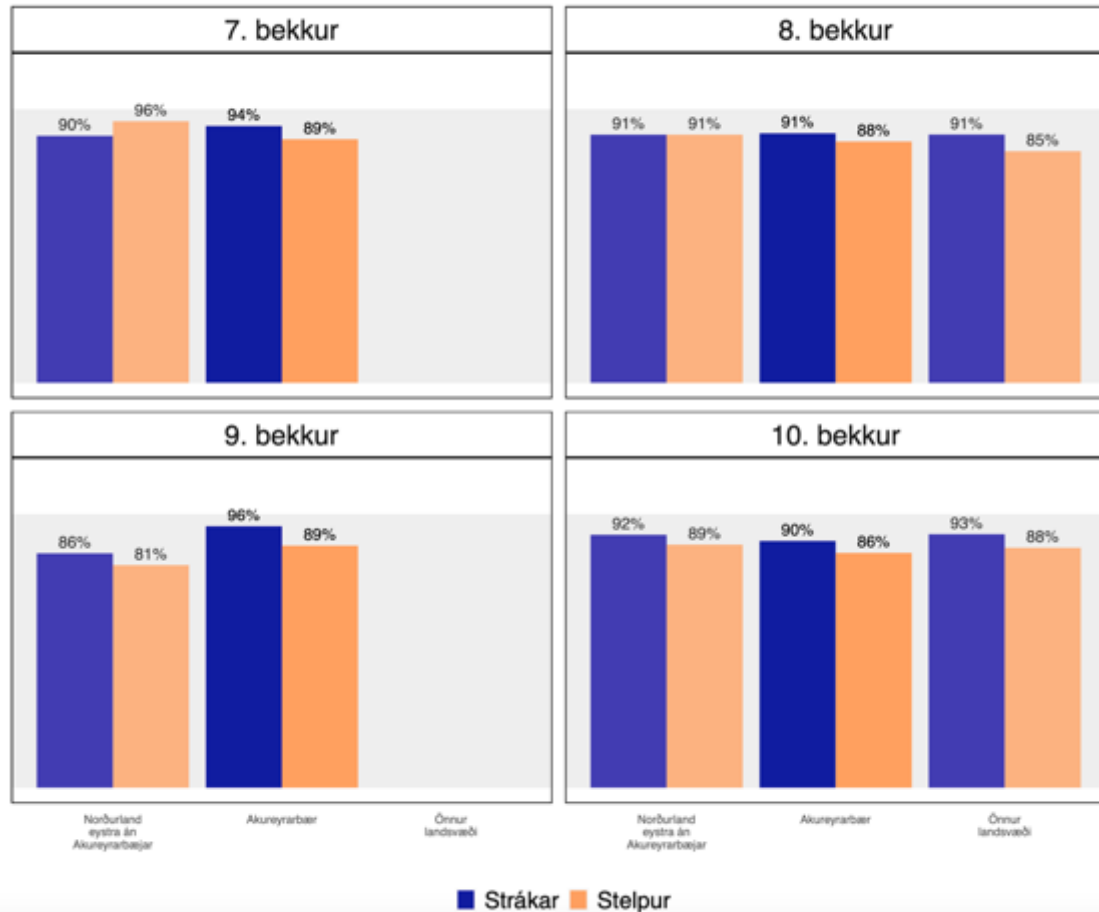

Búsetuform, tungumál, samvera, tilfinningalegur stuðningur, öryggi, ofbeldi

Sammála eða mjög sammála að upplifa sig örugg í hverfinu og byggðarlaginu

Búa á tveimur heimilum

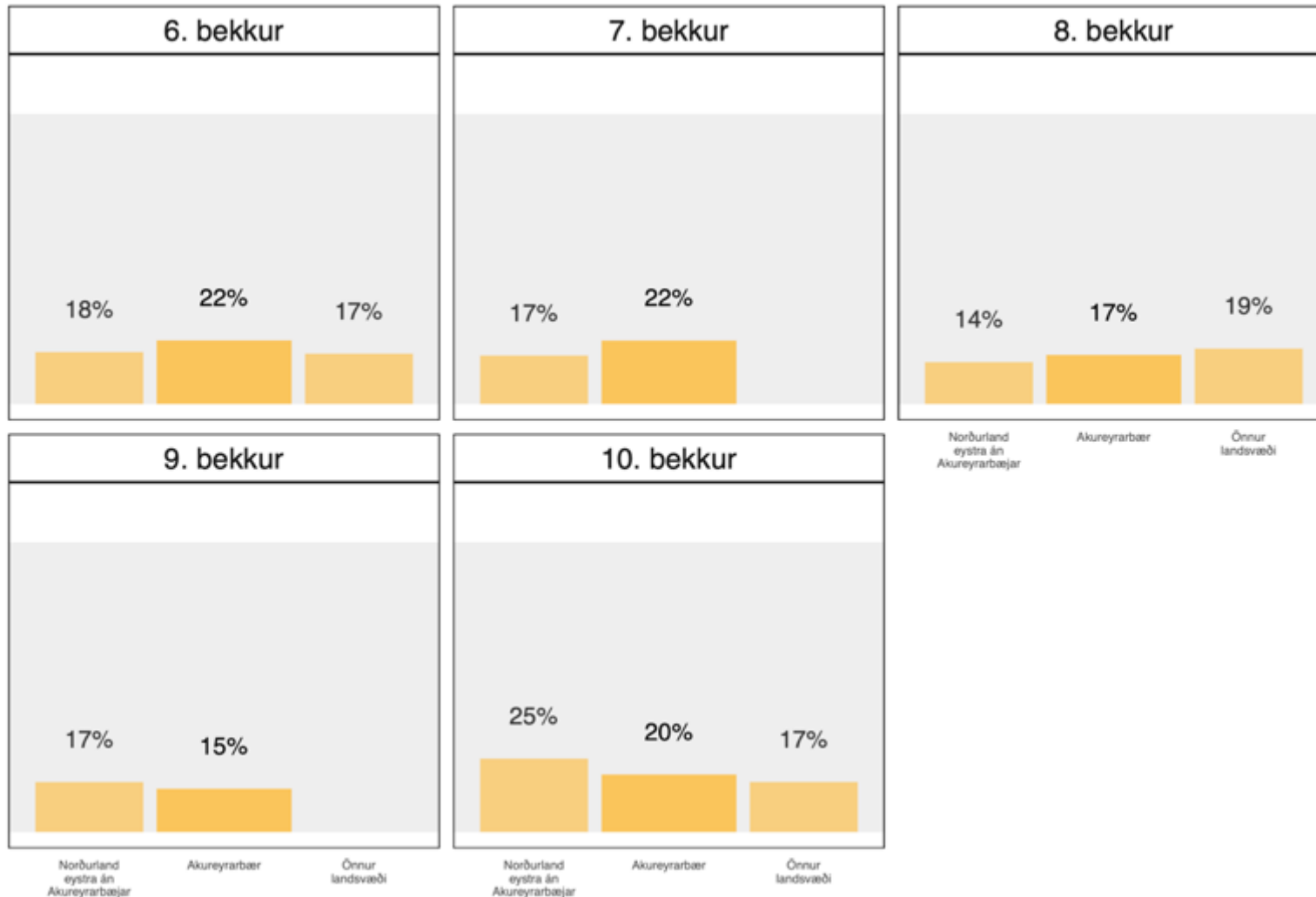

Samvinna eftir skilnað - barnanna vegna

Námskeið fyrir foreldra þar sem ítarlega er fjallað um áhrif skilnaðar á fjölskyldu.

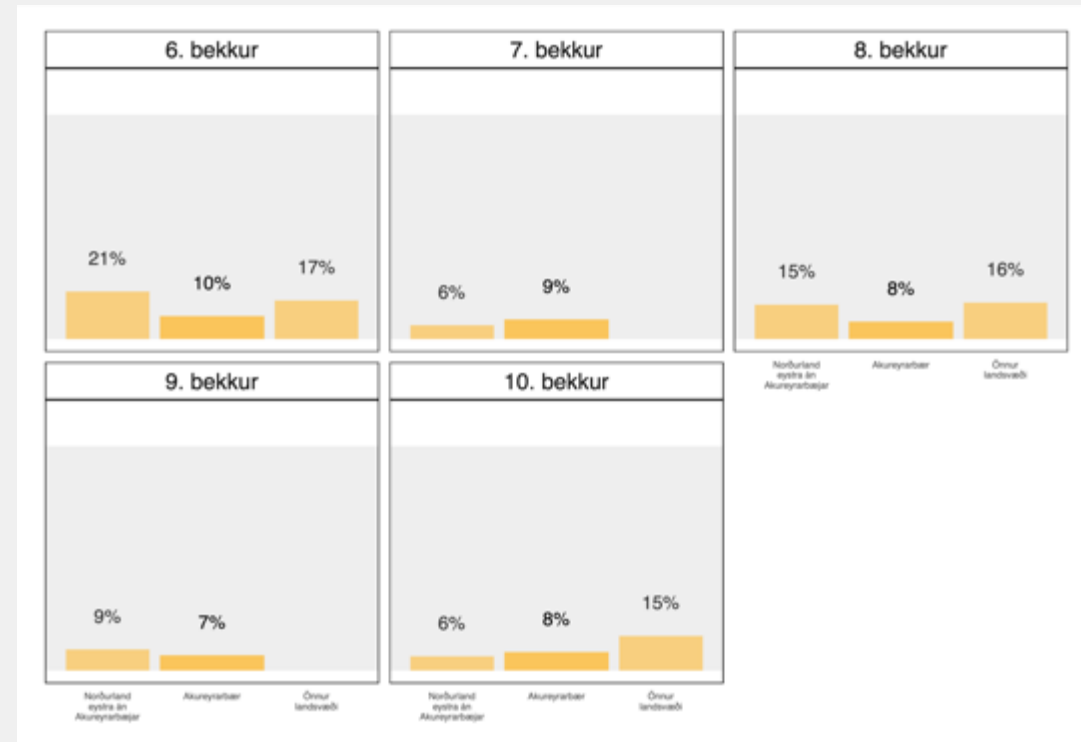
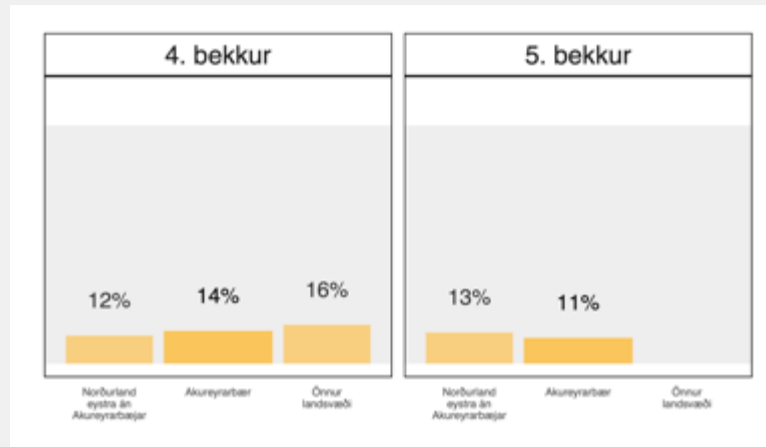
05.09.2023 - 10:25

„Ég bý mest með pabba“, „Ég bý mest með mömmu“ eða „Ég bý jafnt hjá pabba og mömmu“

Hlutfall sem talar annað tungumál en íslensku heima

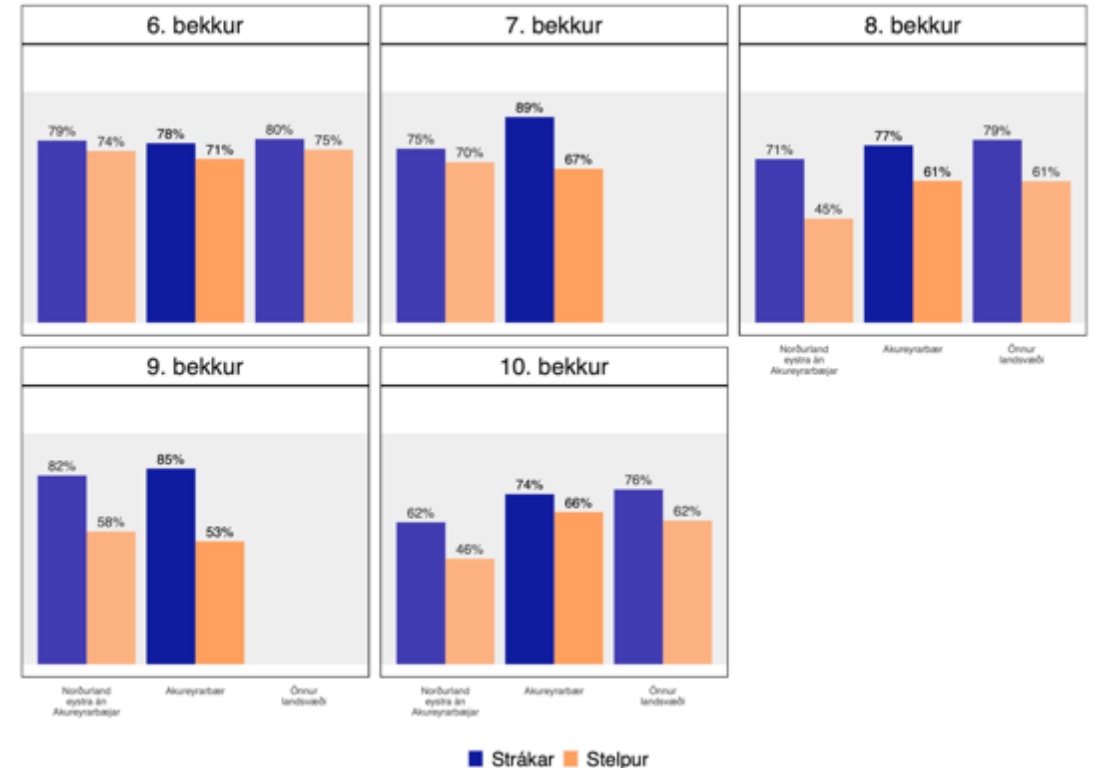
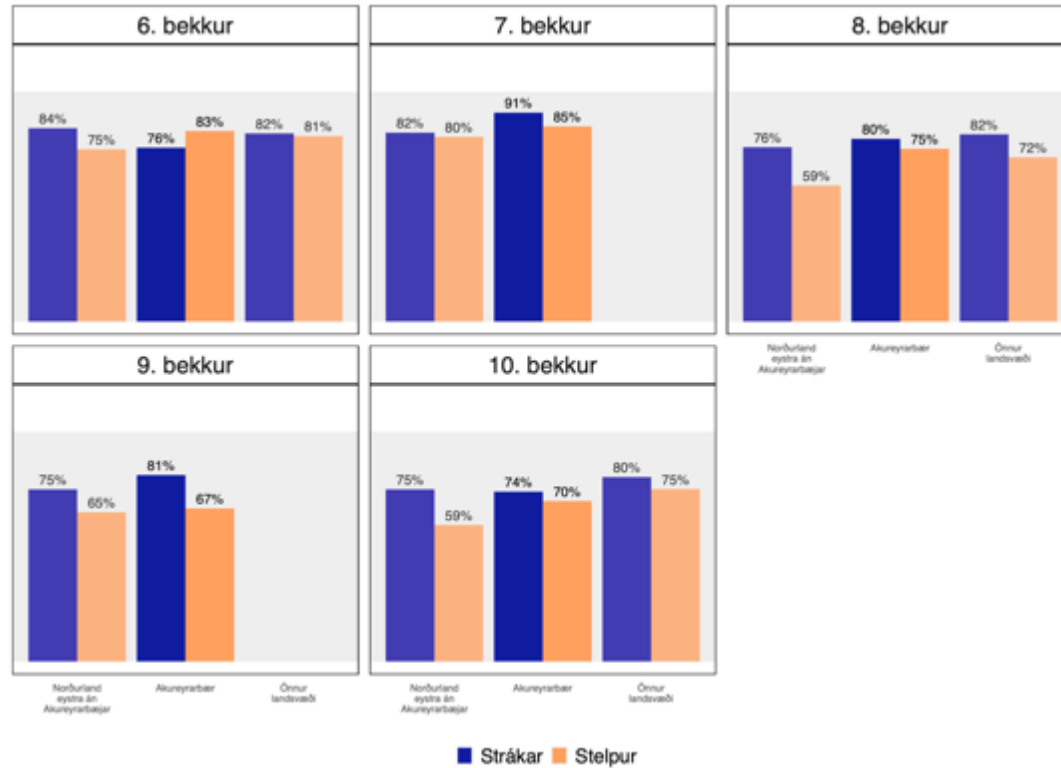

Hlutfall sem finnst auðvelt/mjög auðvelt að tala um áhyggjur

Við mömmu sína

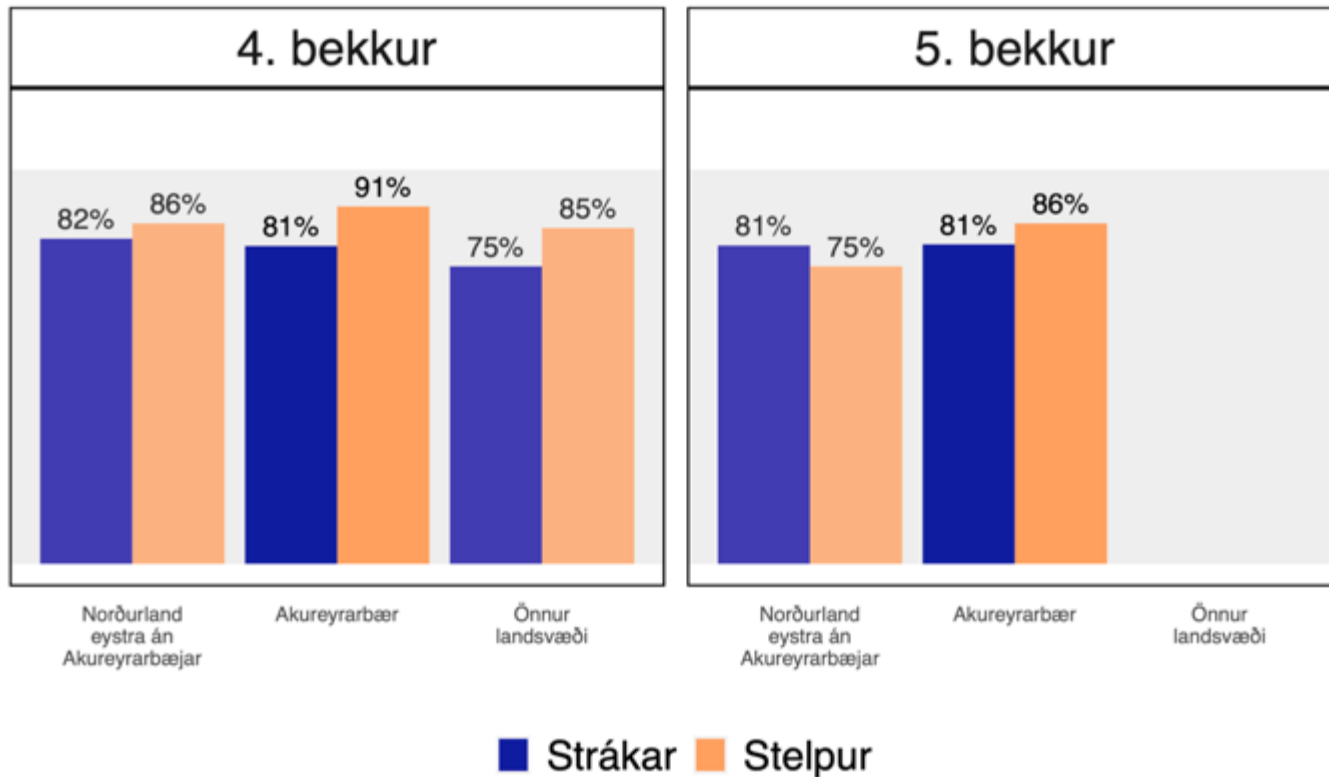
Við pabba sinn

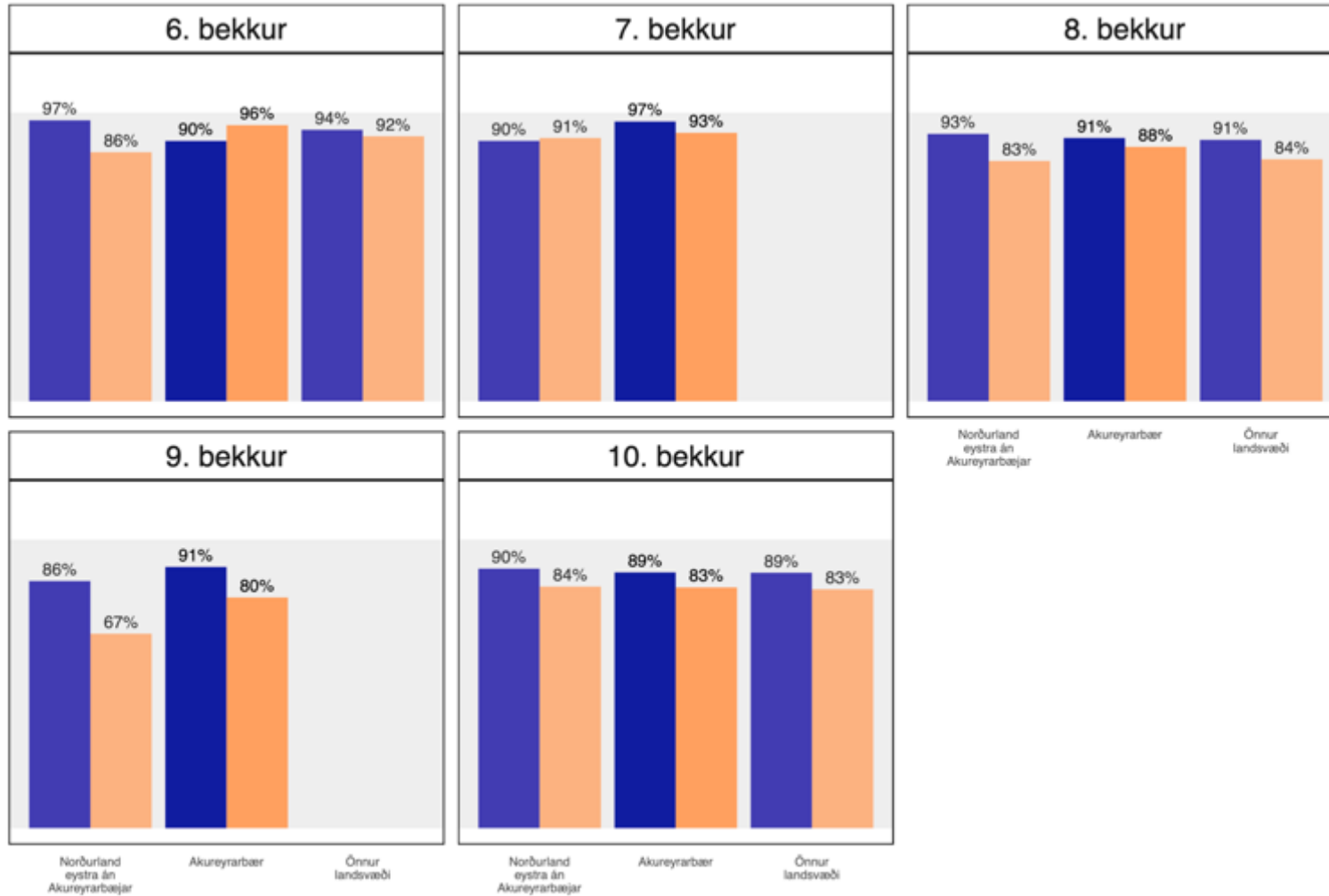

Hlutfall sem getur alltaf eða oftast talað við foreldra/annan fullorðinn á heimili um áhyggjur

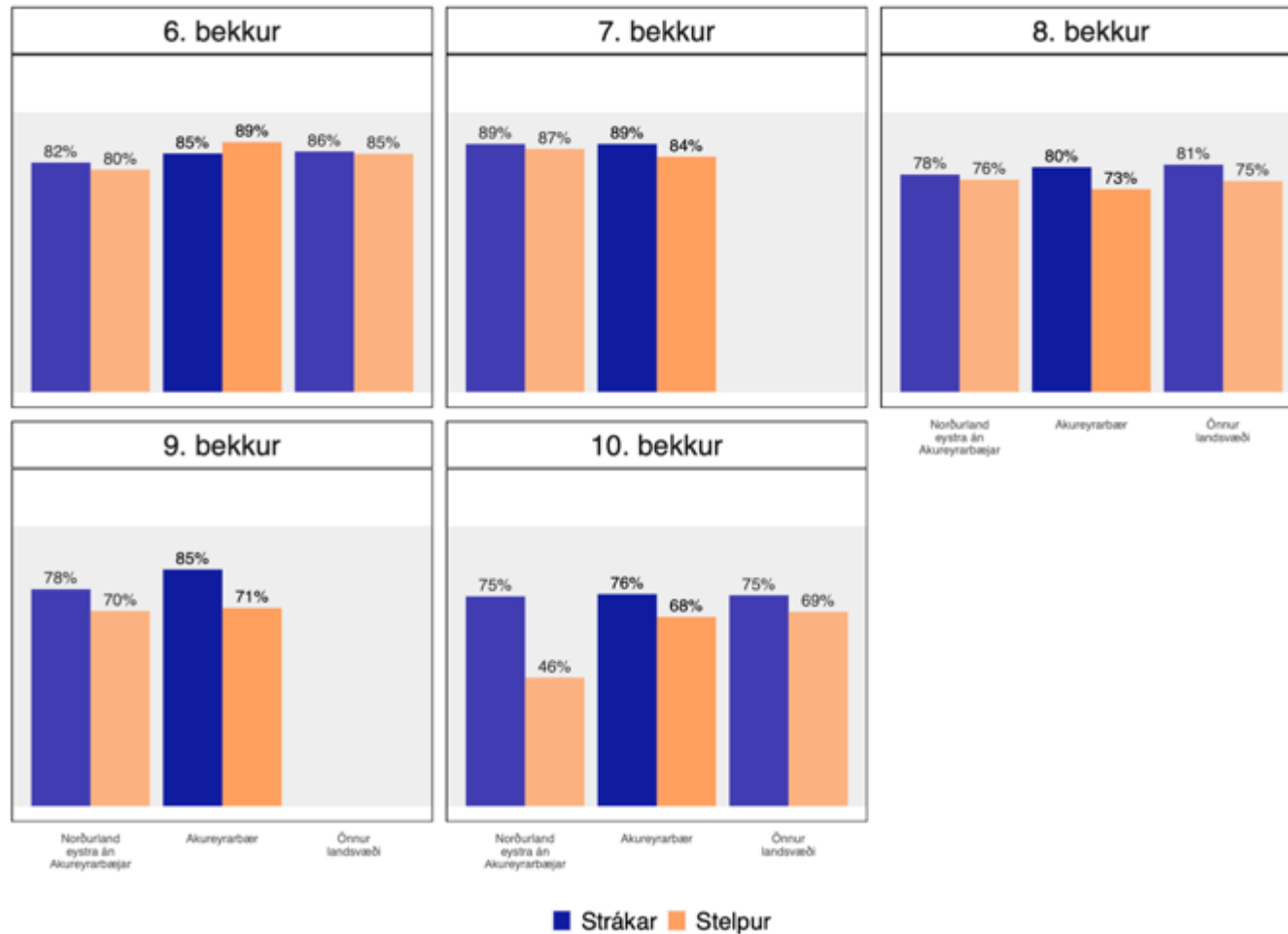

Hlutfall sem er sammála eða mjög sammála því að þau fái tilfinningalegan stuðning frá fjölskyldunni

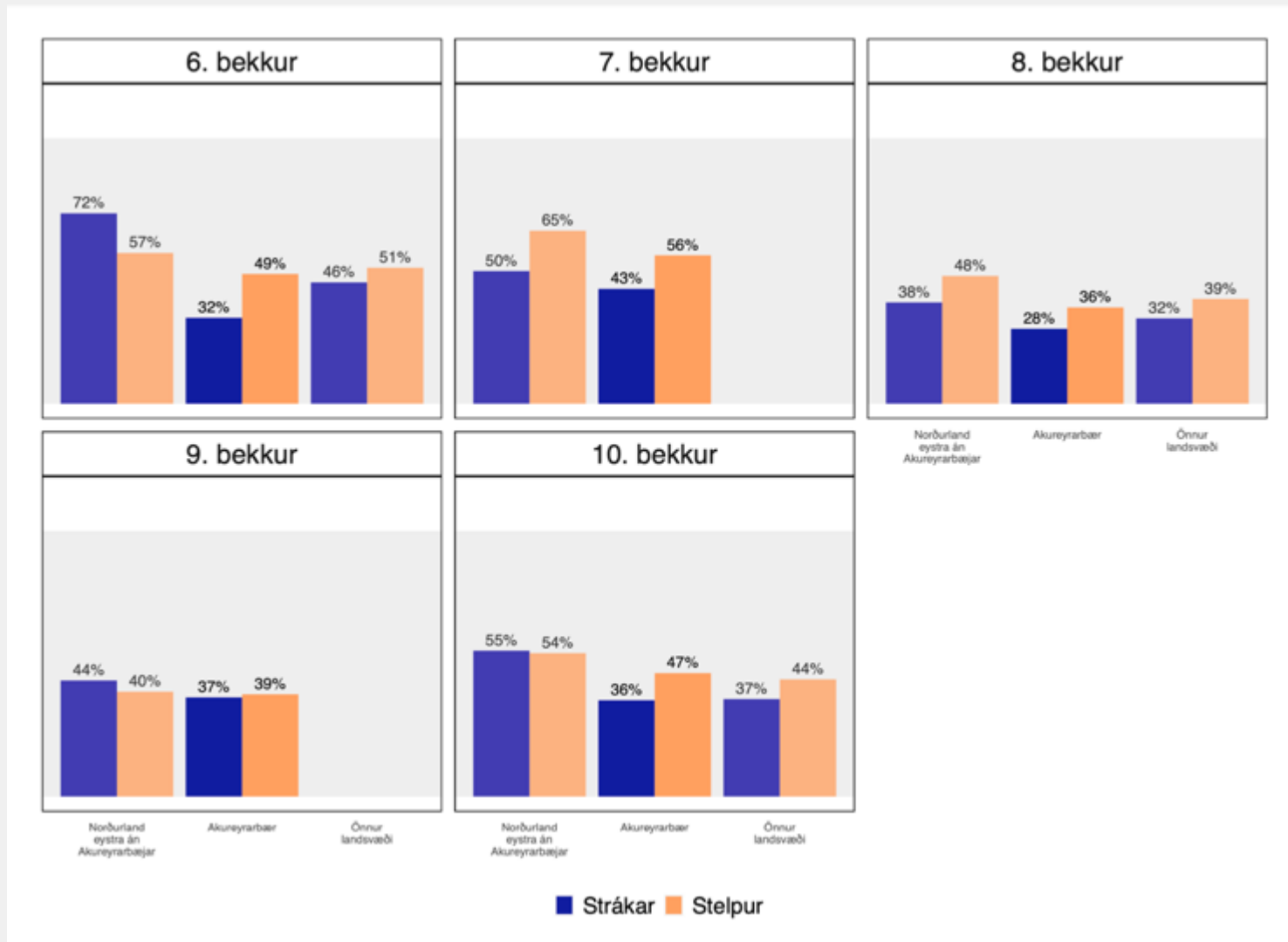

Borða kvöldmat með foreldrum

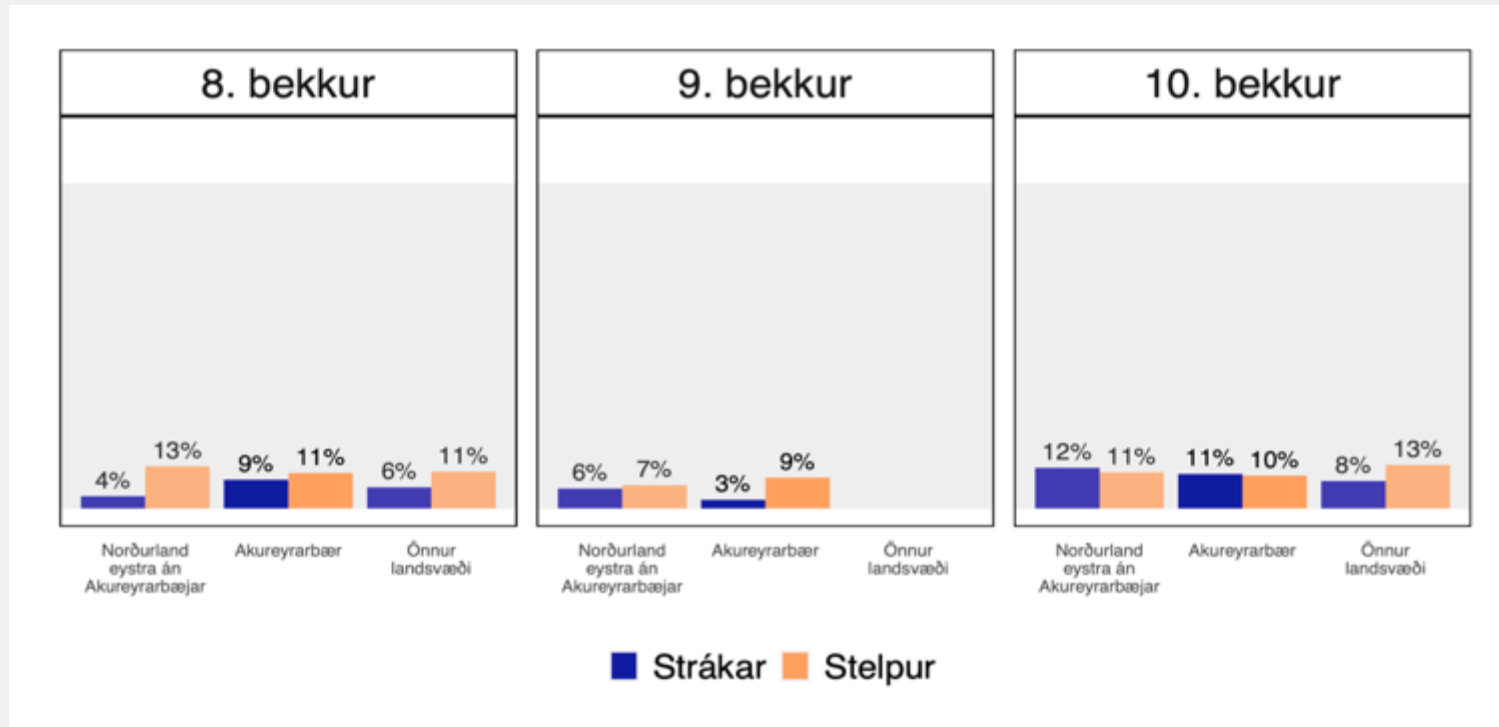

Geta leitað eftir stuðningi hjá öðrum fullorðnum einstaklingi

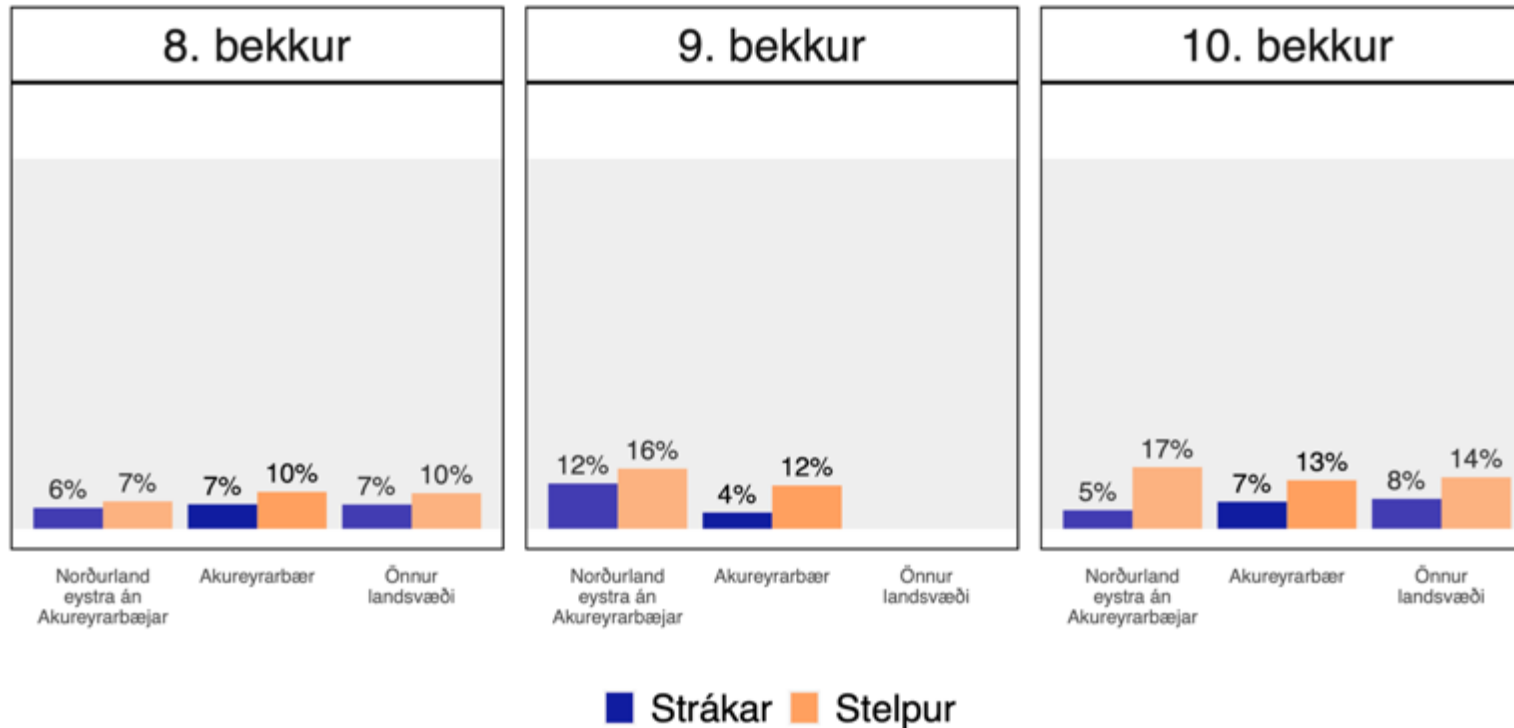

Hlutfall sem hefur einu sinni eða tvisvar“ eða „oftar en tvisvar“ orðið vitni að eða heyrt annað foreldri eða umönnunaraðila verða fyrir ofbeldi á heimilinu um ævina

Hafa orðið fyrir ofbeldi foreldra eða annars fullorðins á heimilinu „einu sinni eða tvisvar“ eða „oftar en tvisvar“ um ævina

OFBELDI GEGN BÖRNUM

hlutverk skóla

HANDBÓK FYRIR STARFSFÓLK

Tölur frá nágrannalöndum staðfesta að heimilisofbeldi snertir mörg börn og það er talið alvarlegur lýðheilsuvandi (Hafstad og Augusti, 2019, Eriksson, Bruno og Näsman, 2013; Radford o.fl., 2011). Tíðni ofbeldis sem börn upplifa í bernsku er ólík eftir menningu og aldurs skeiðum barna (United Nations Children's Fund, 2017). Því hefur verið haldið fram að heimilisofbeldi sé vanskrað í rannsóknum enda finnst svarendum yfirleitt erfitt að viðurkenna það. En rannsóknir sýna að traustar niðurstöður er hægt að fá með því að spyrja börn og foreldra um reynslu af illri meðferð. Þó að það geti virst andstæðukennt að spyrja foreldra um þetta er samkvæmni staðfest milli svara þessara beggja hópa (Everson o.fl., 2008; Mullender o.fl., 2002). Því miður er sjaldgæfara að börn séu spurð um ofbeldi í rannsóknum en foreldrar þeirra (Rydström o.fl., 2019).

Enginn vafi leikur á því að heimilisofbeldi er til staðar hér á landi. Þetta hefur aðsókn að Kvennaathvarfinu í Reykjavík sýnt allt frá opnun þess árið 1982, svo og starf annarra samtaka sem beita sér gegn nauðgunum og sífjaspellum, s.s. Bjarkarhlíð, Neyðarmóttakan, Stígamót, Kvennaráðgjöfin, Drekaslóðir í Reykjavík, Aflið og Bjarmahlíð á Akureyri. Á síðari árum hafa verið stigin skref til að veita körlum aðstoð hjá Stígamótum, samtökunum Heimilisfriður og Meðferðar- og þekkingarmiðstöð um ofbeldi í nánum samböndum.

Efnahagsleg staða

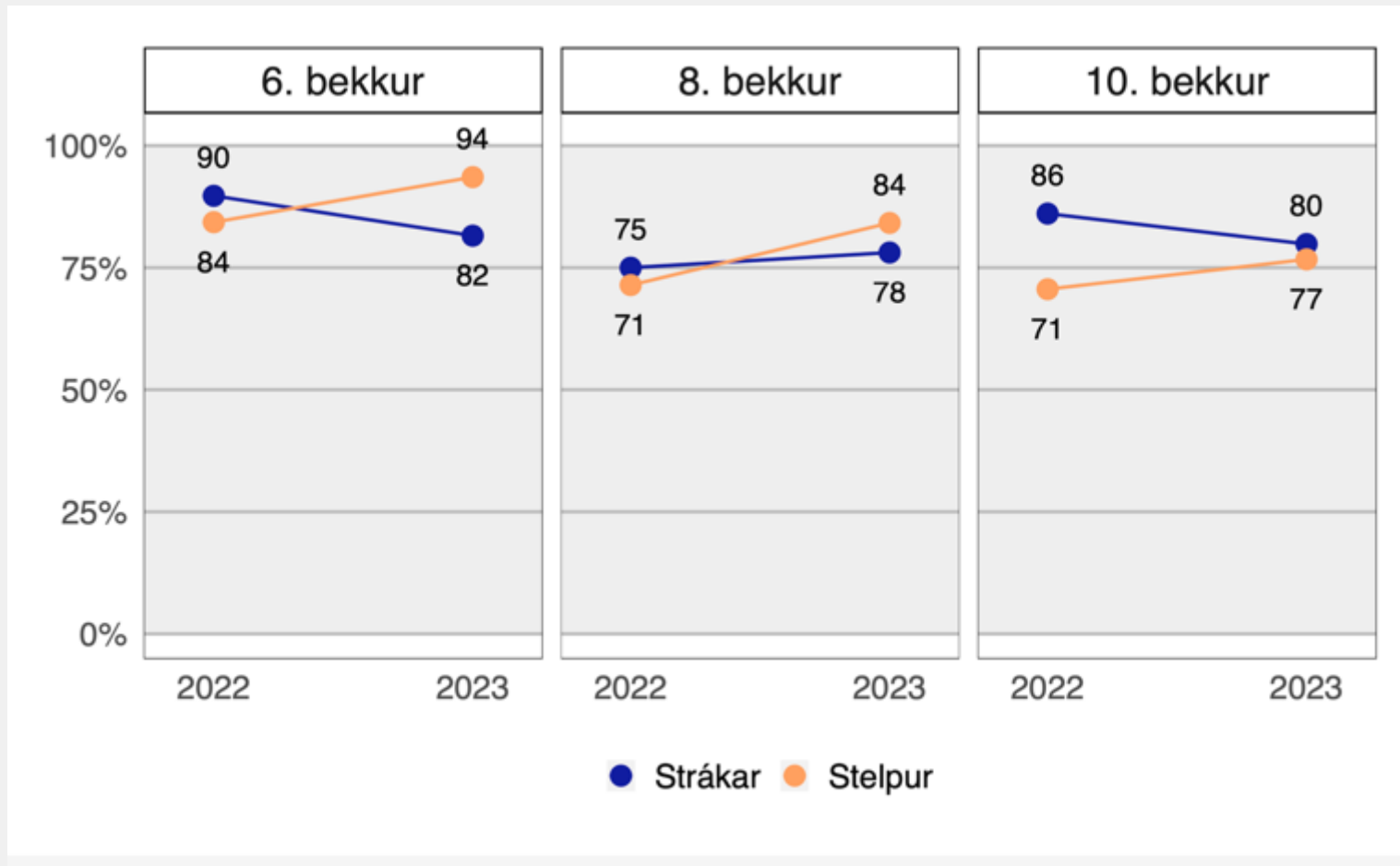

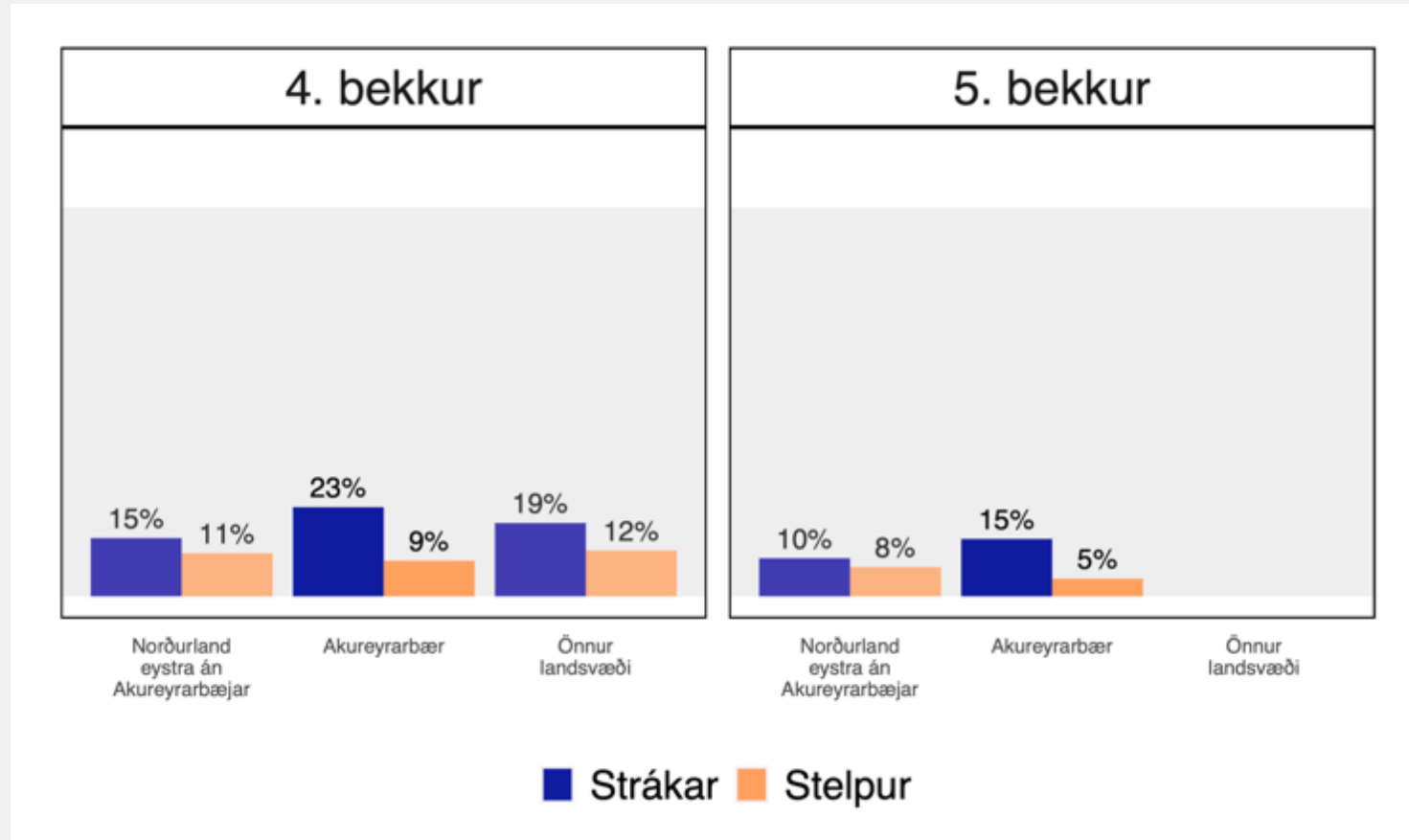
Hlutfall sem telur fjölskylduna hafa það fjárhagslega

„Mjög gott“ eða „Gott“

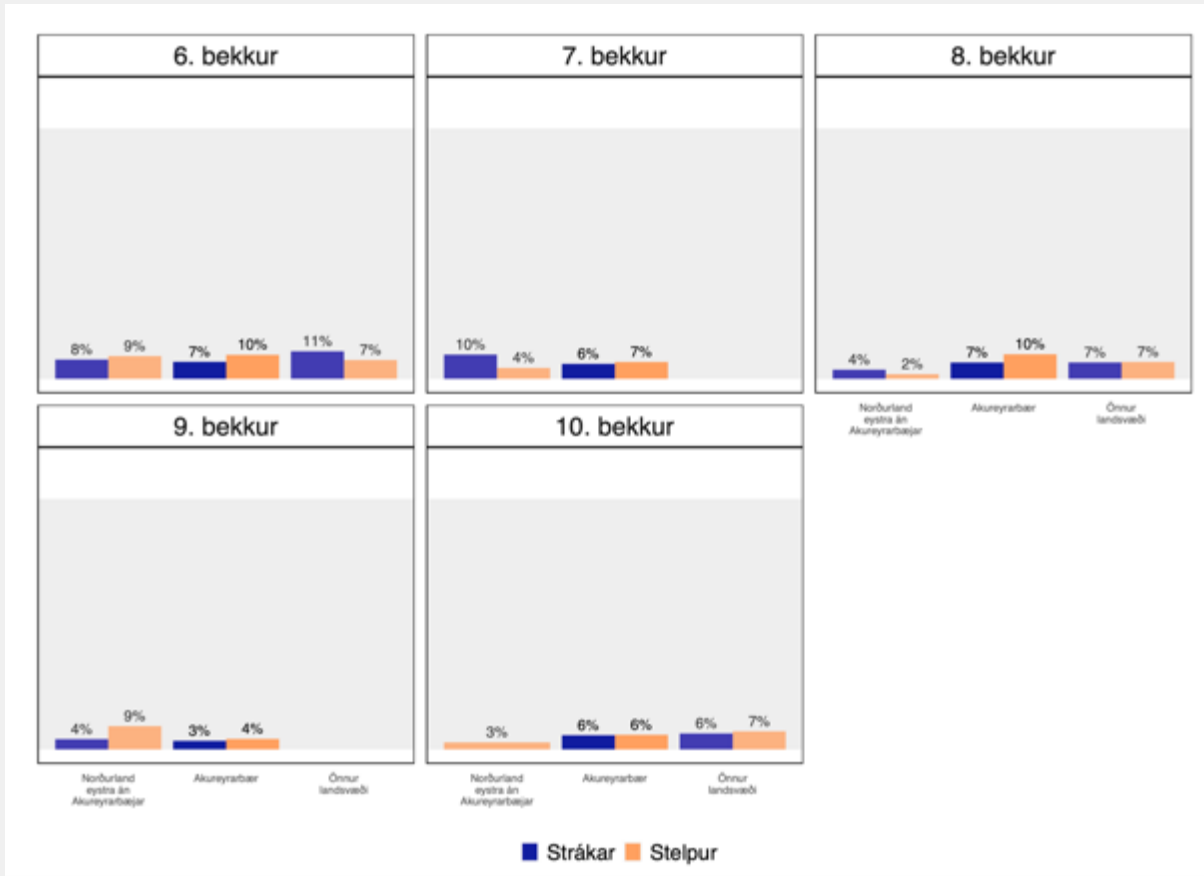

Hlutfall nemenda sem segist oft eða stundum hafa farið svöng í rúmið sl. 7 daga vegna þess að það var ekki til matur heima

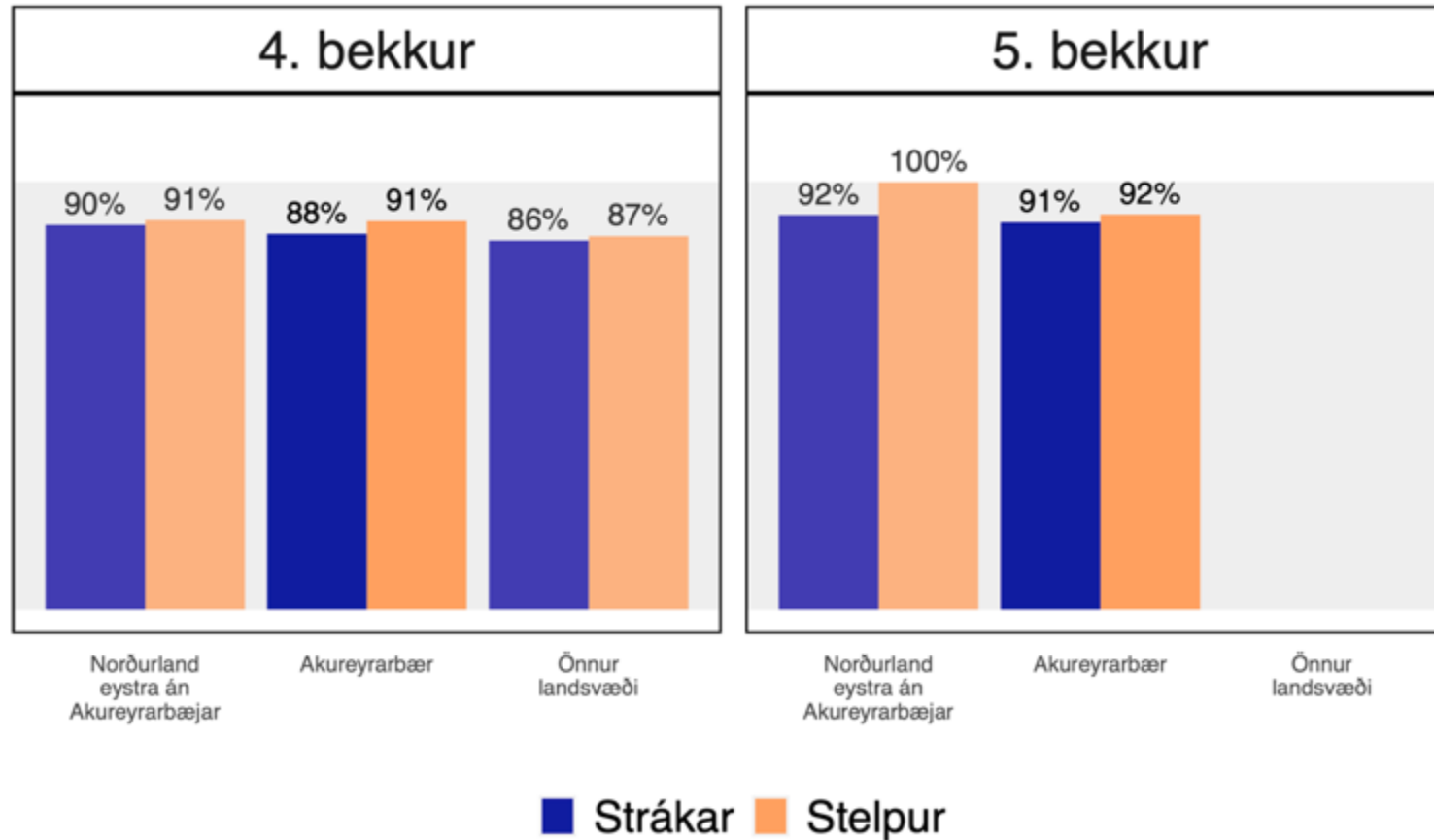

Hlutfall nemenda sem segist „Tvisvar eða þrisvar“ eða „Oftar en þrisvar“ hafa farið svöng í rúmið sl. 30 daga vegna þess að það var ekki til matur heima

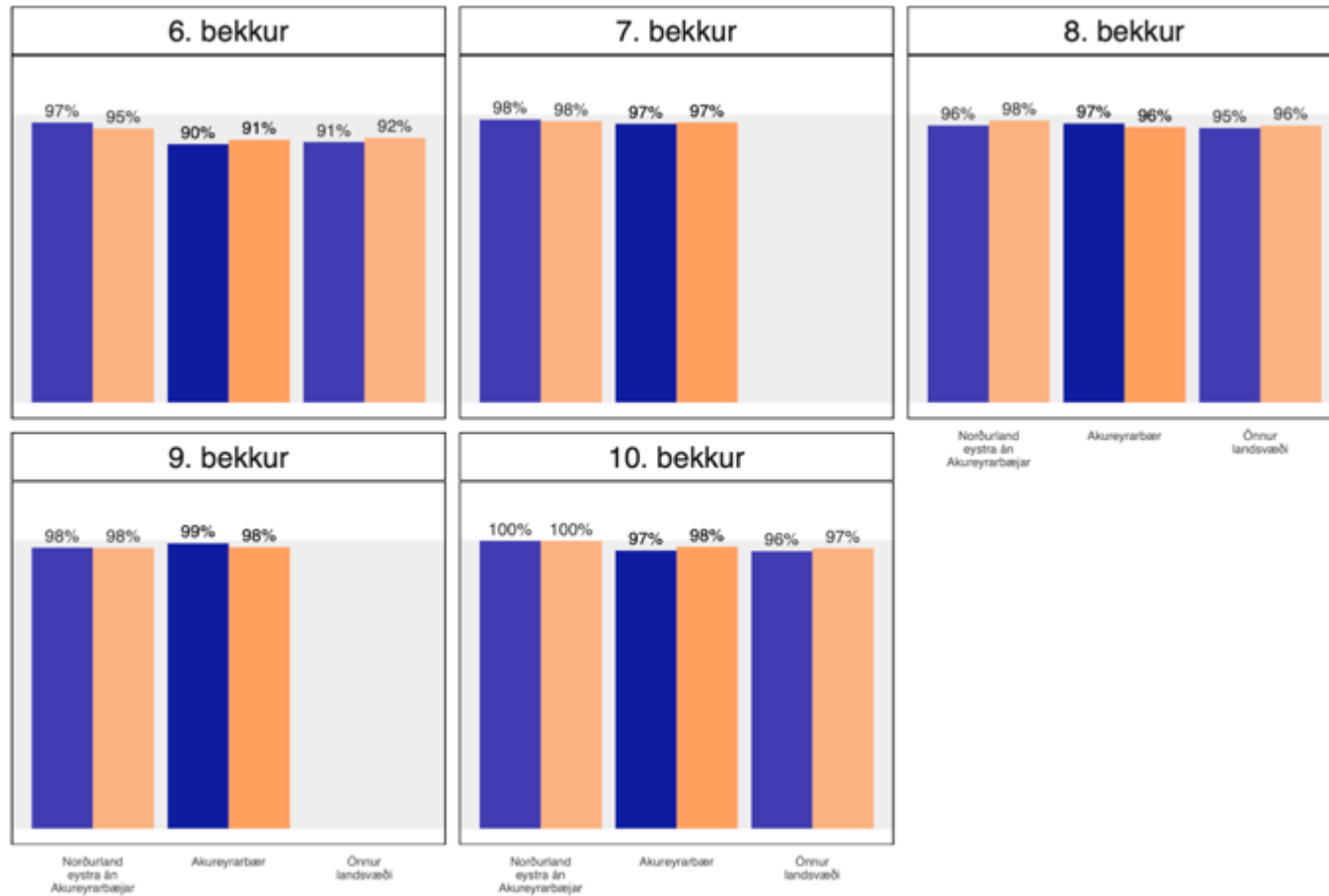

Hlutfall nemenda sem á sitt eigið herbergi

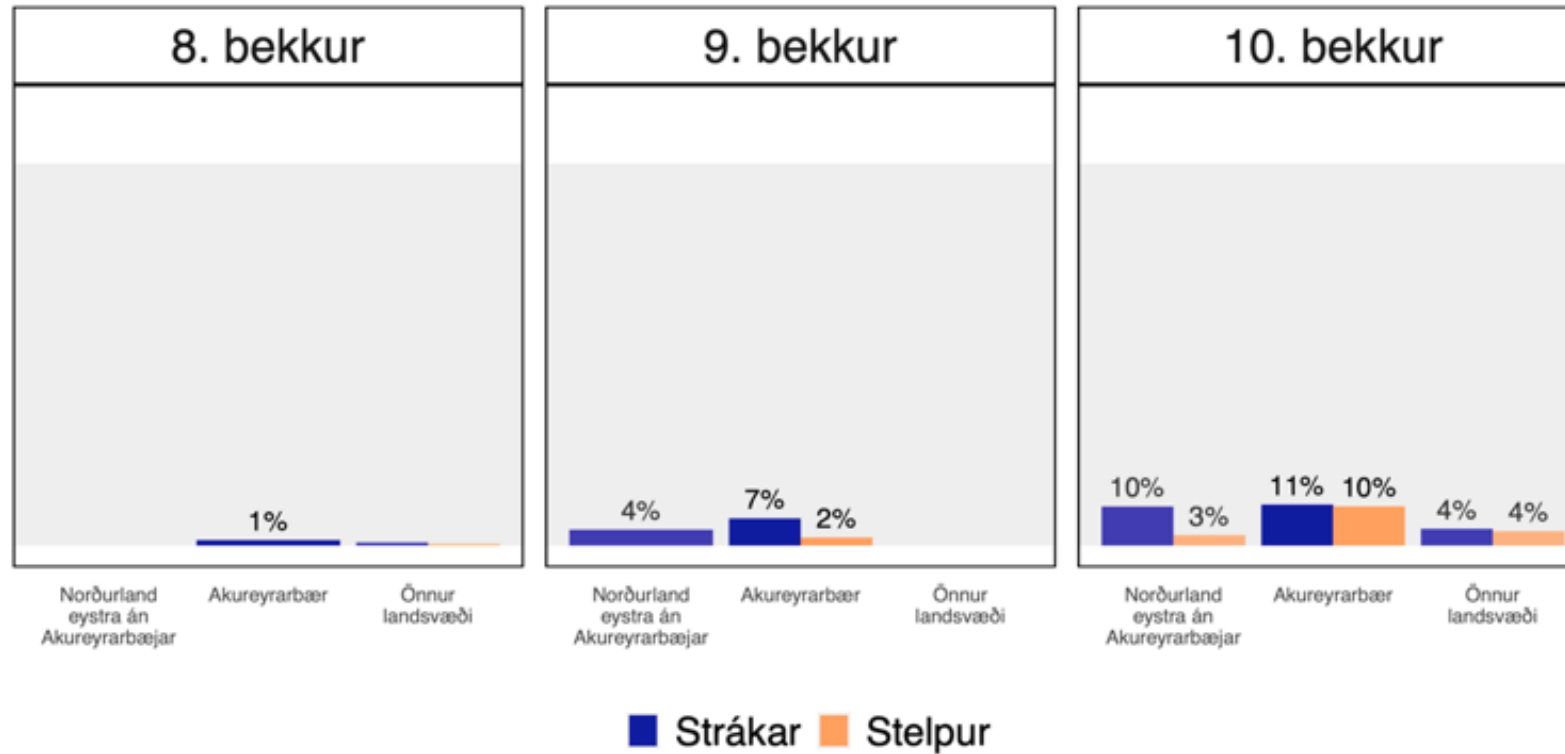

Hlutfall nemenda sem á sitt eigið herbergi

Vinna með námi meira en 20 tíma á viku

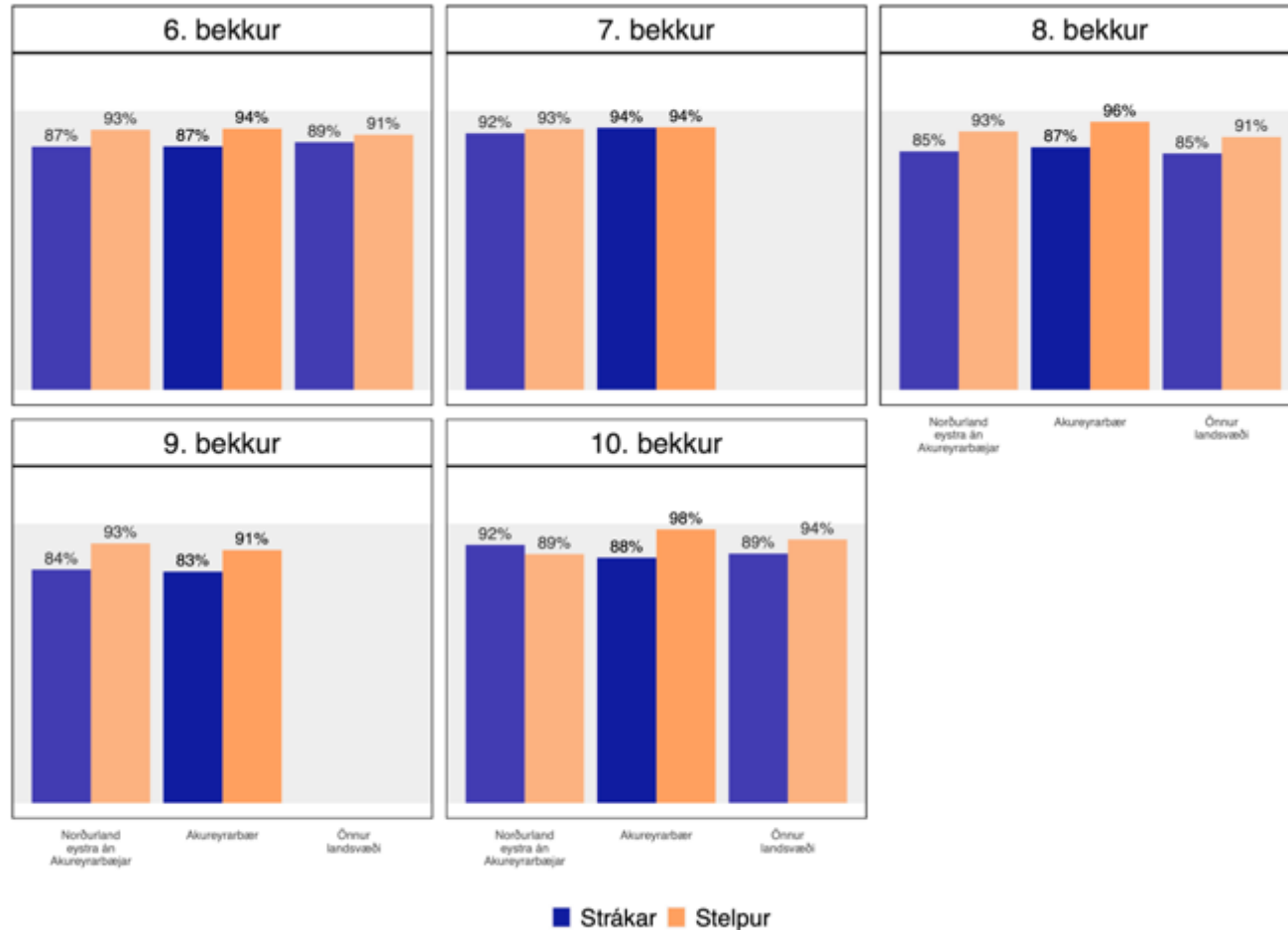

Skólastarf

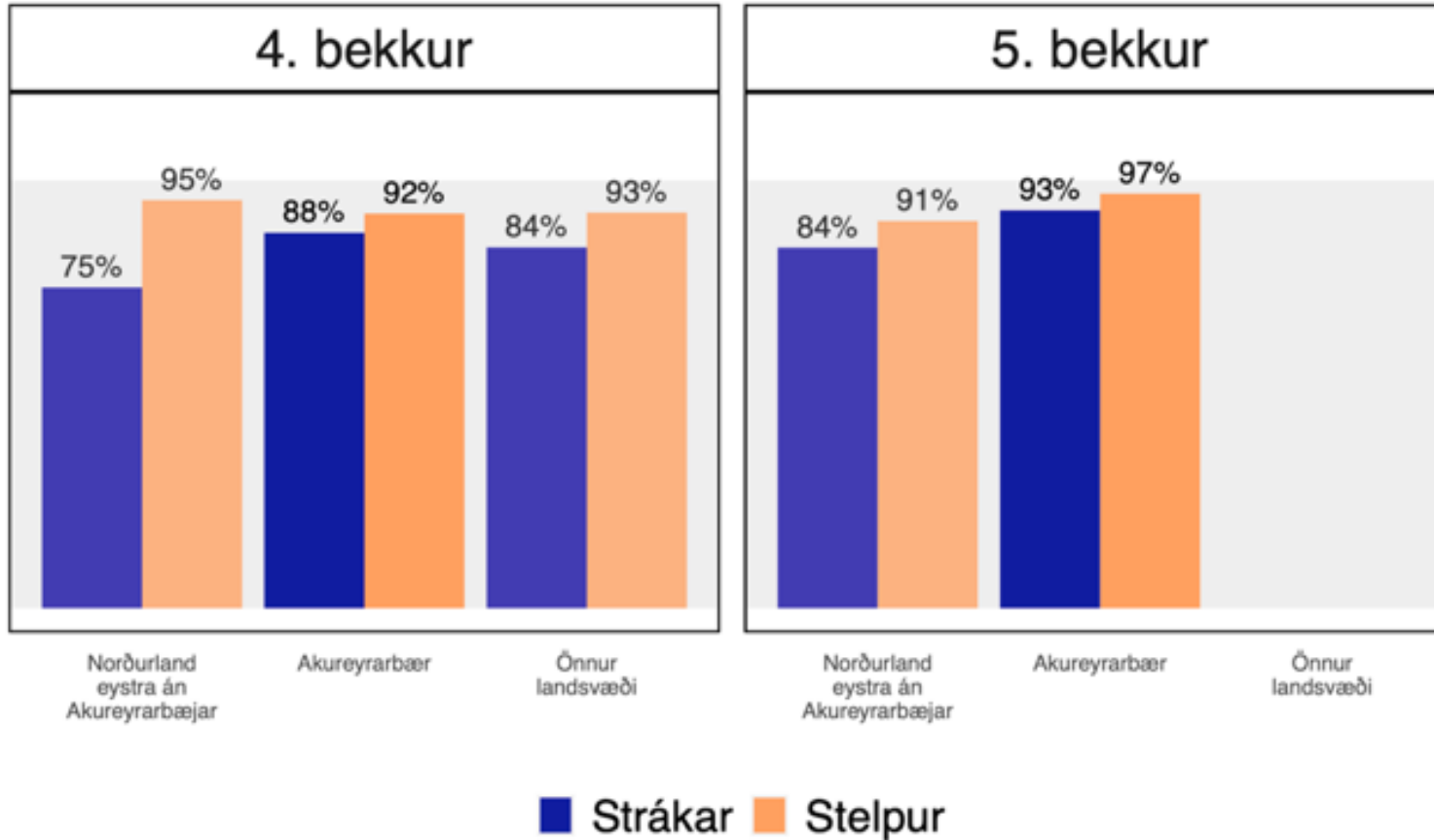
Hlutfall sem er sammála eða mjög sammála að það sé mikilvægt að leggja sig fram í skólanum

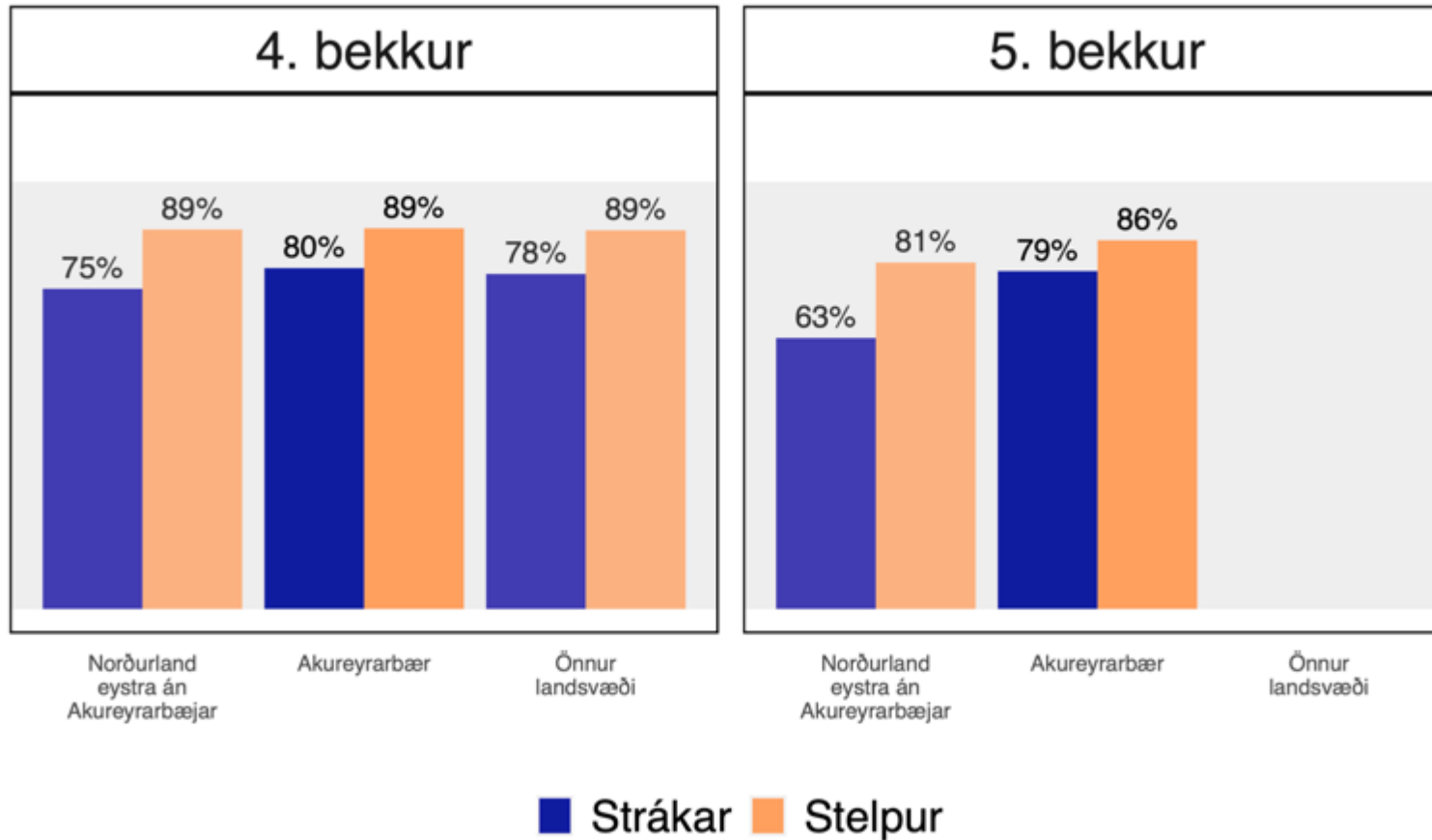

Hlutfall sem finnst mjög eða frekar mikilvægt að leggja sig fram í skólanum

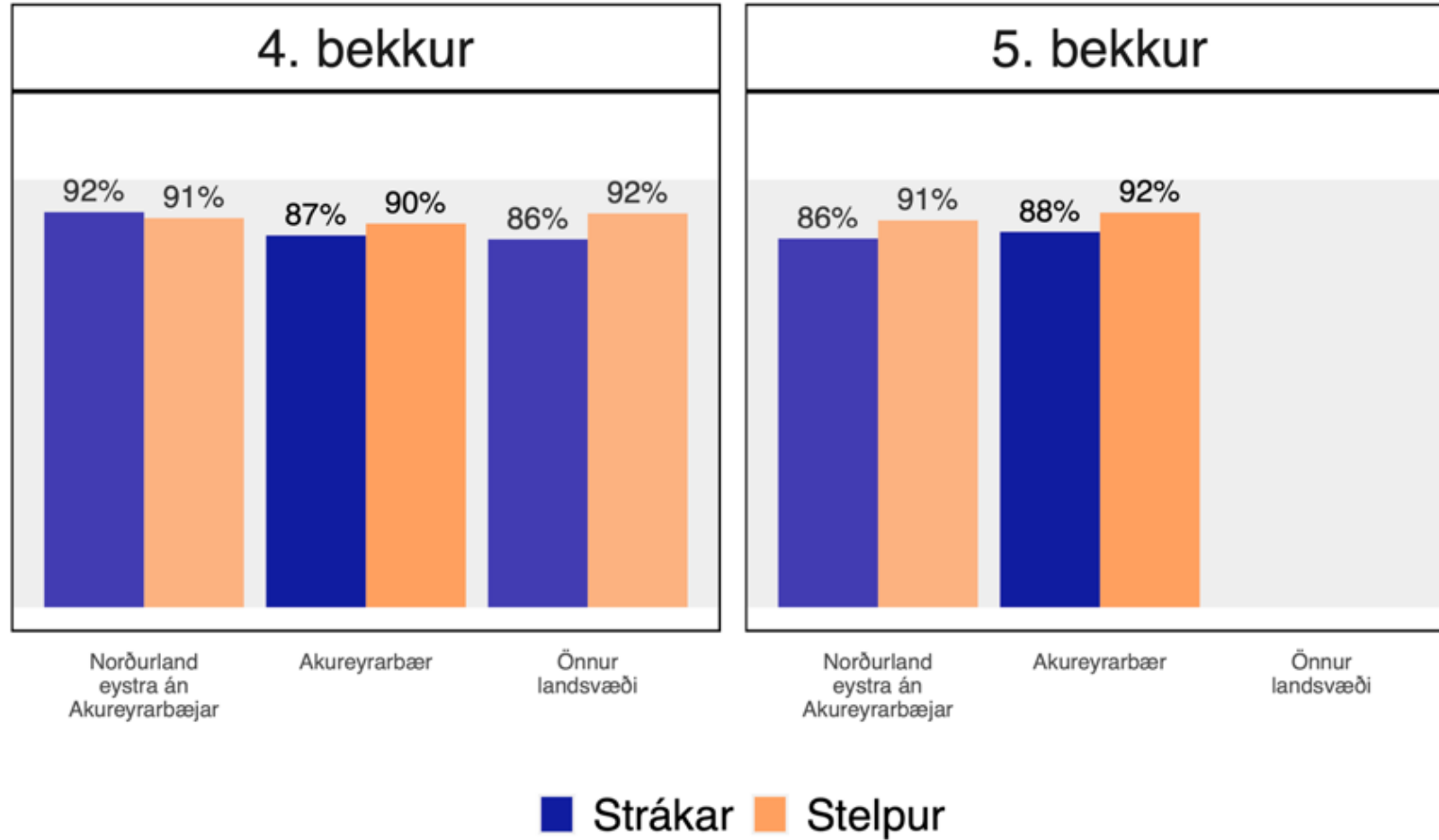

Hlutfall sem finnst mjög eða frekar gaman í skólanum

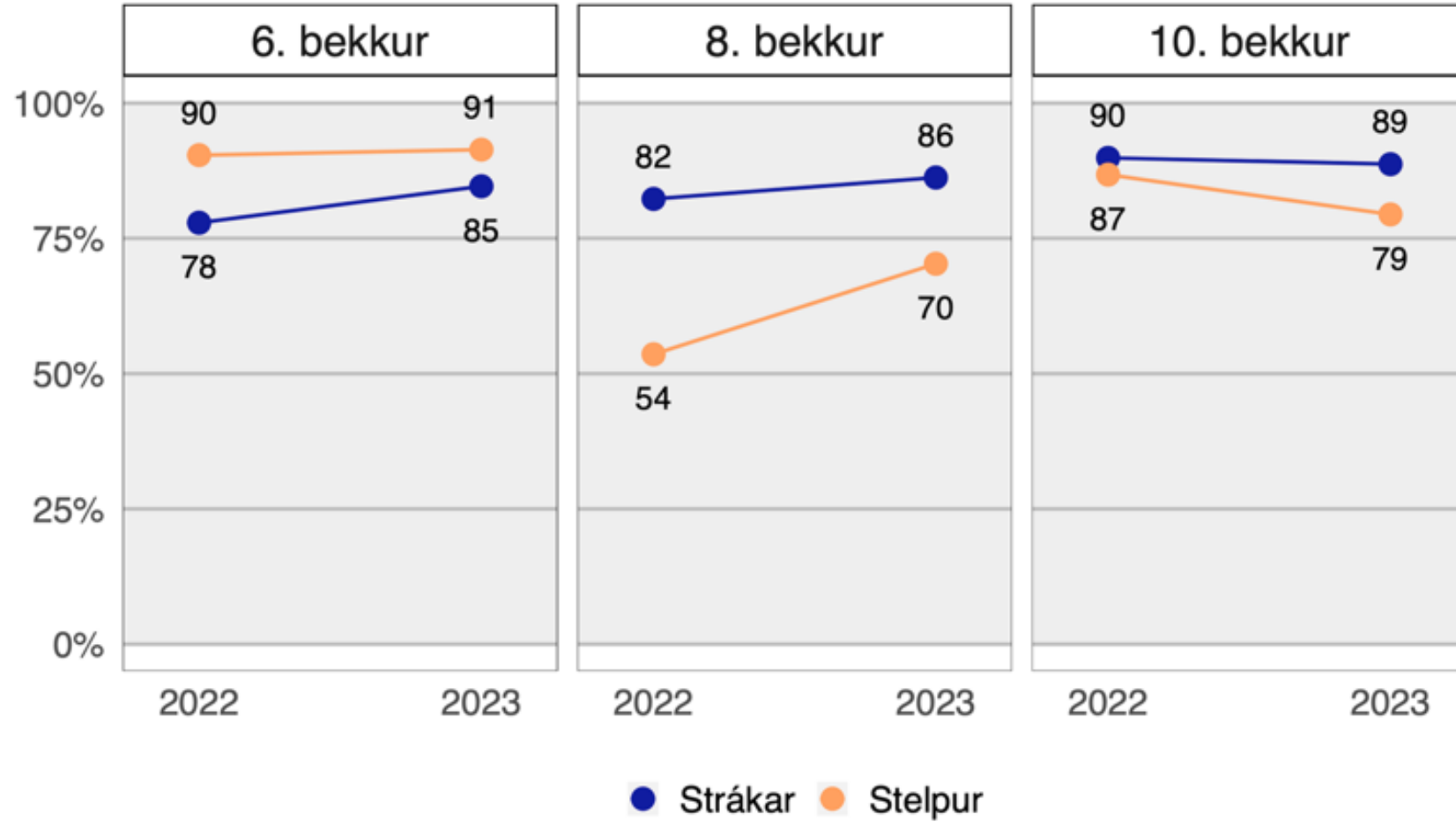

Hlutfall sem líður mjög eða frekar vel í kennslustundum

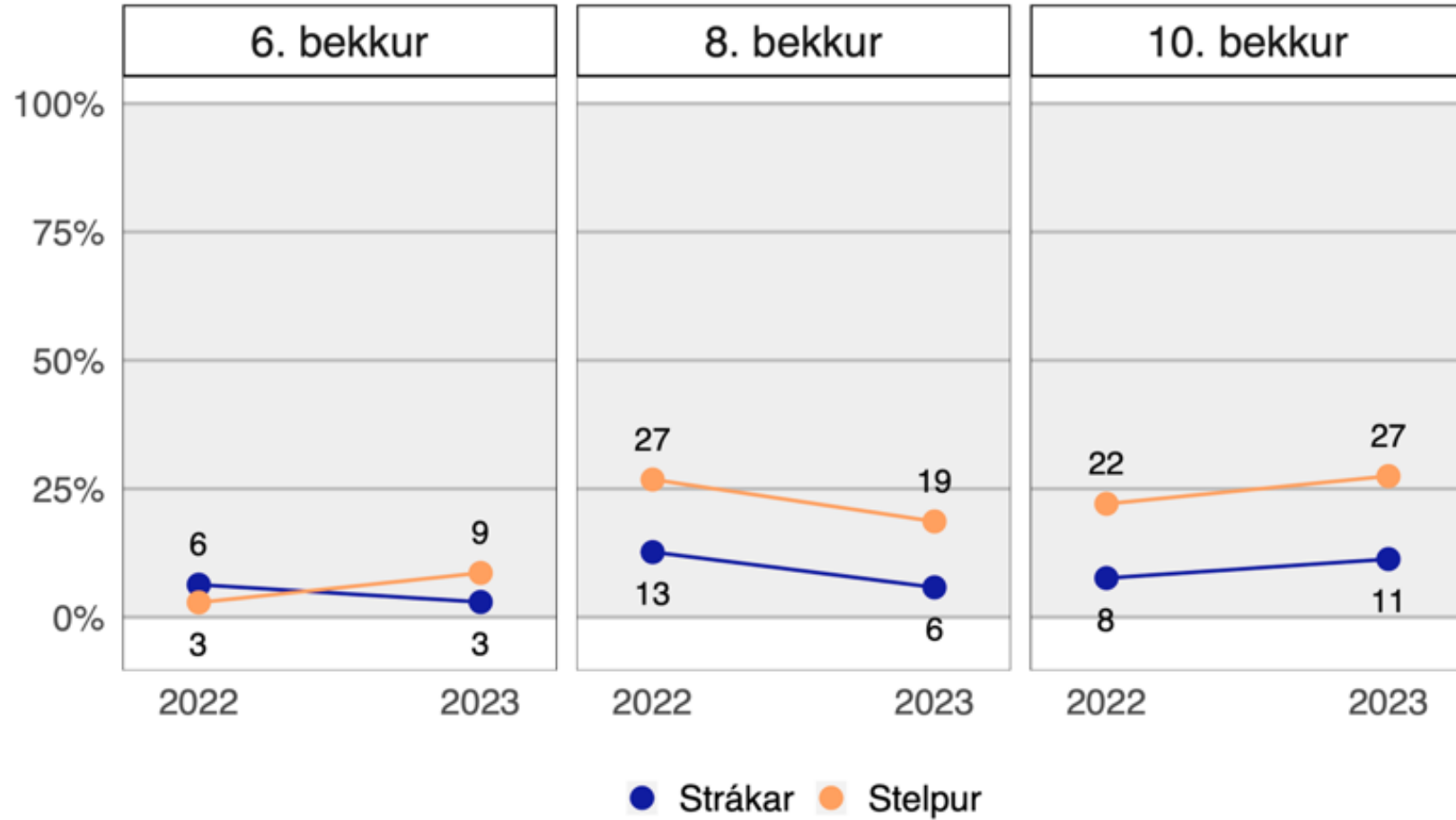

Hlutfall sem líkar mjög vel eða þokkalega í skólanum

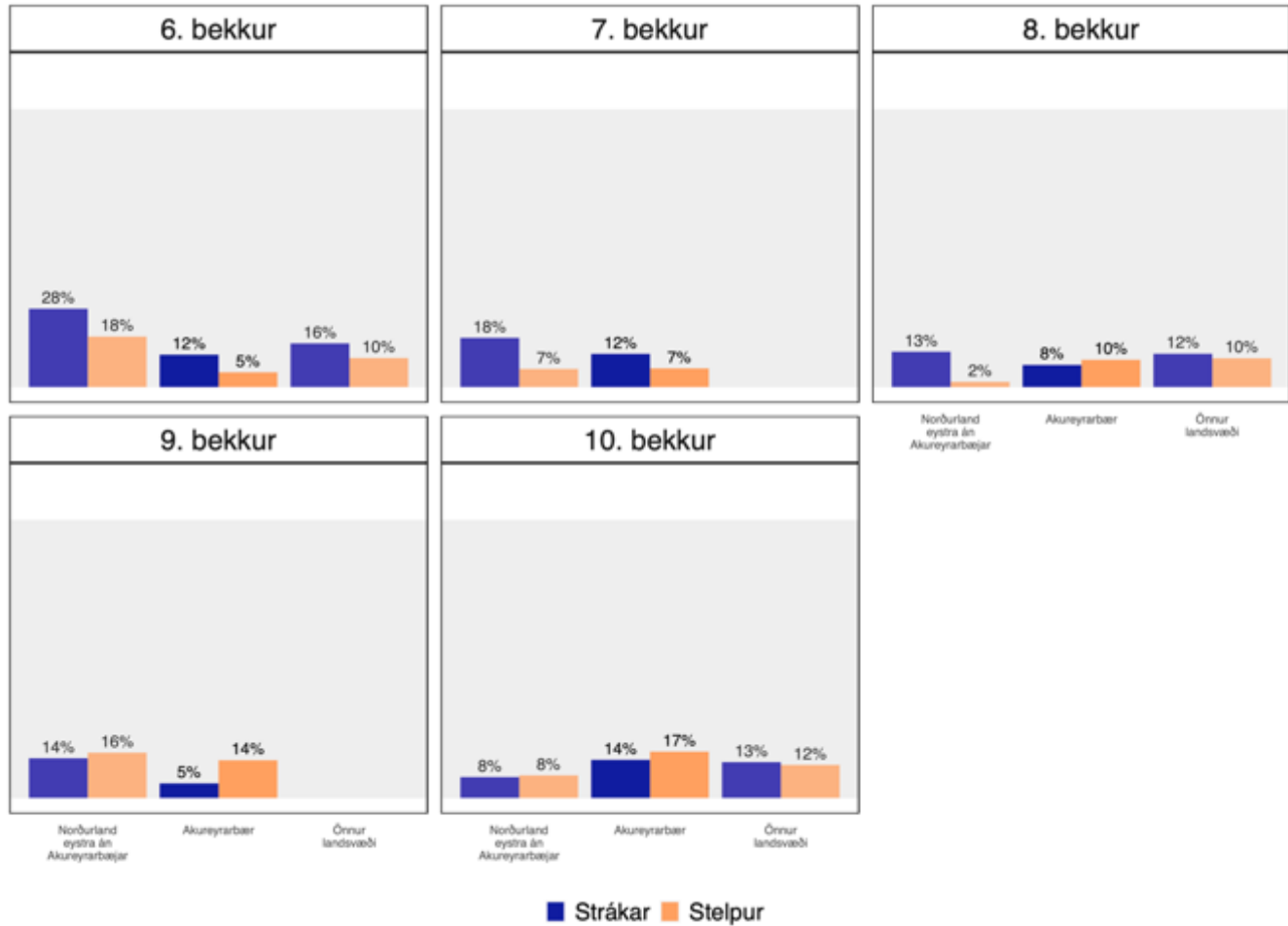

Hlutfall sem verður fyrir miklu álagi vegna námsins

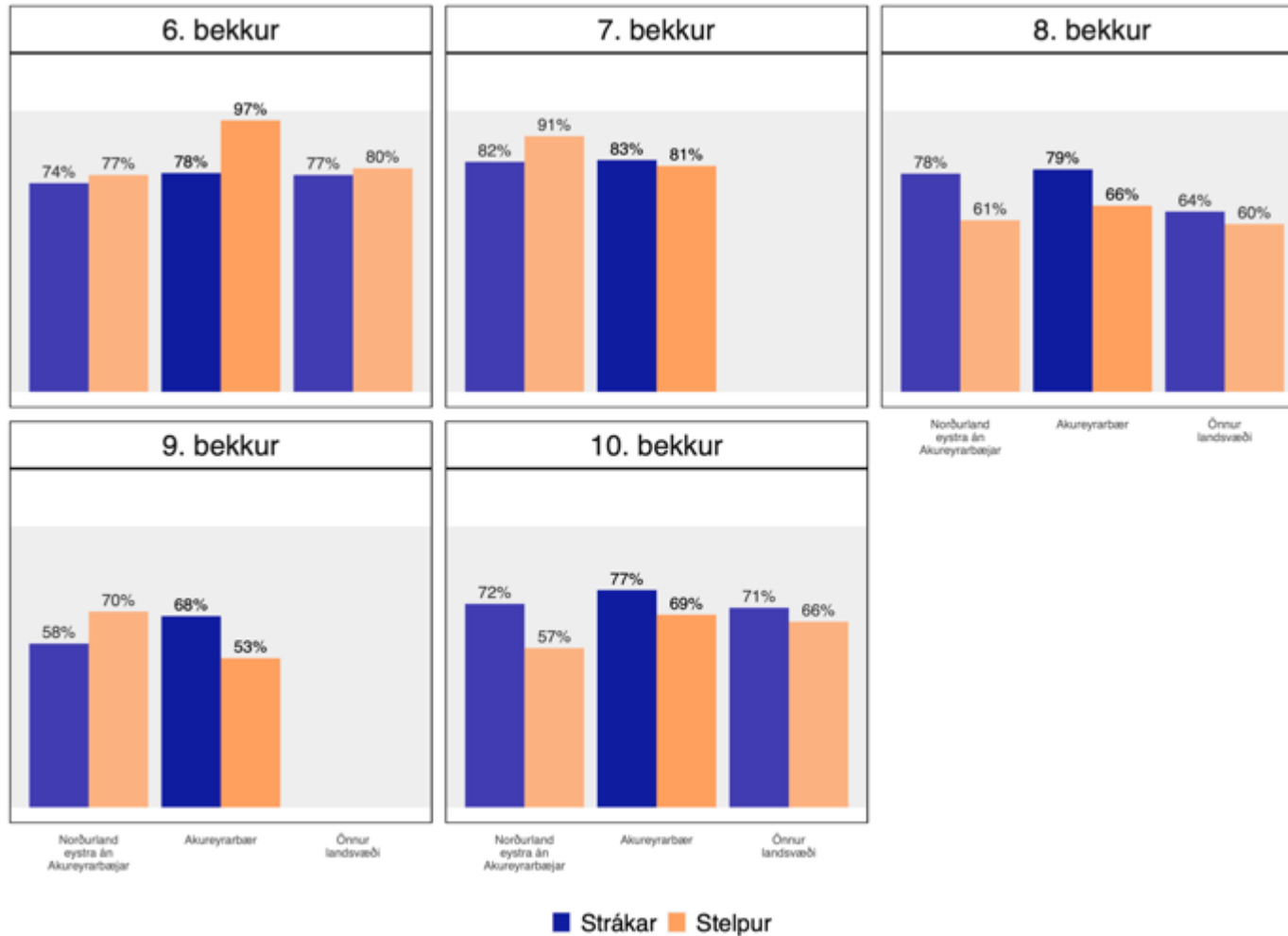

Hlutfall sem hefur skróað heilan dag undanfarnar 2 vikur „Einu sinni“ eða „Tvisvar eða þrisvar“

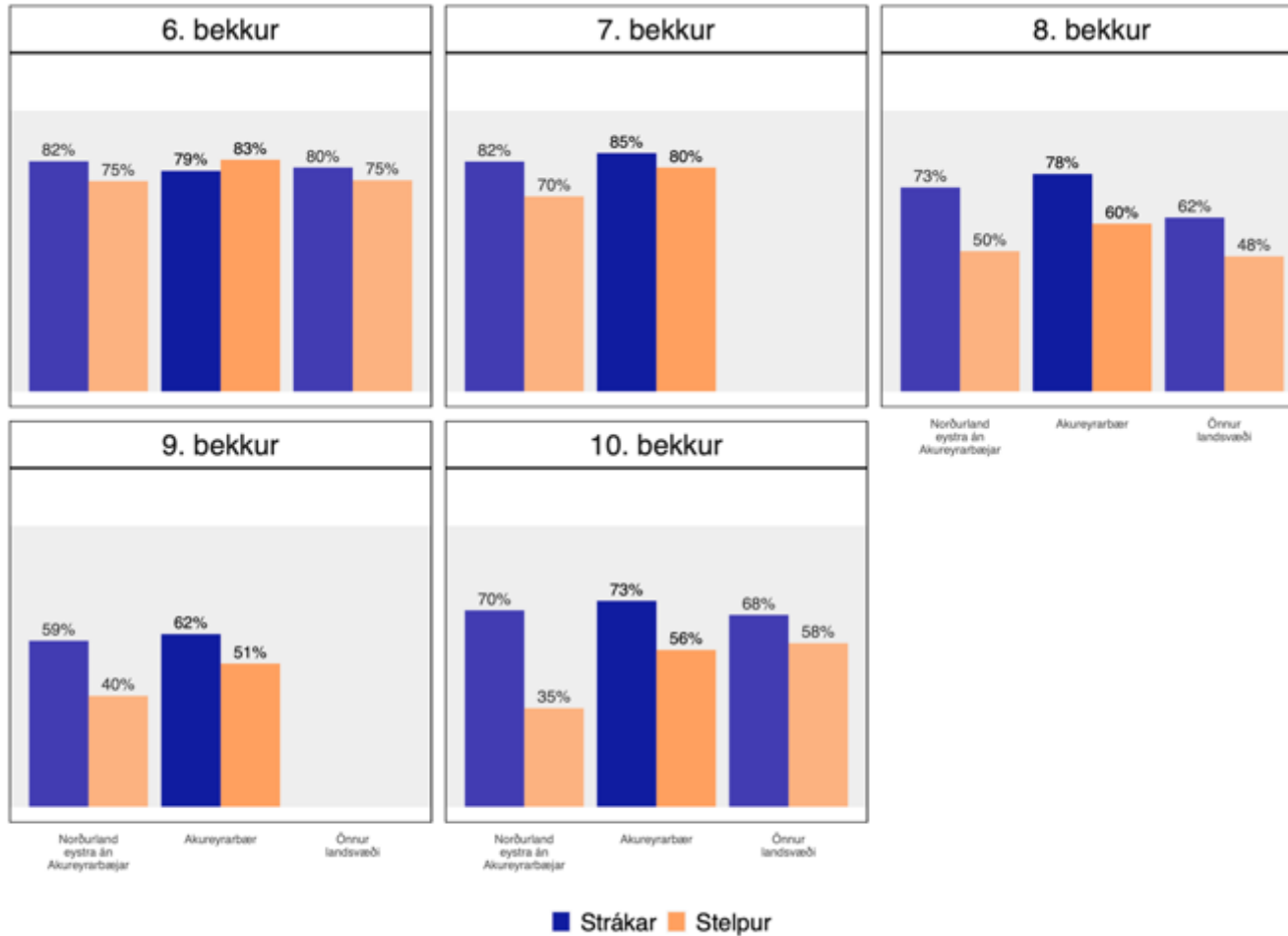

Hlutfall sem er sammála eða mjög sammála því að kennurunum sé annt um þau sem einstaklinga

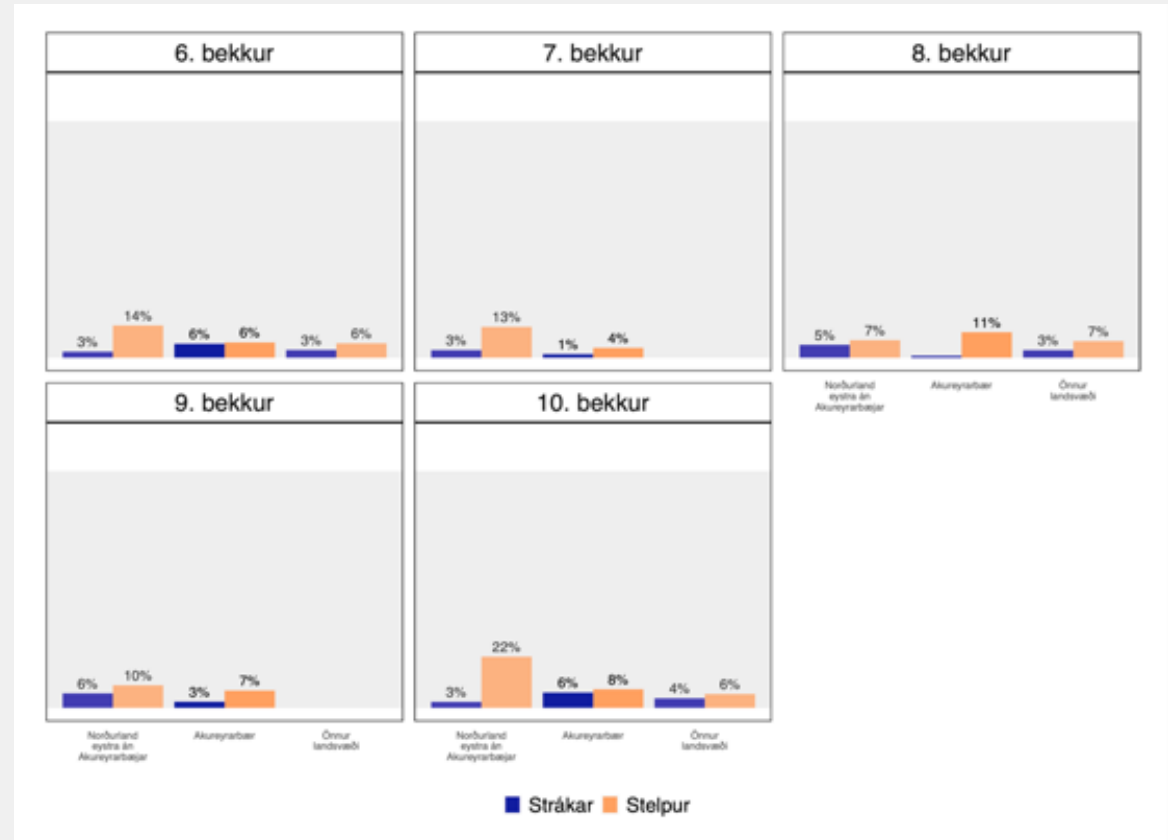
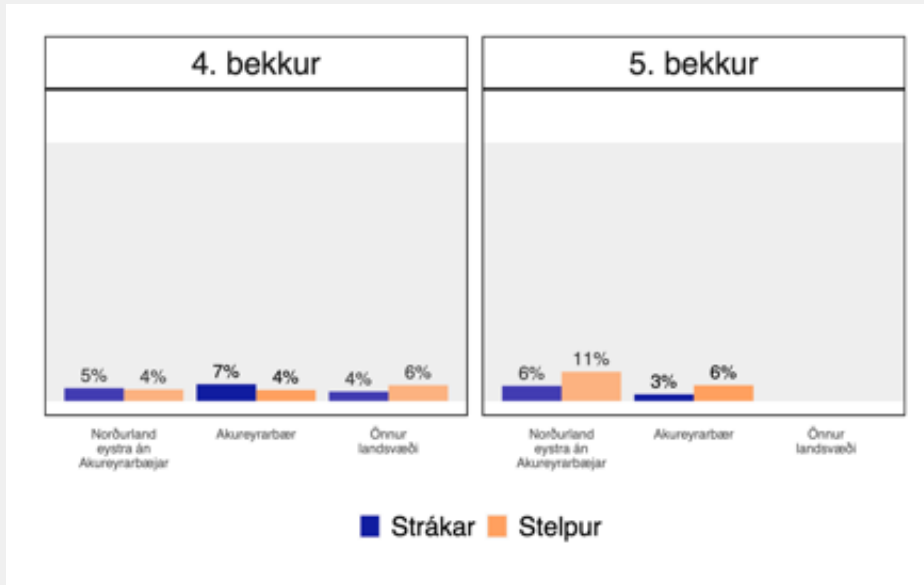
Hlutfall sem er sammála eða mjög sammála að þeir treysti kennurunum sínum

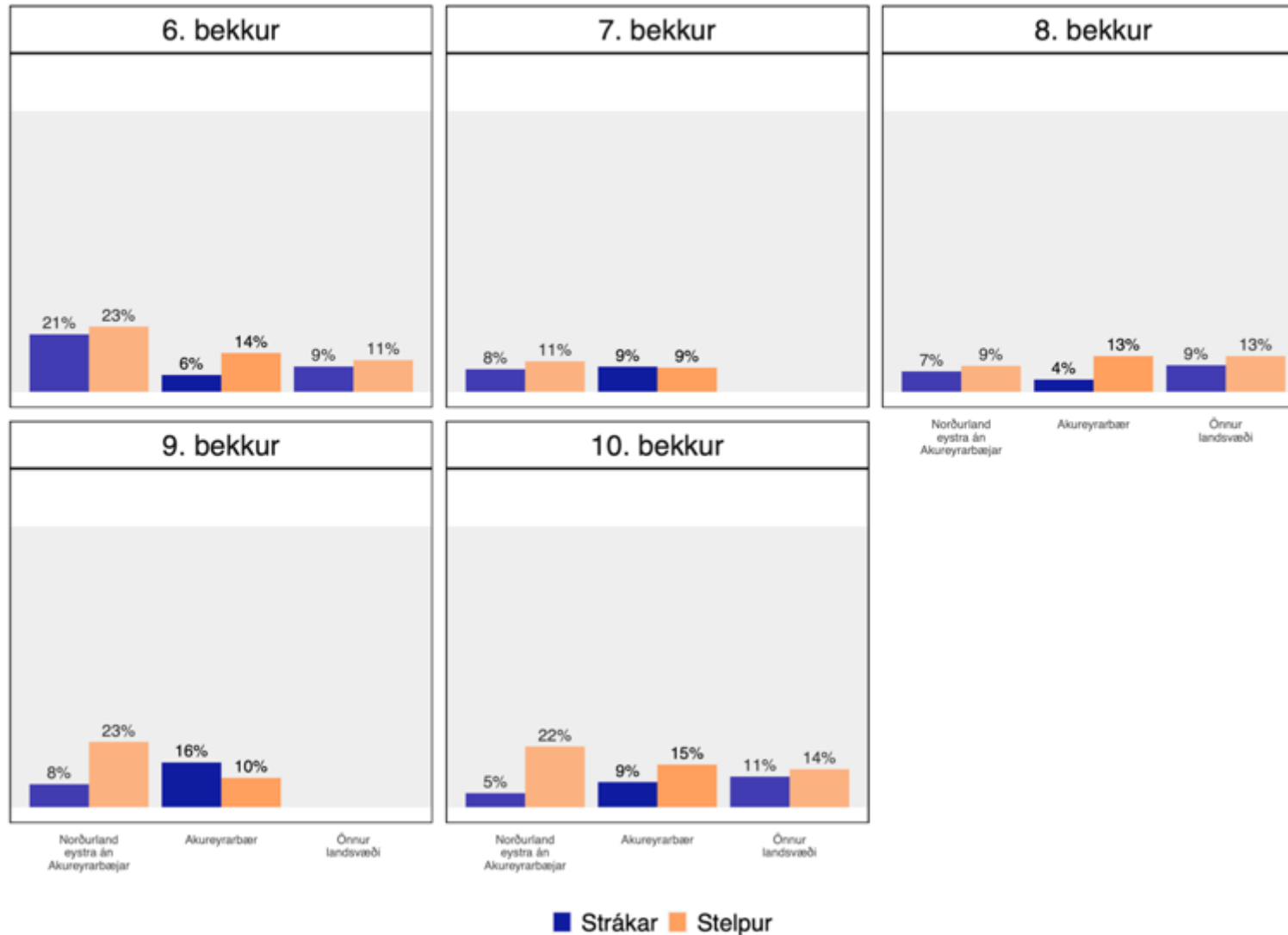

Hlutfall sem segist líða frekar eða mjög illa í frímínútum

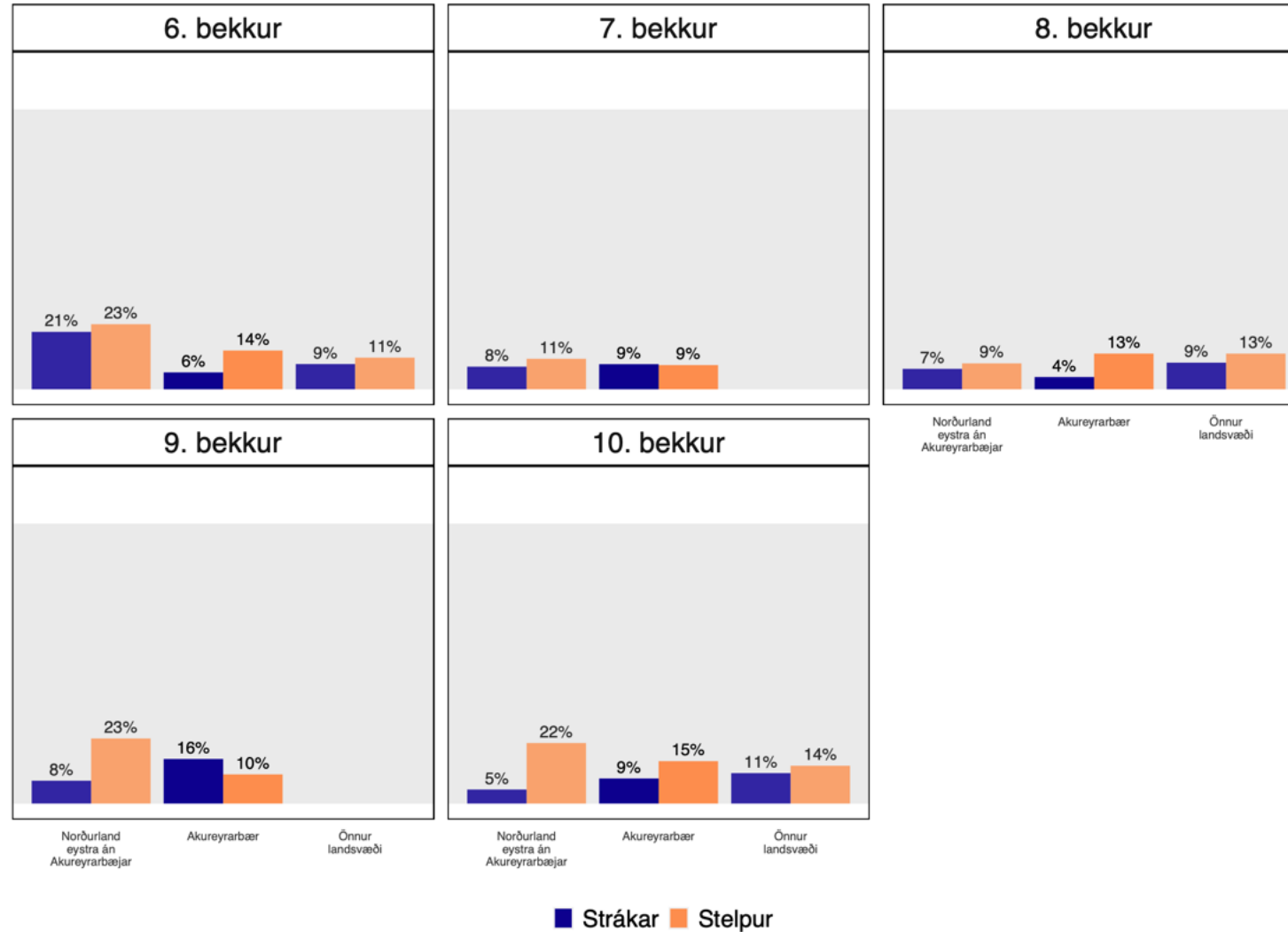

Hlutfall sem er sammála eða mjög sammála því að upplifa sig utangarðs/skilin út undan í skólanum

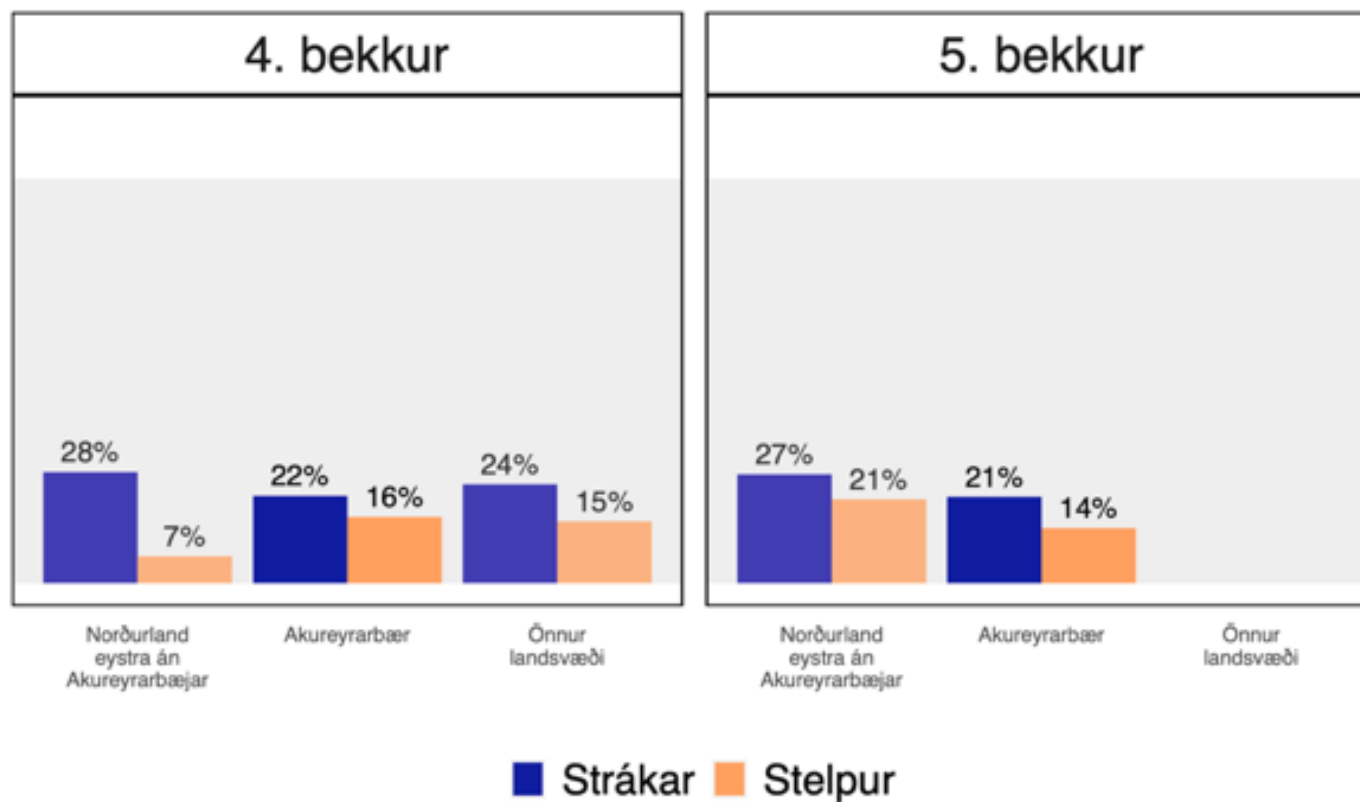

Hlutfall sem er sammála eða mjög sammála því að upplifa sig einmana í skólanum

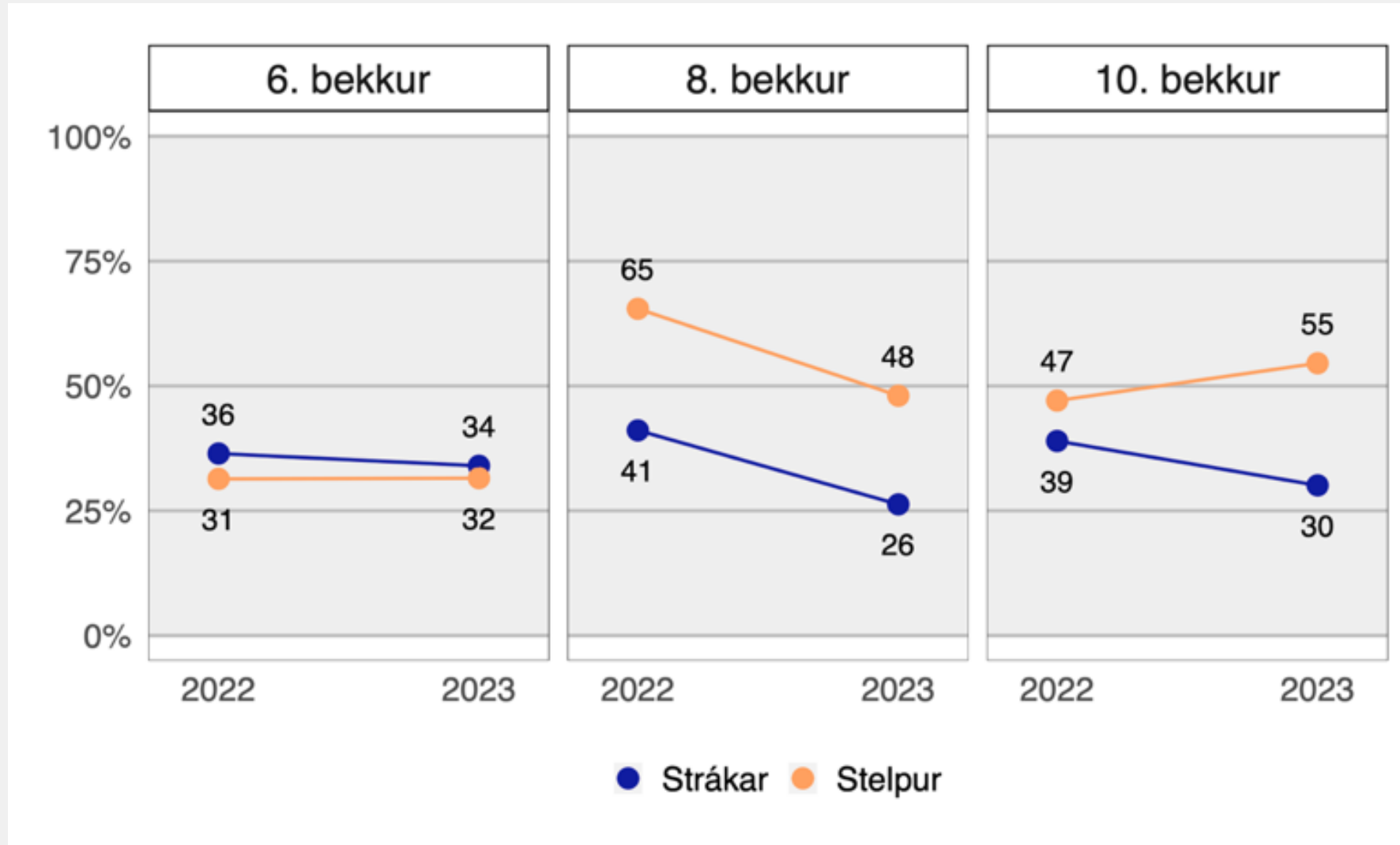

Hlutfall nemenda sem upplifa sig oft þreytt í skólanum

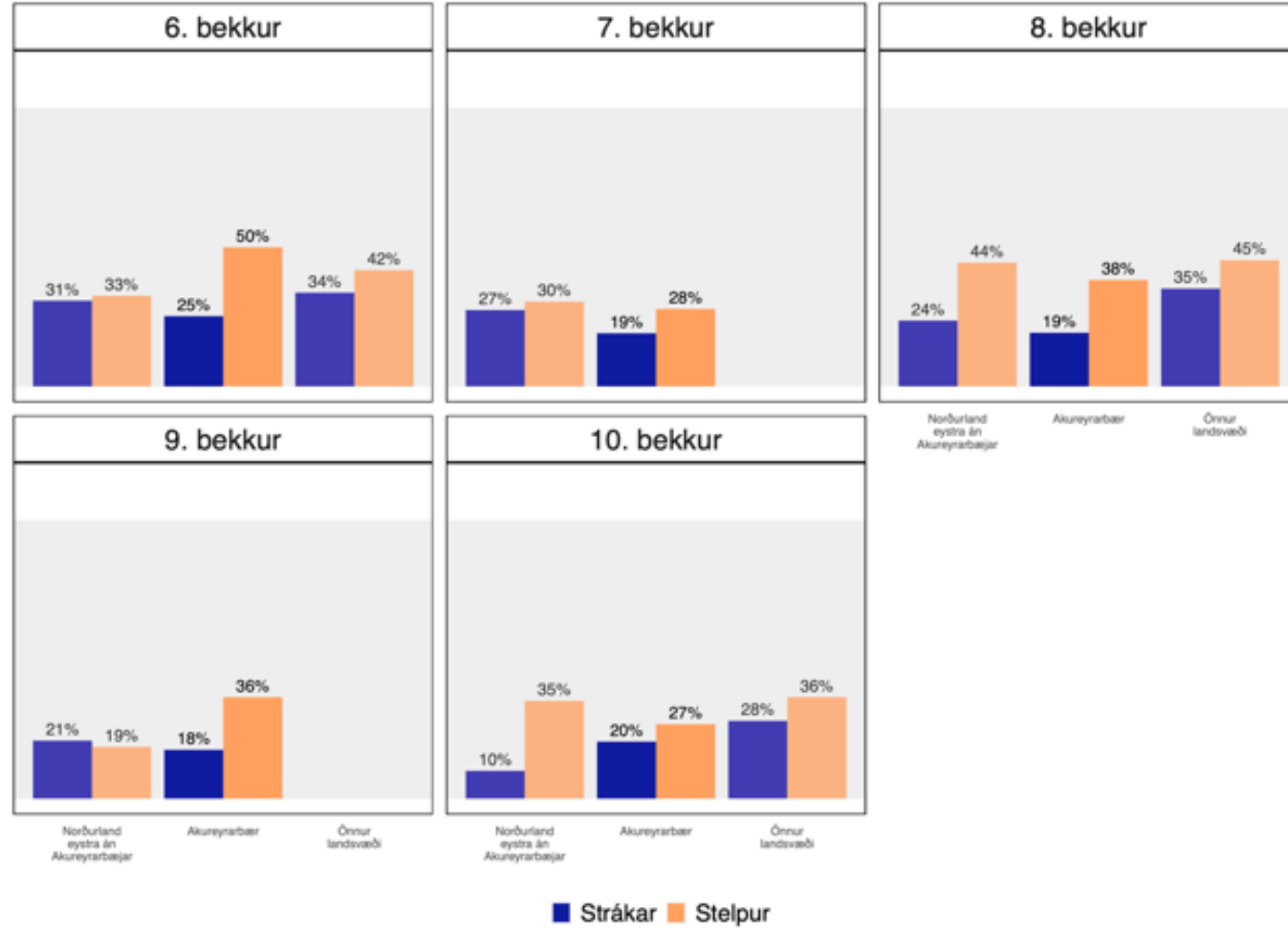

Hlutfall nemenda sem upplifa sig þreytt í skólanum „Næstum alla skóladaga“ eða „Flesta skóladaga“

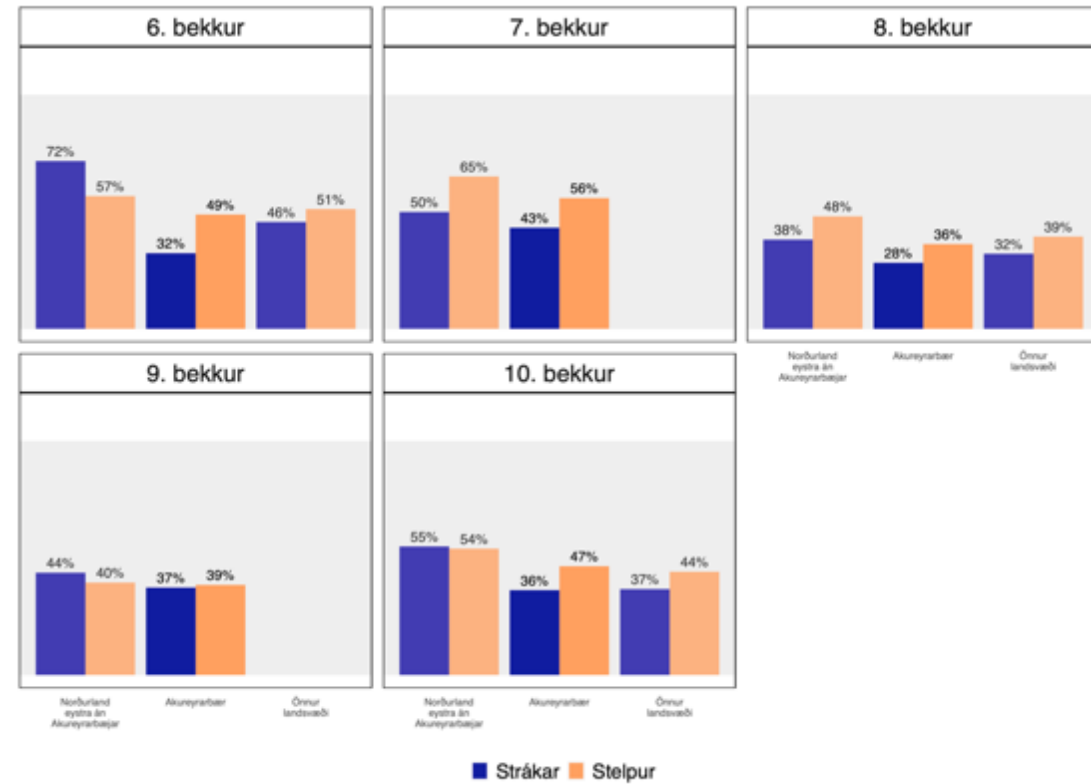
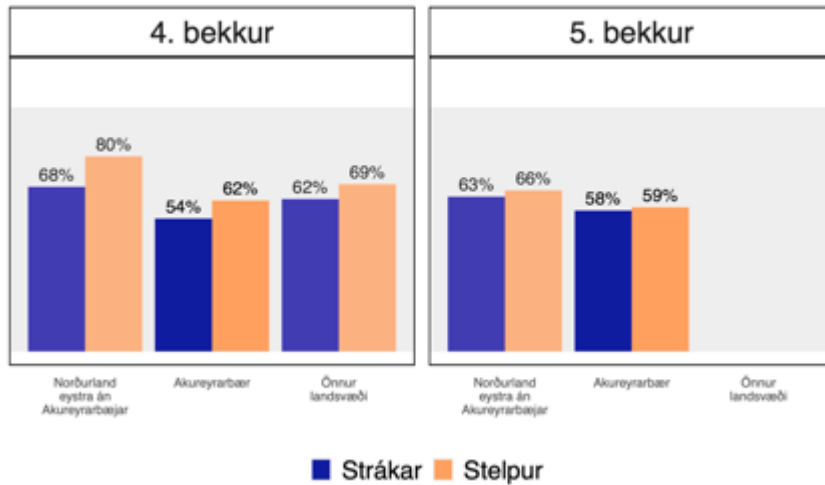

Hlutfall nemenda sem upplifa sig mjög eða frekar óörugg á skólasalernum

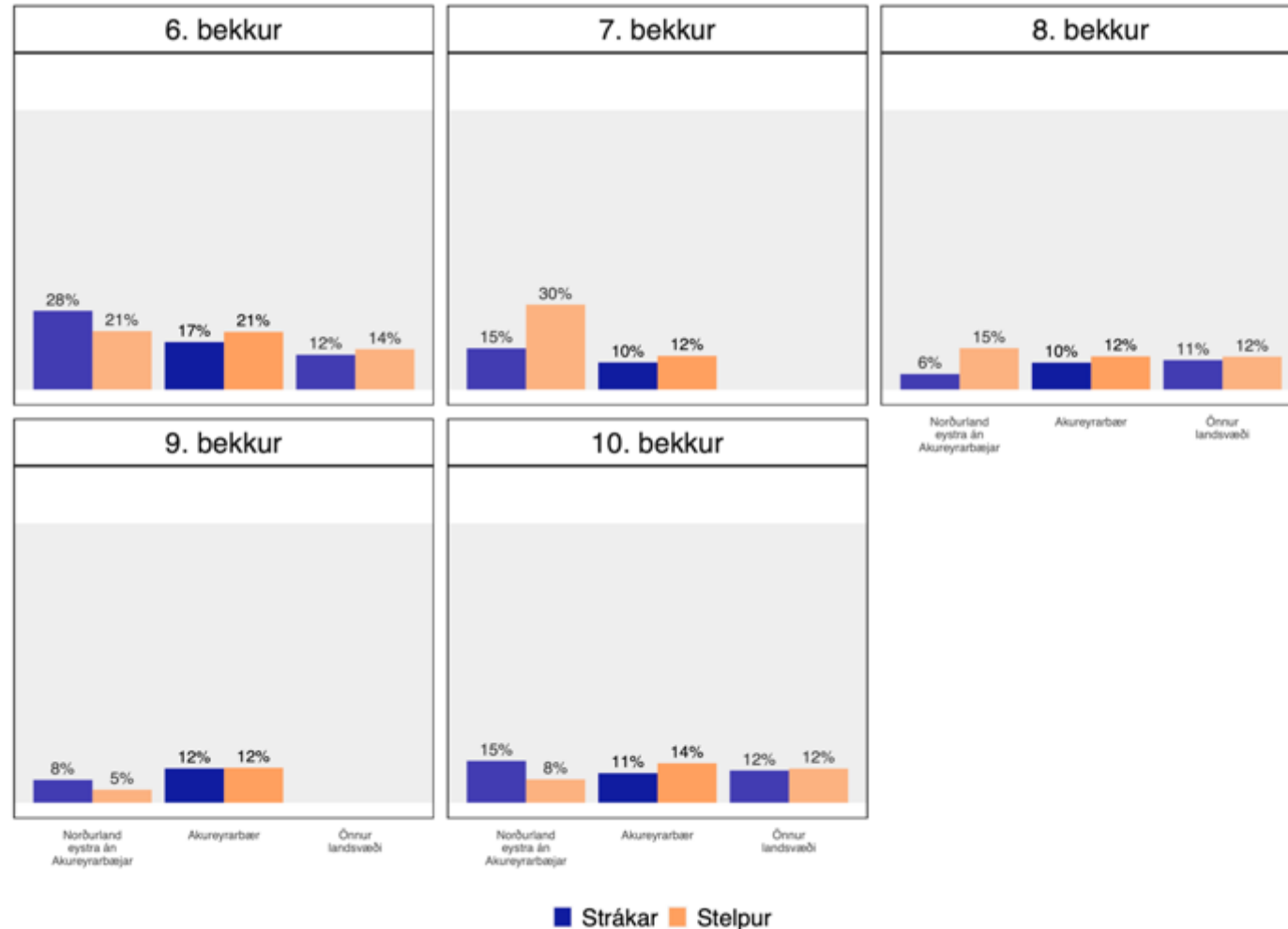

Það er fullorðinn í skólanum sem gott er að tala við þegar nemendur hafa áhyggjur eða líður illa

Hlutfall nemenda sem segist þekkja Barnasáttmálann vel

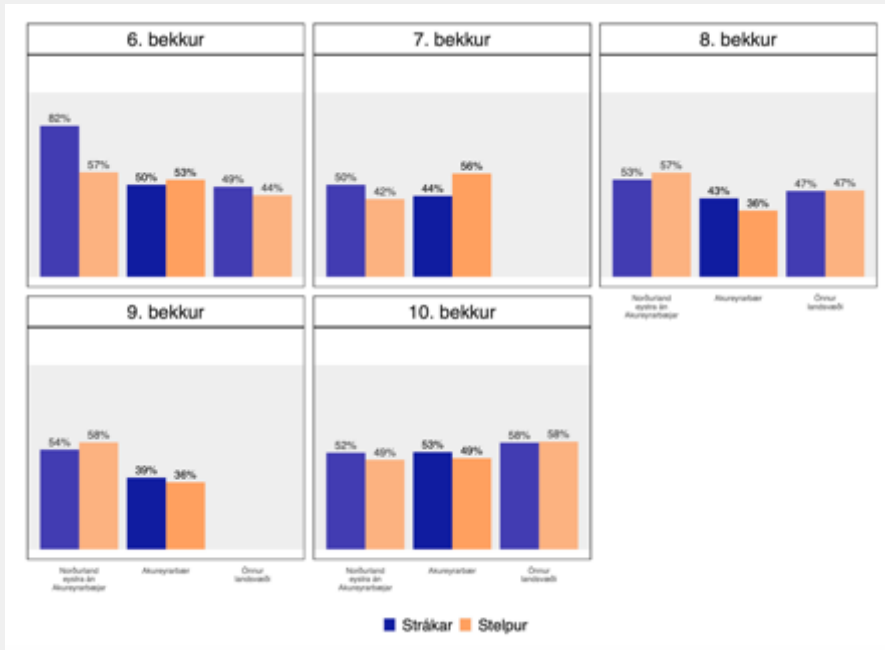

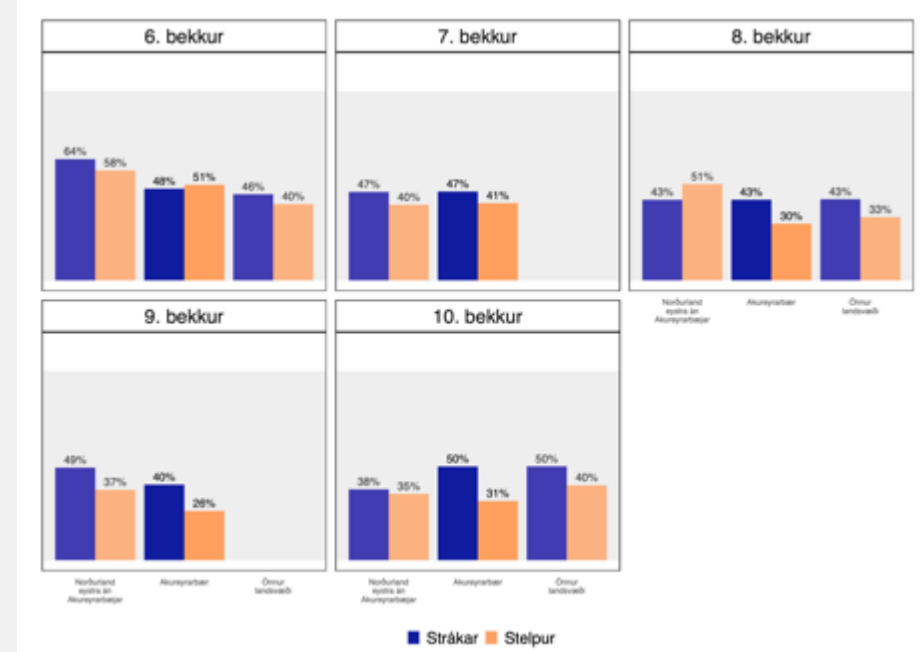

Hlutfall nemenda sem eru sammála eða mjög sammála um að þau hafi tekið þátt í:

Að skipuleggja skólaviðburði

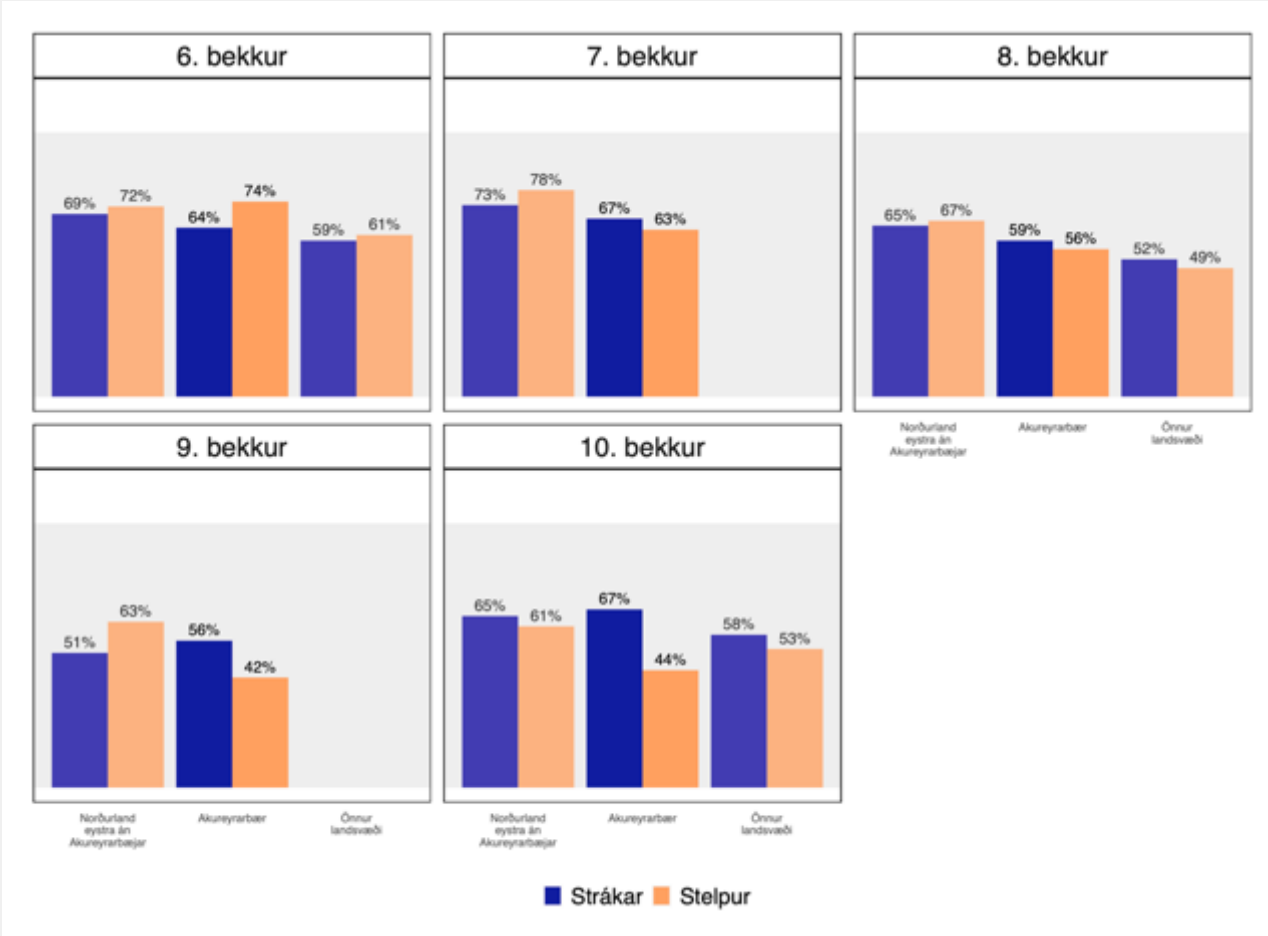

Að hjálpa til við að ákveða og skipuleggja skólaverkefni

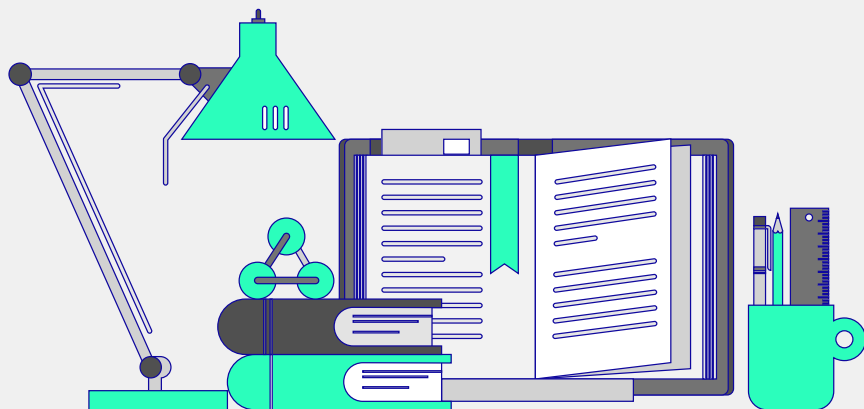

Hlutfall nemenda sem eru sammála eða mjög sammála að tekið sé mark á hugmyndum nemenda

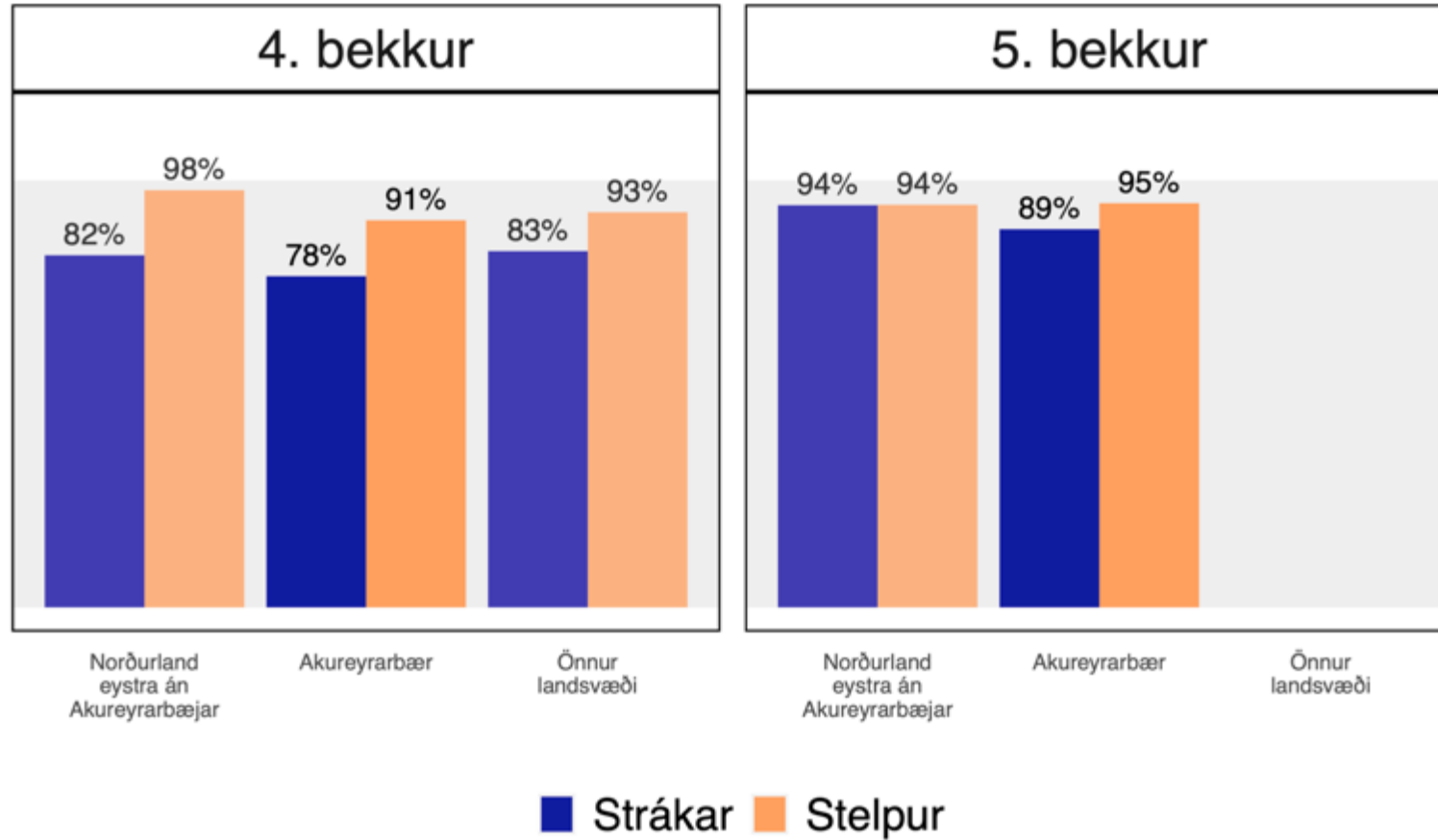

Heimanám

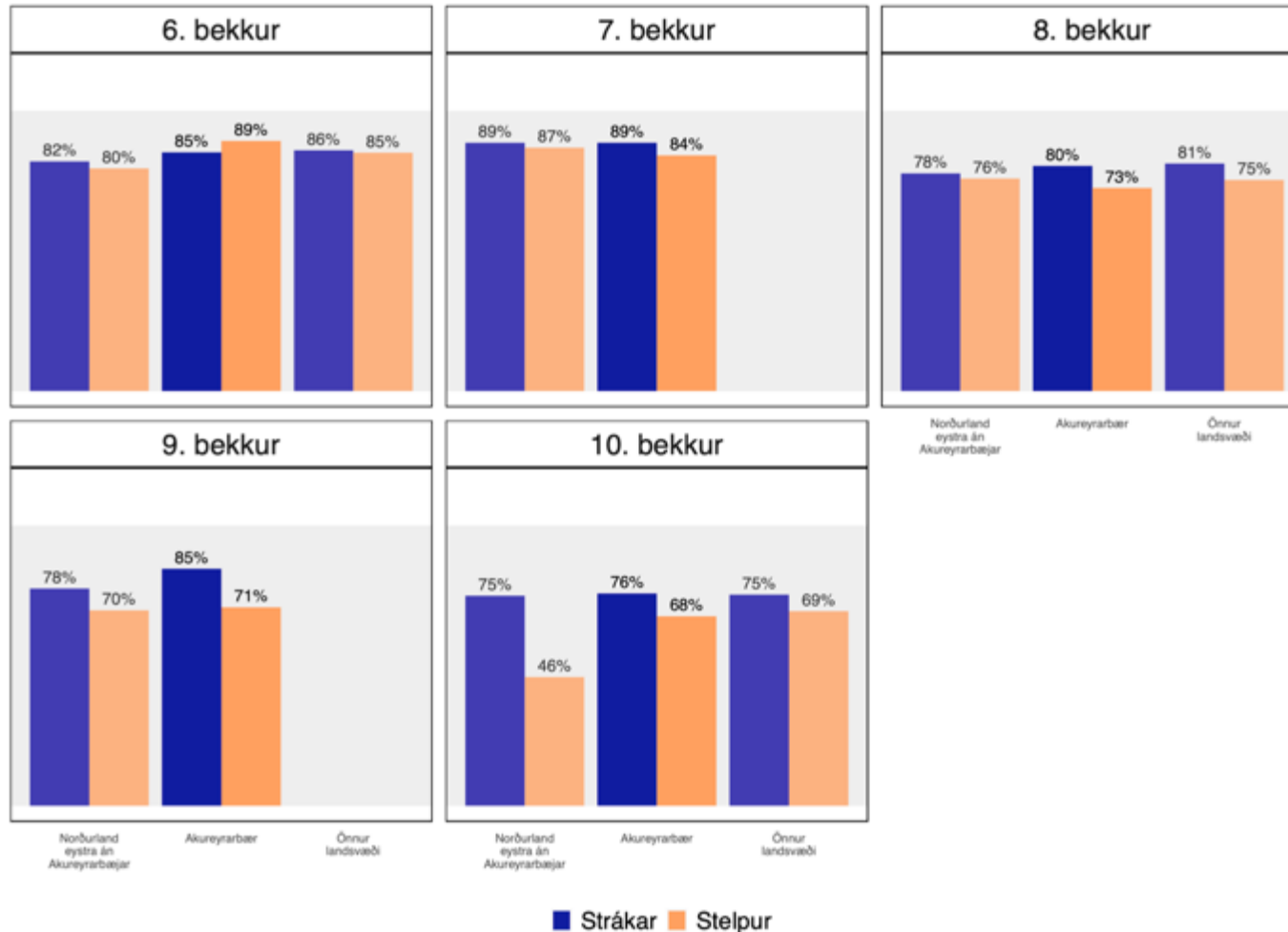

Hlutfall nemenda sem segist alltaf eða oftast geta fengið hjálp við heimanám á heimilinu

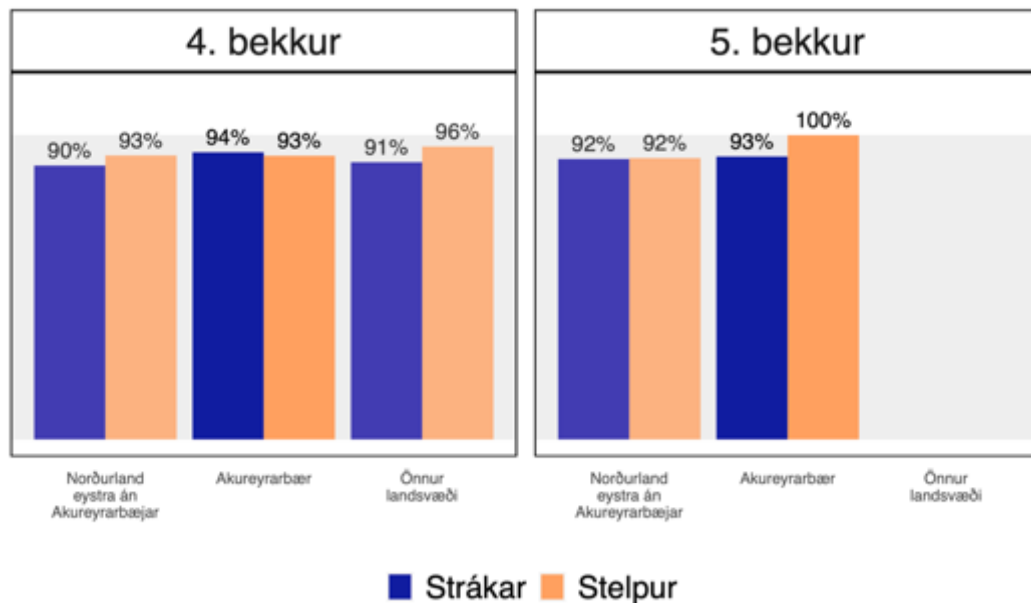
Hlutfall nemenda sem segist alltaf eða oftast geta fengið hjálp við heimanám á heimilinu

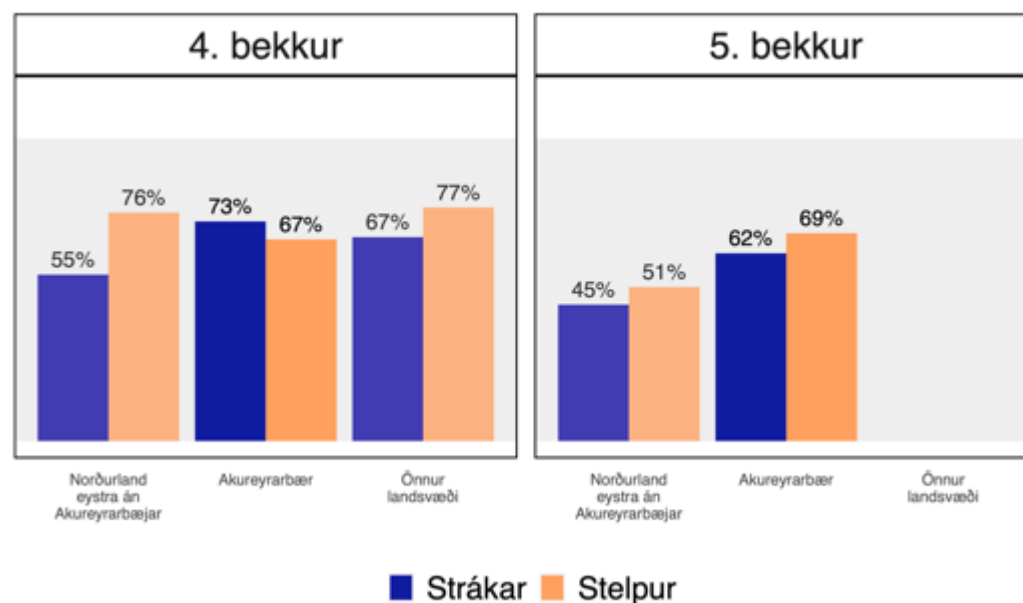

Hlutfall nemenda sem finnst mjög eða frekar skemmtilegt að lesa

Sjálf í frítíma

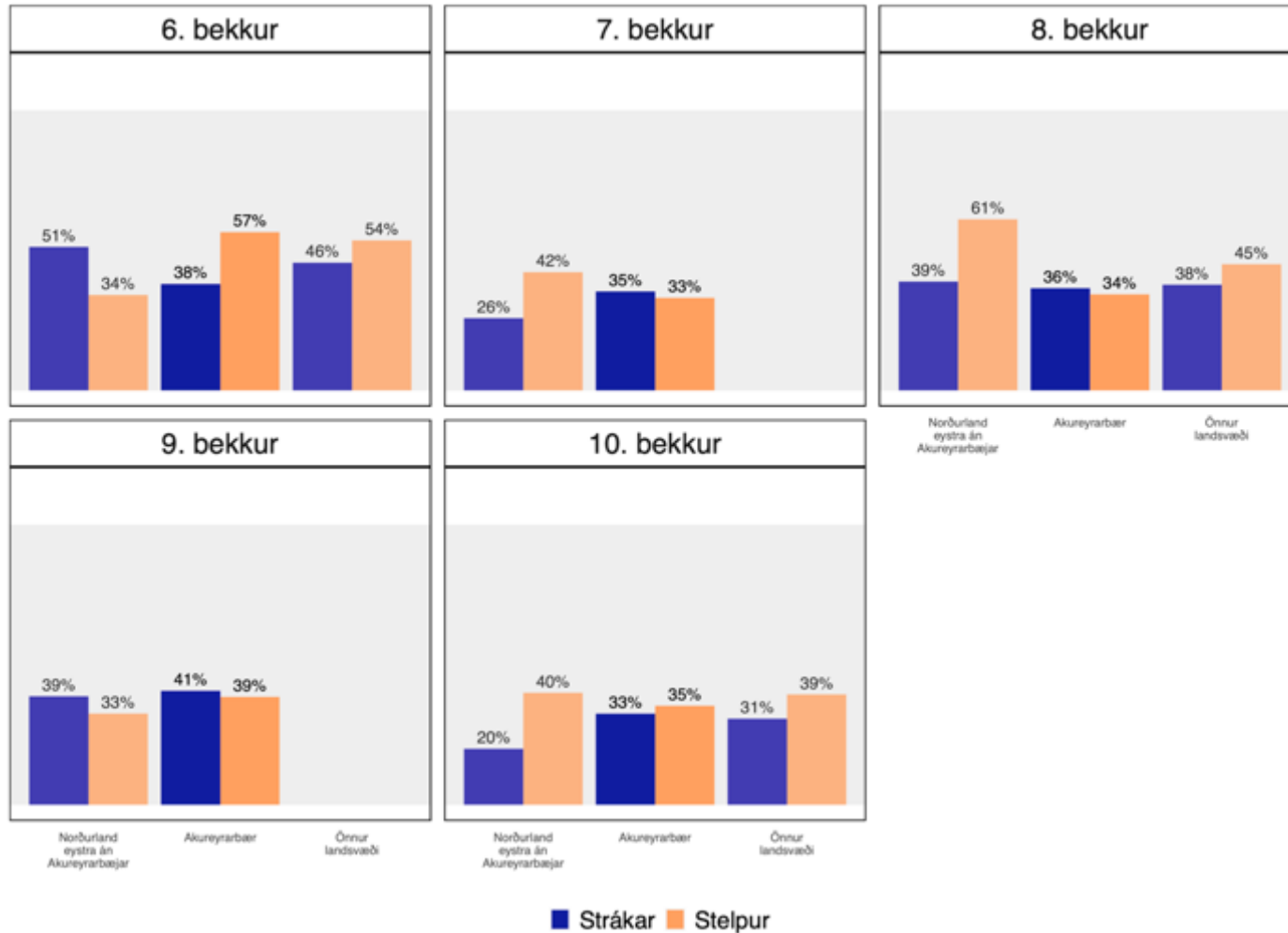

Í skólanum

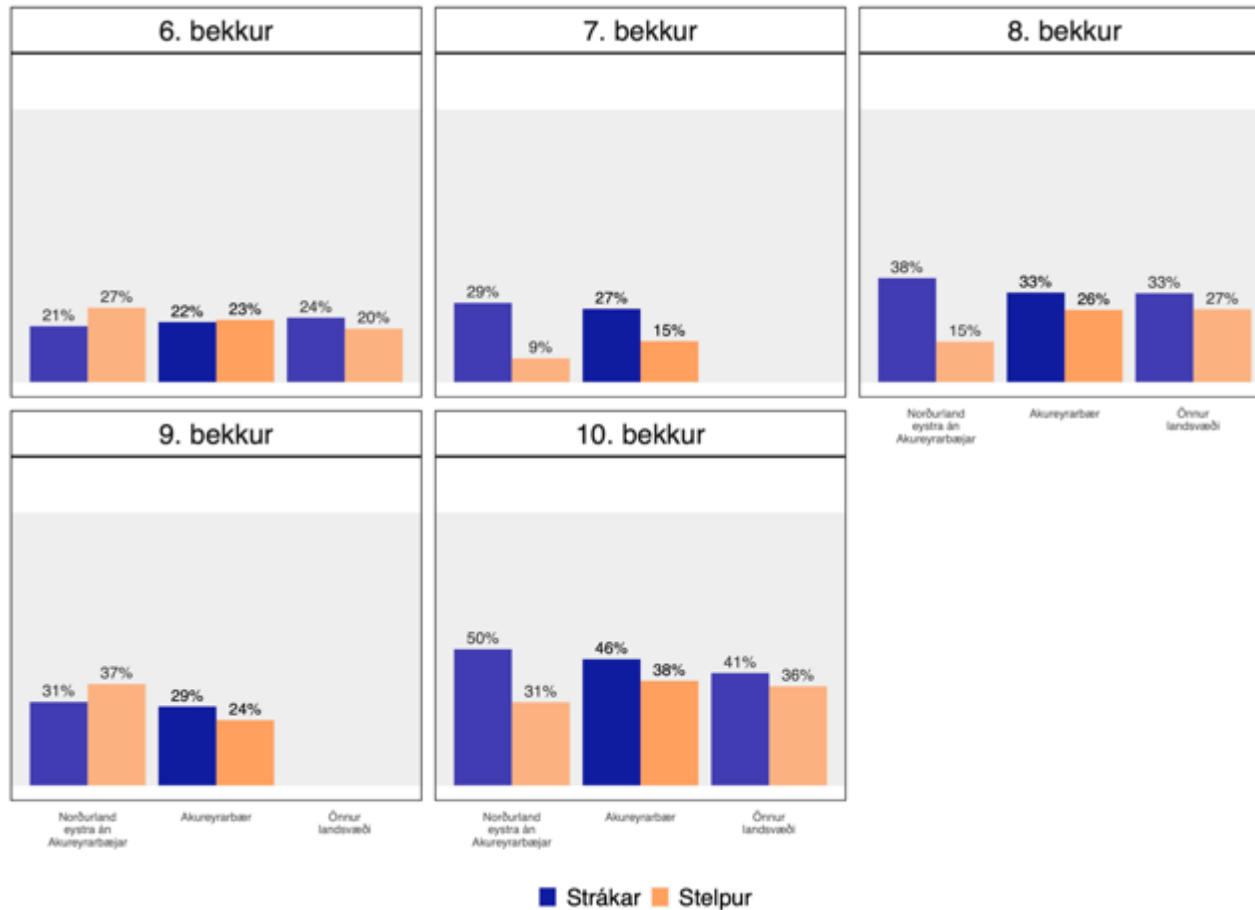

Hlutfall nemenda sem les á hverjum degi eða í hverri viku í frítíma af því þau langar til þess

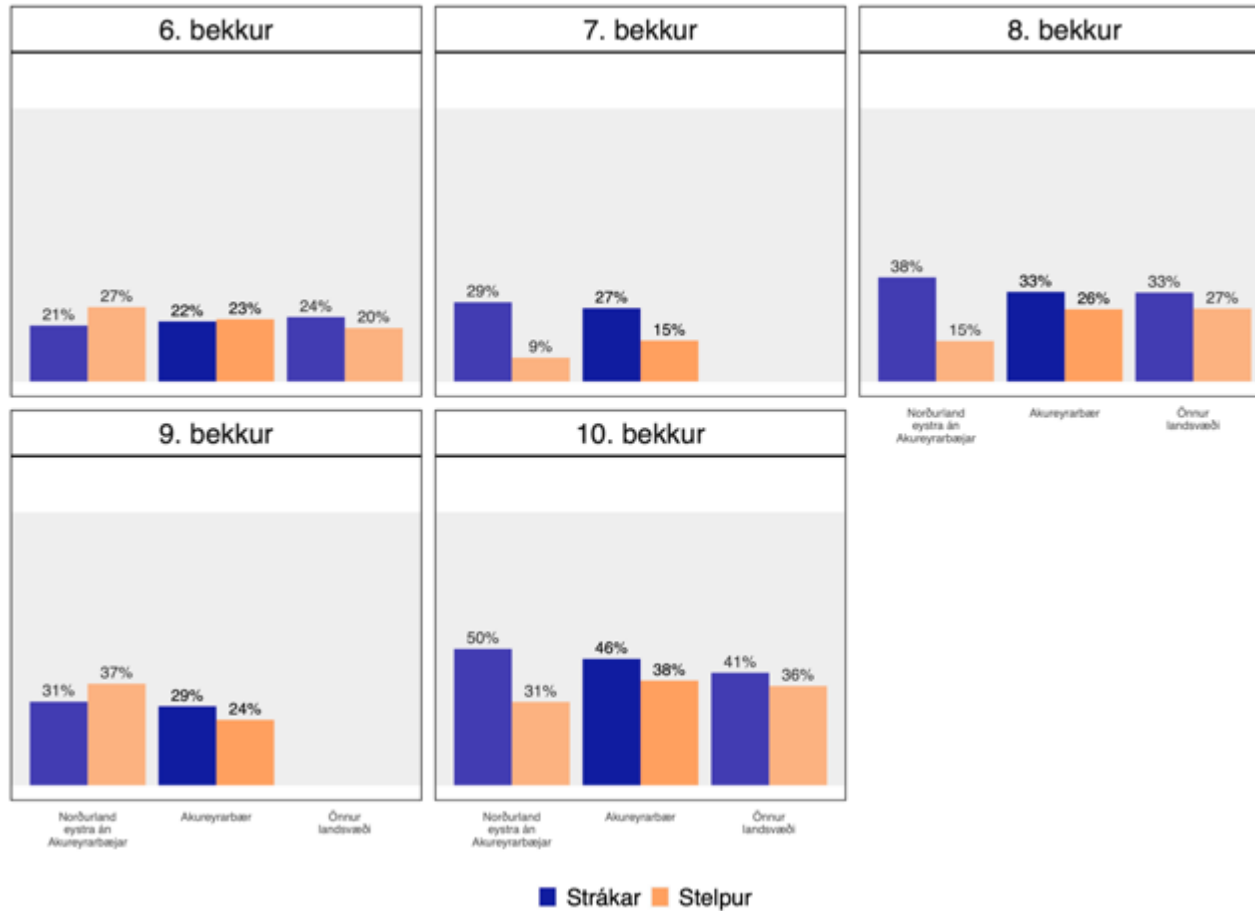
Hlutfall nemenda sem les dagblöð eða fréttasíður á netinu í frítíma á hverjum degi/í hverri viku/í hverjum mánuði af því þau langar til þess þess

Hlutfall nemenda sem les fræðsluefni eða horfir á fræðslumyndbönd á netinu í frítíma á hverjum degi/í hverri viku/í hverjum mánuði af því þau langar til þess

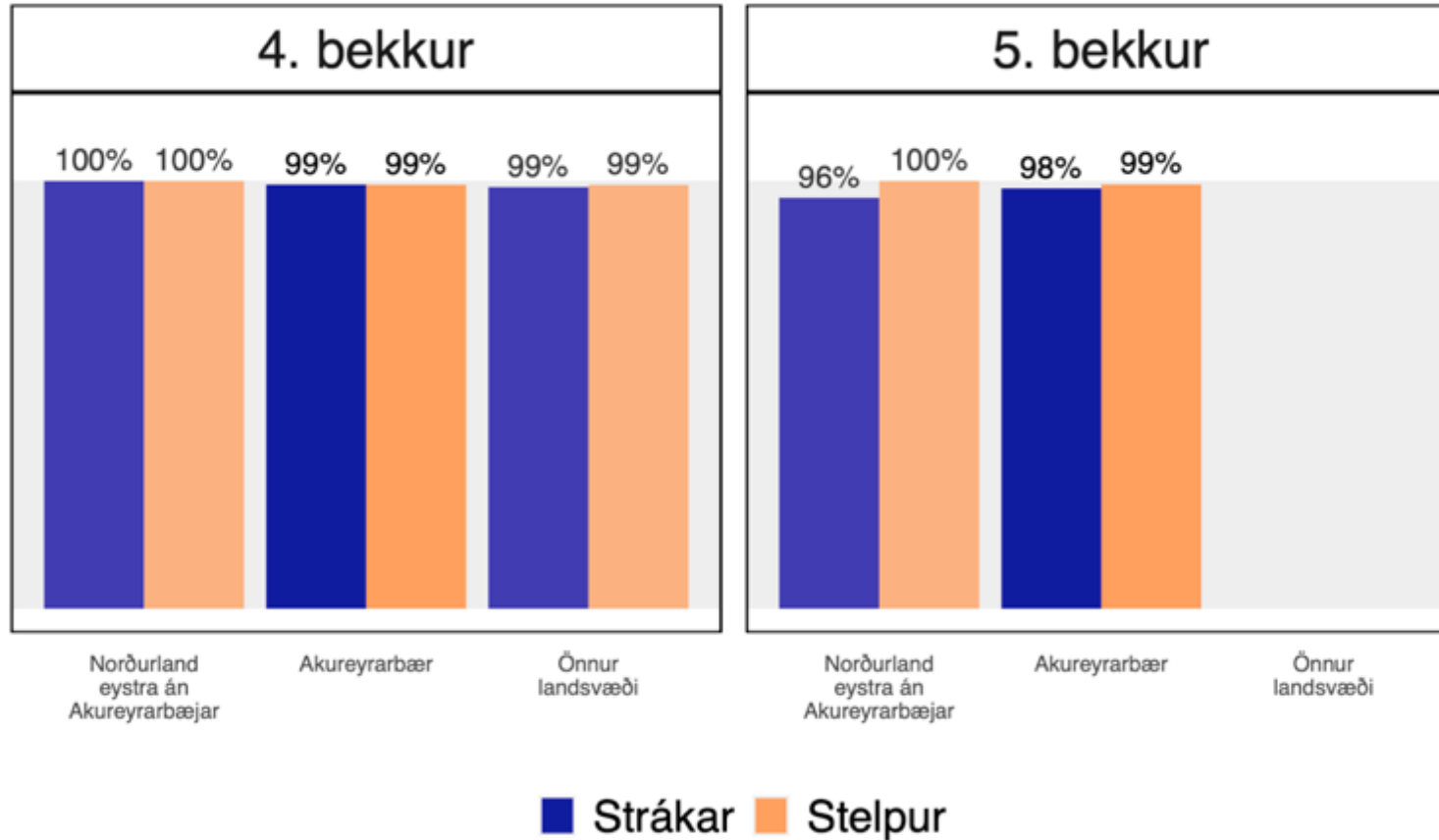

Félagstengsl

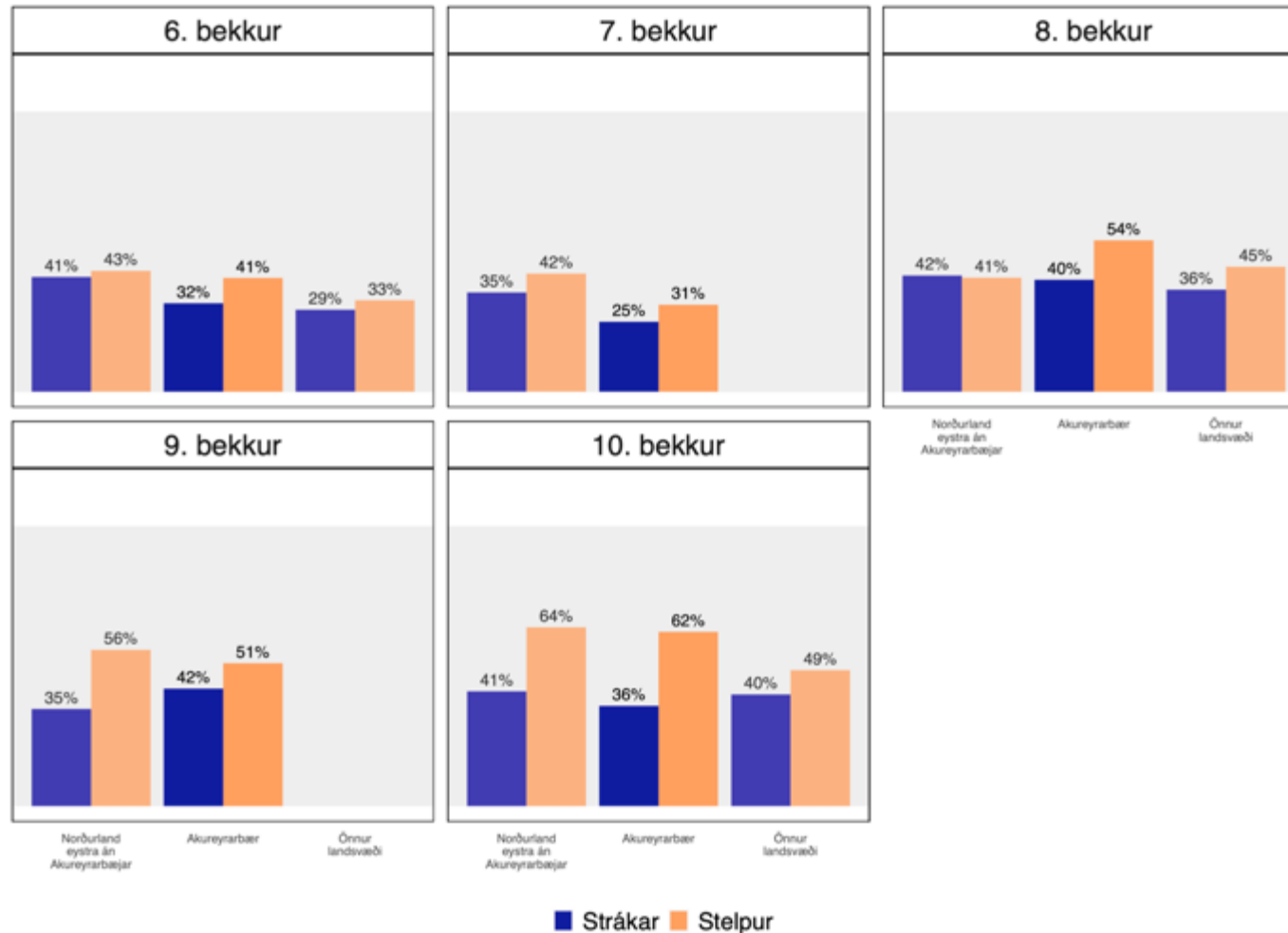

Hlutfall nemenda sem segist eiga einn góðan vin eða fleiri en einn góðan vin

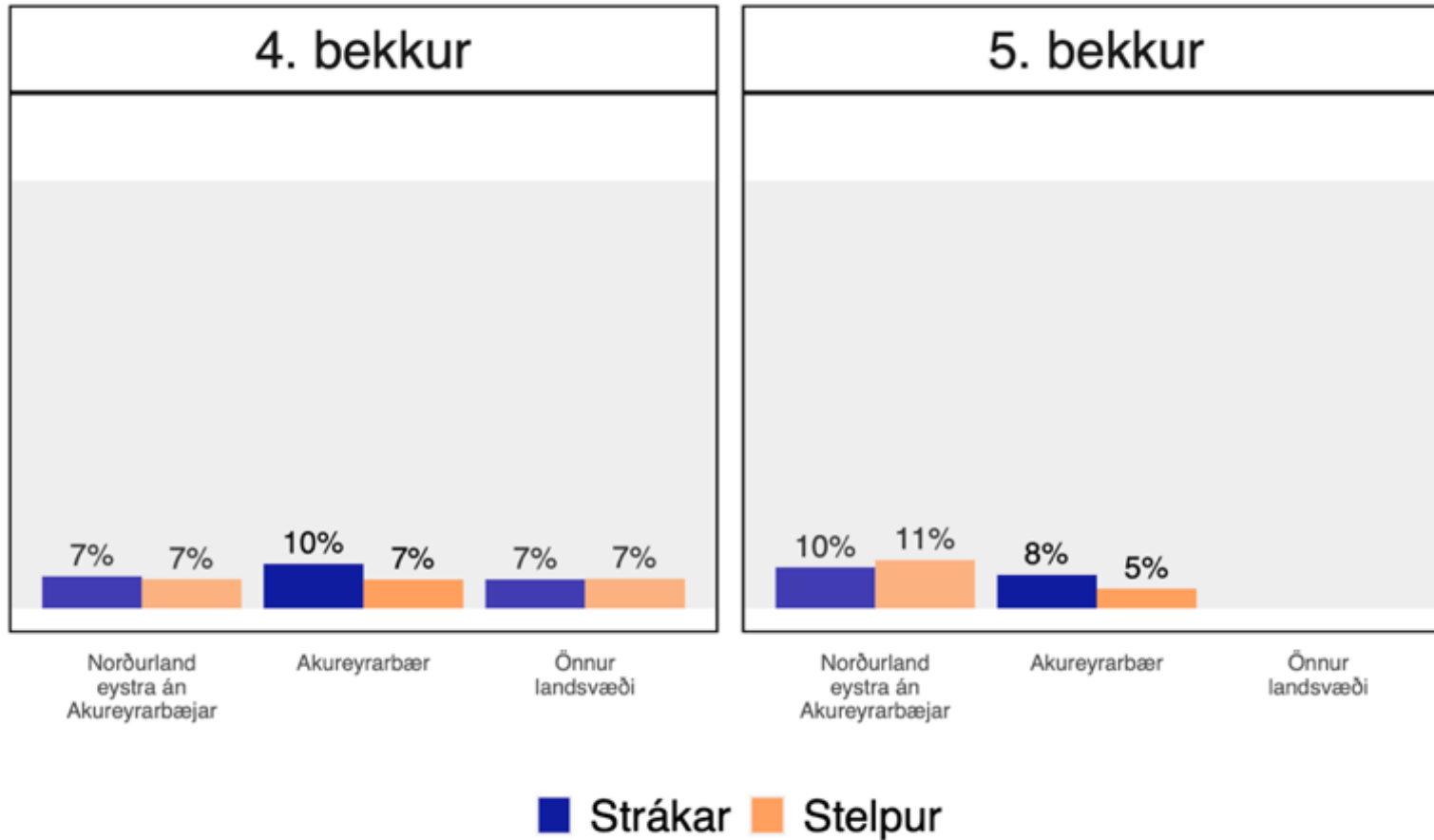

Hlutfall nemenda sem segist eiga 1, 2, 3, 4 eða fleiri góða vini eða góðar vinkonur

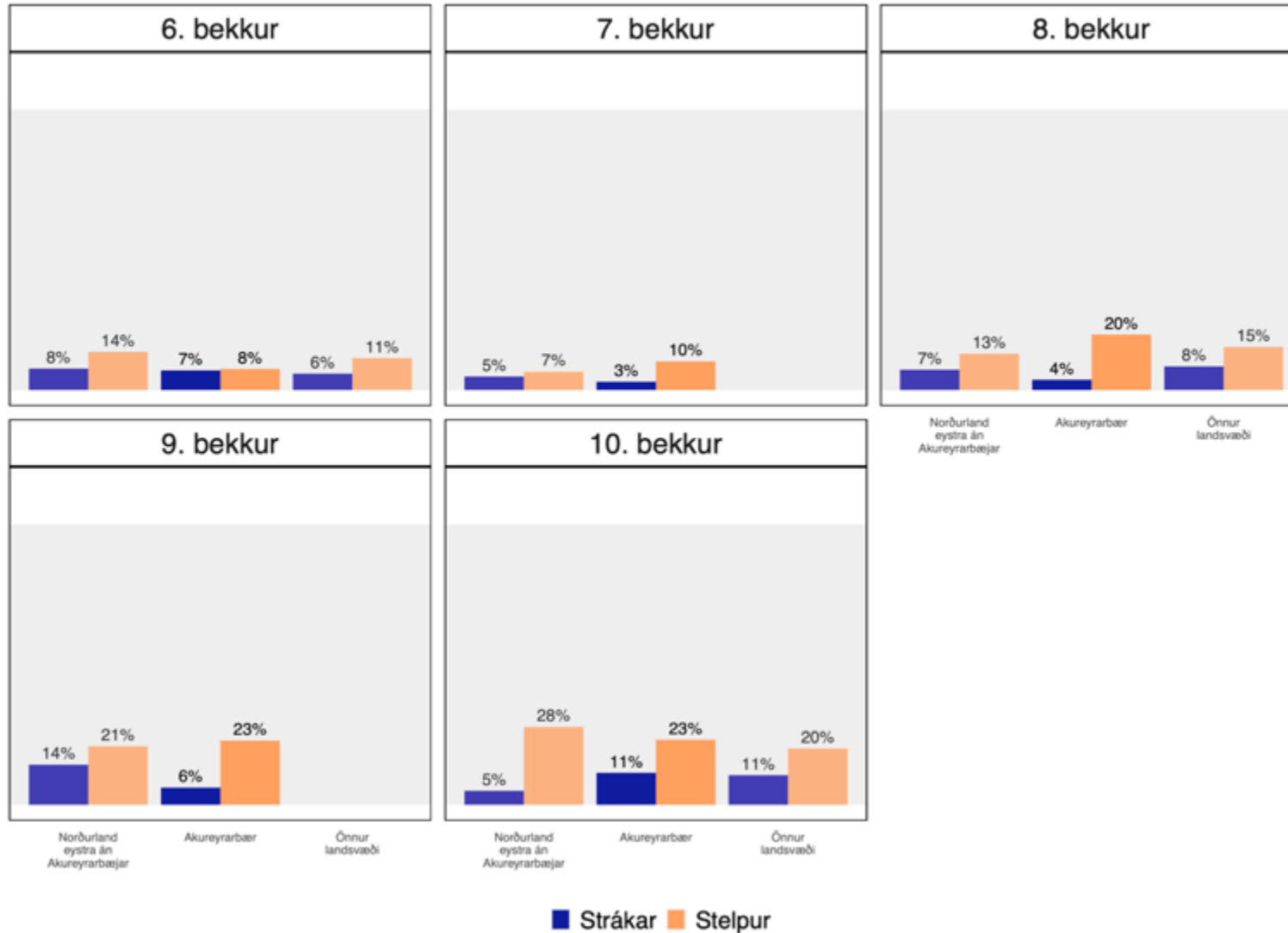

Hlutfall nemenda sem segist oft einmana

Hlutfall nemenda sem segist alltaf eða oft einmana

Íþróttar- og tómstundapátttaka

Íþróttastarf

- 4. bekkur: 45% æfa eina íþrótt; 39% tvær íþróttir; í heildina svipað hlutfall kynja
- 6.– 8. bekkur: Hlutfallið þátttöku hækkar í heildina rúmlega 50% en það byggir á aukinni þátttöku stráka en þátttaka stúlkna minnkar smám saman
- 10. bekkur: Dregur aftur úr heildarþátttöku - 42% og heldur fleiri strákar
- Stúlkur taka frekar þátt í einstaklingsíþróttum en drengir hópíþróttum
- Svipað hlutfall kynja fer í ræktina 40-50%

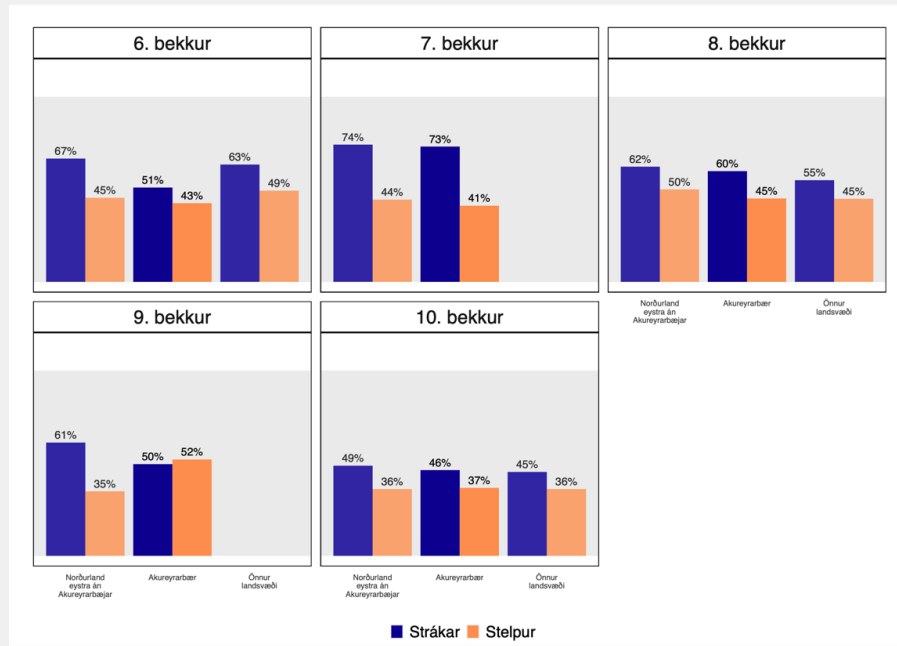

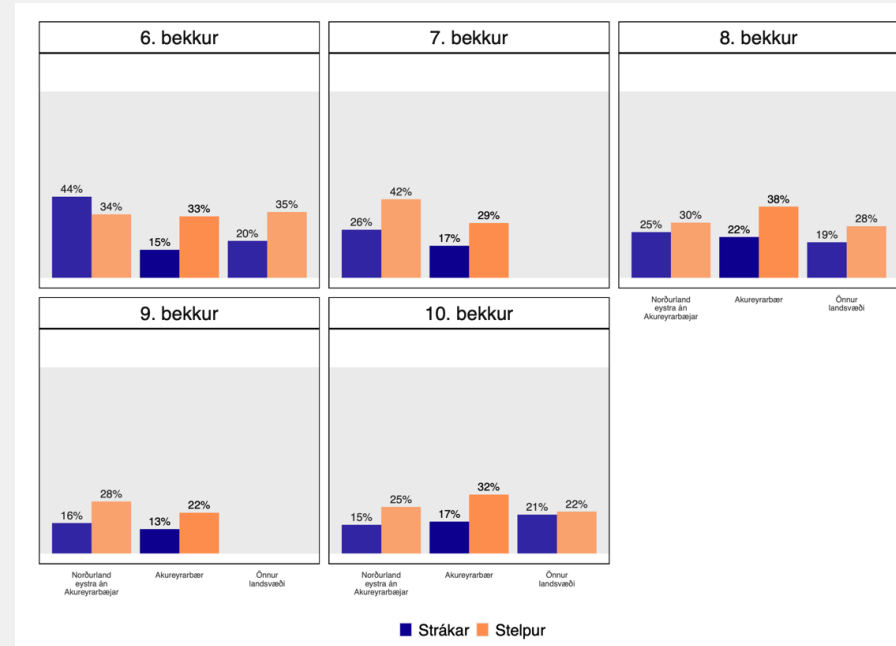

Hlutfall nemenda sem stundar skipulagt íþróttastarf

Hópiþróttastarf

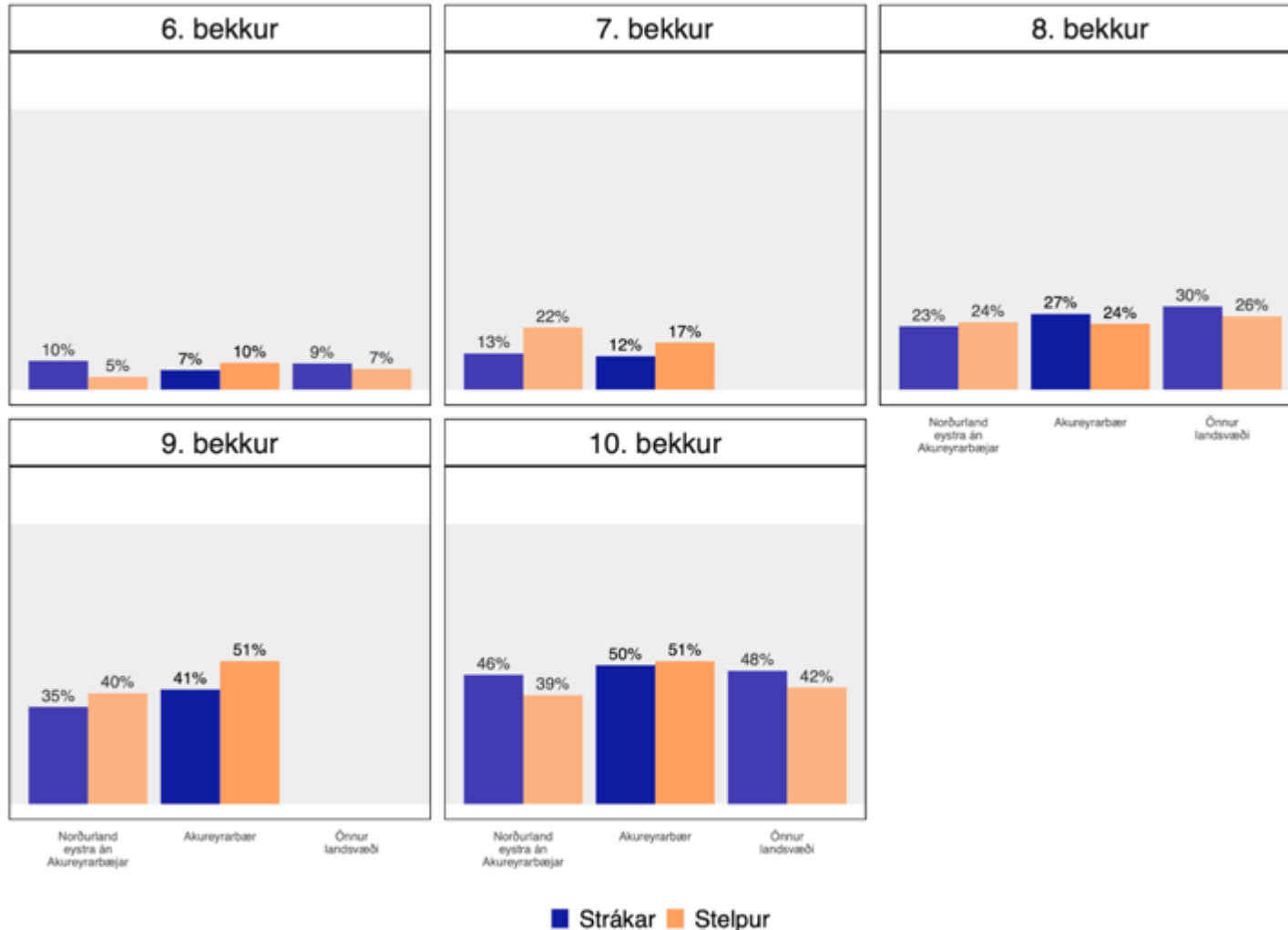

Einstaklingsíþróttastarf

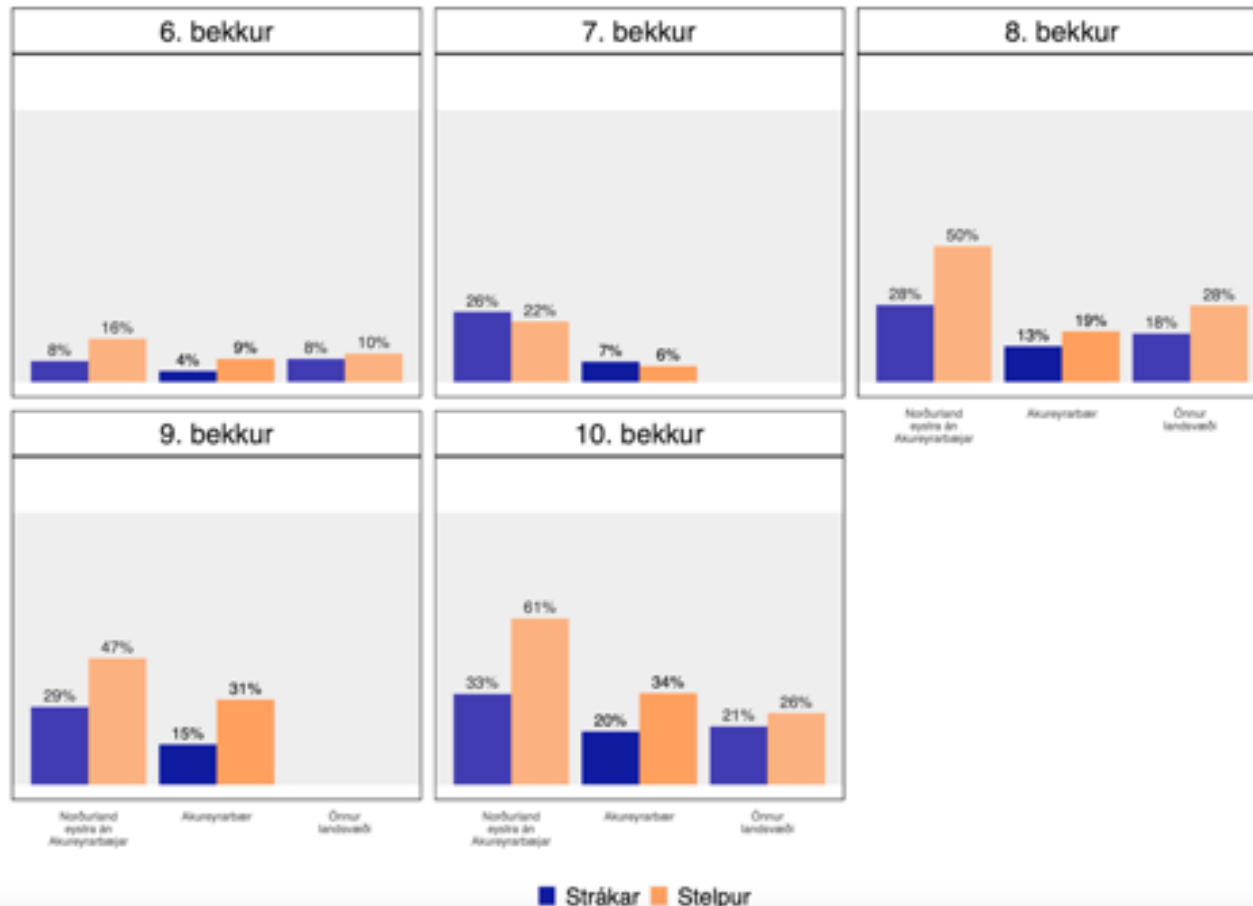

Hlutfall nemenda sem fer í ræktina

Hlutfall nemenda sem sækir félagsmiðstöðvar

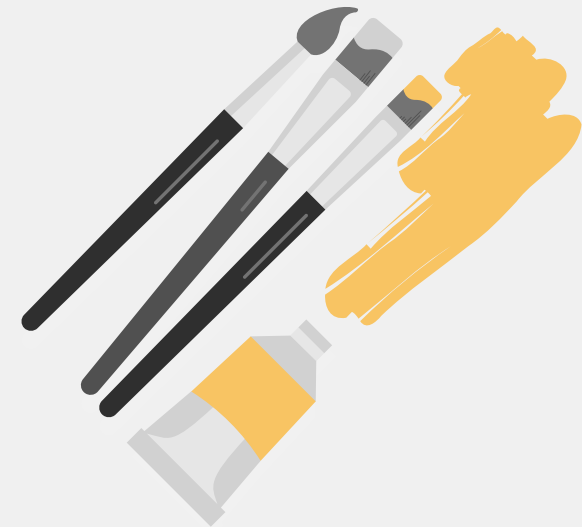

Annað tómsundastarf

15-20% barna stunda listnám, mun fleiri stúlkur

U.þ.b. 5% í æskulýðsfélögum

Fáir í klúbbastarfi

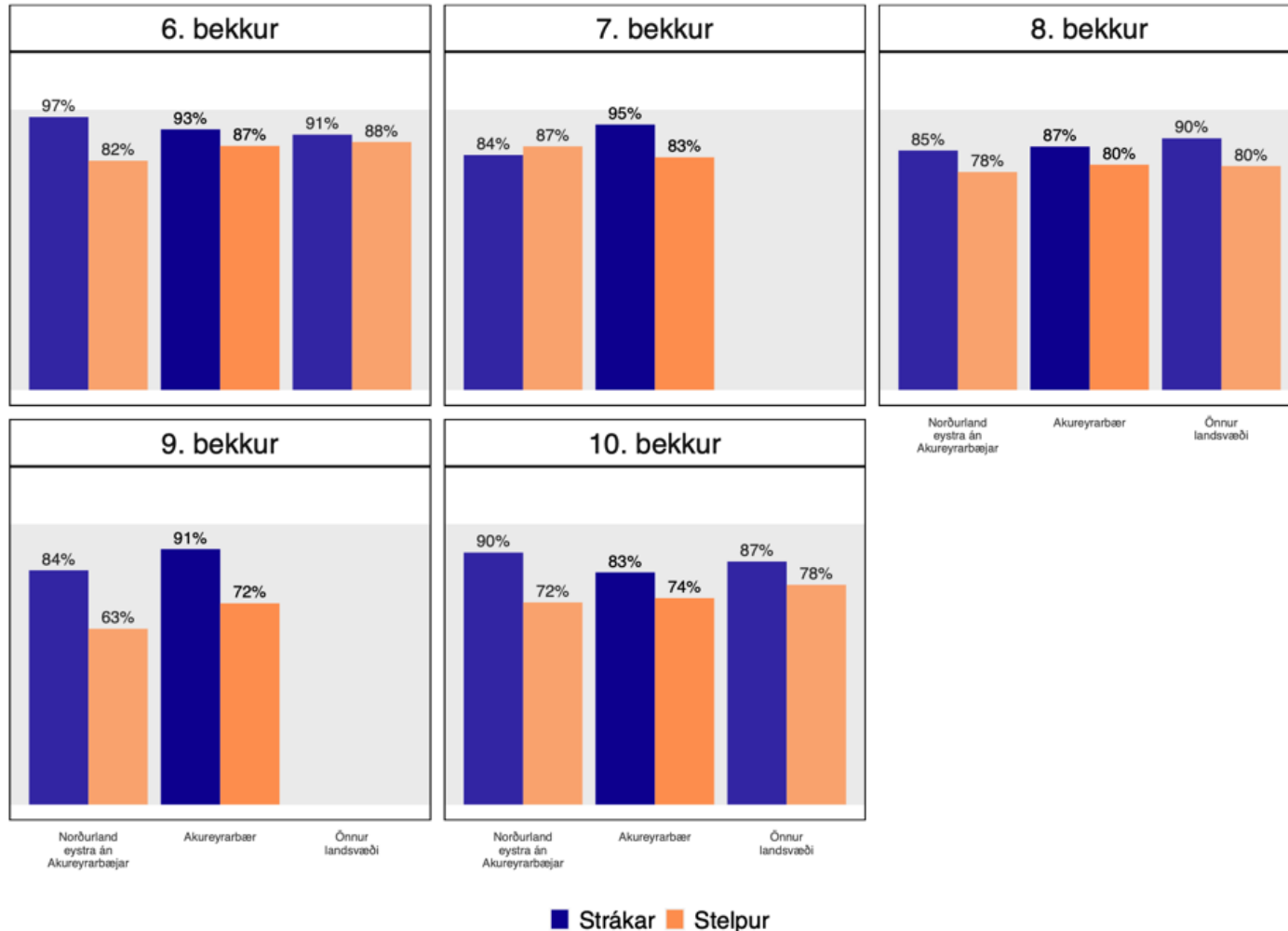

Líðan og heilbrigði

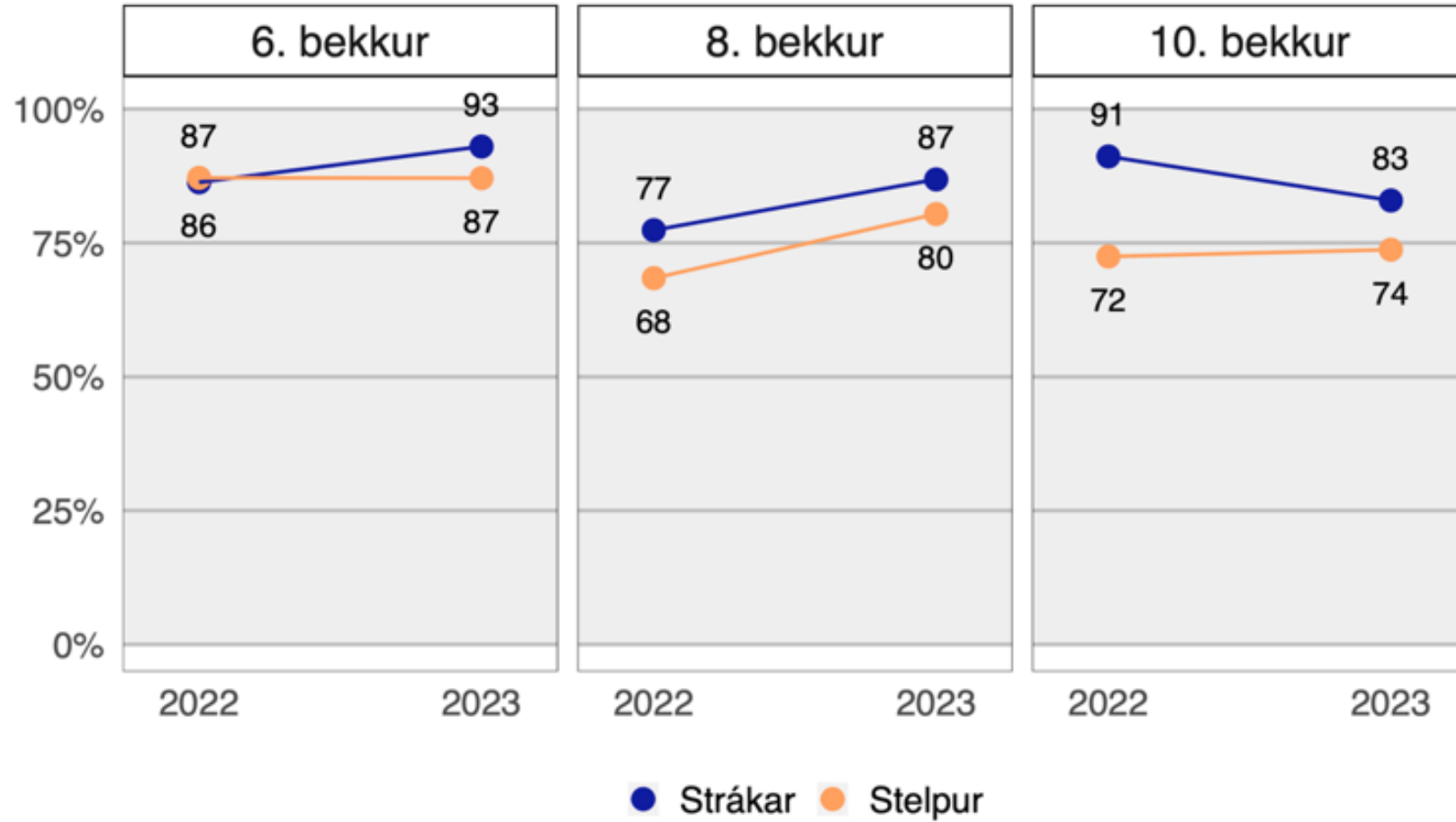

Hlutfall nemenda sem upplifa heilsu sína góða eða mjög góða

Þróun upplifunar nemenda á góðri eða mjög góðri heilsu

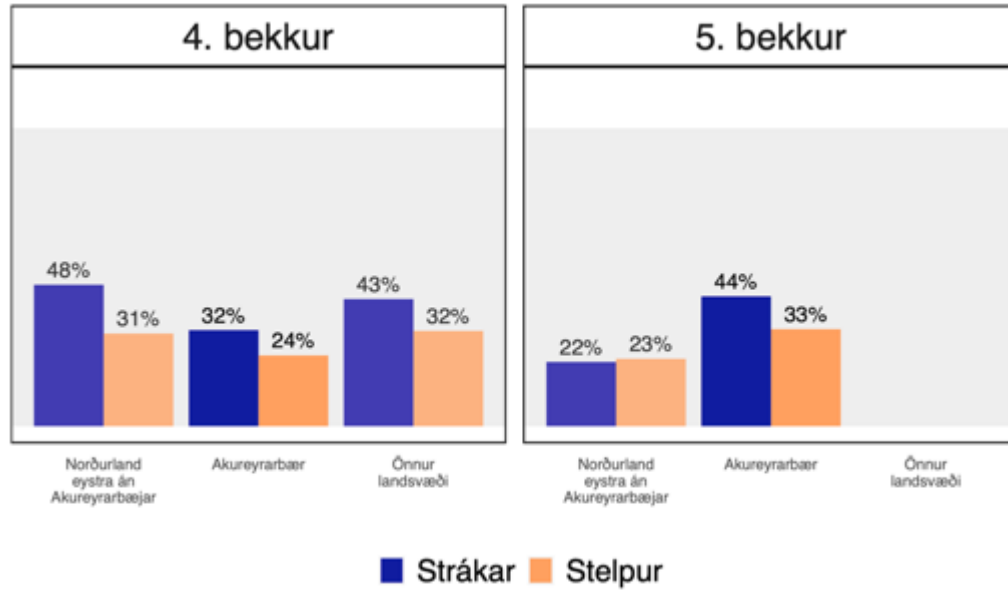

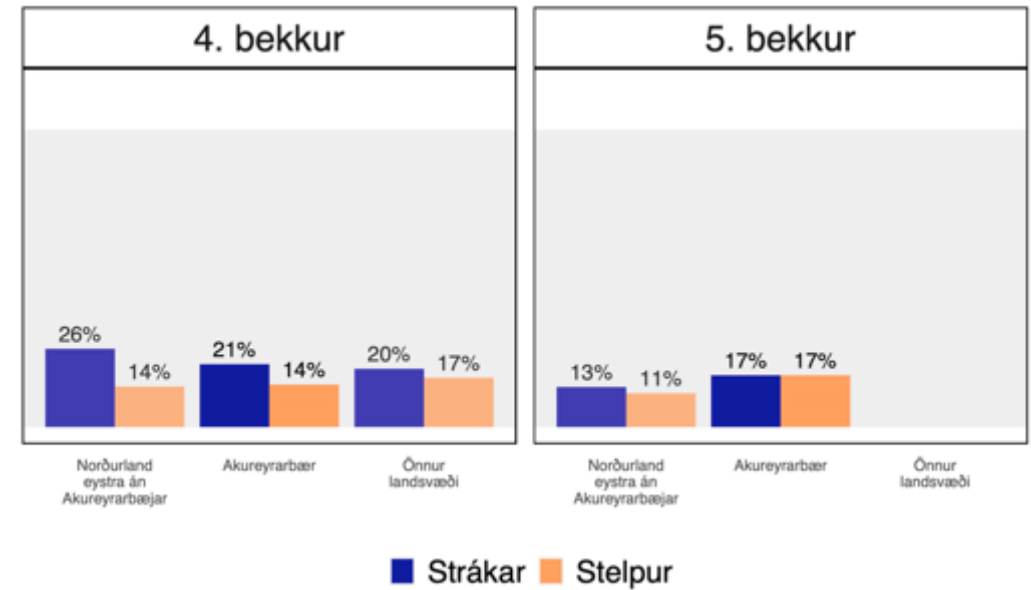
Hreyfing

Dæmi um líkamlega hreyfingu eru hlaup, röskleg ganga, línuskautar, hjólreiðar, dans, hjólabretti, sund, fótbolti, körfubolti, handbolti, skíði og snjóbretti.

Mjög mikil hreyfing sl. 7 daga

Mjög eða frekar erfitt að hlaupa sl. 7 daga

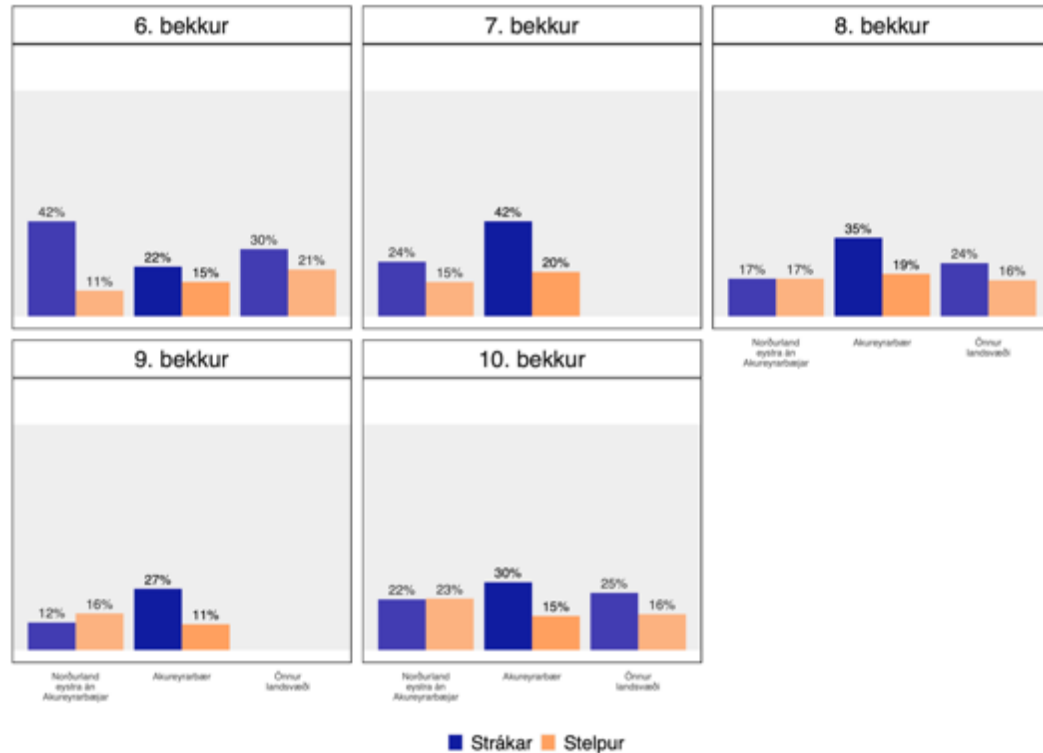

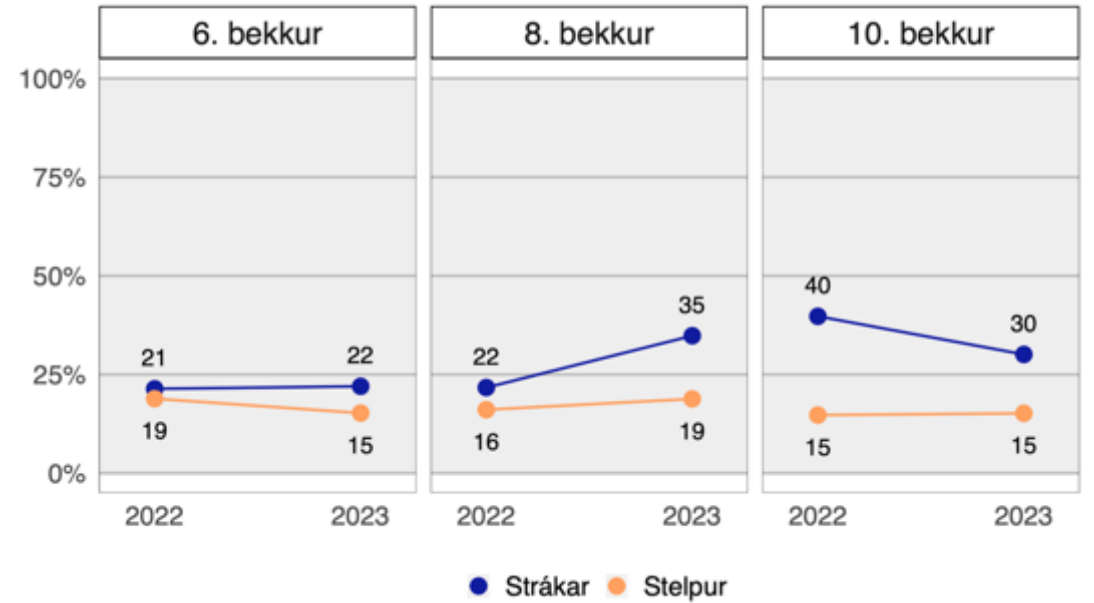
Hreyfing

Dæmi um líkamlega hreyfingu eru hlaup, röskleg ganga, línuskautar, hjólreiðar, dans, hjólabretti, sund, fótbolti, körfubolti, handbolti, skíði og snjóþretti.

Hreyfing 60 mín+ á dag á hverjum degi sl. 7 daga

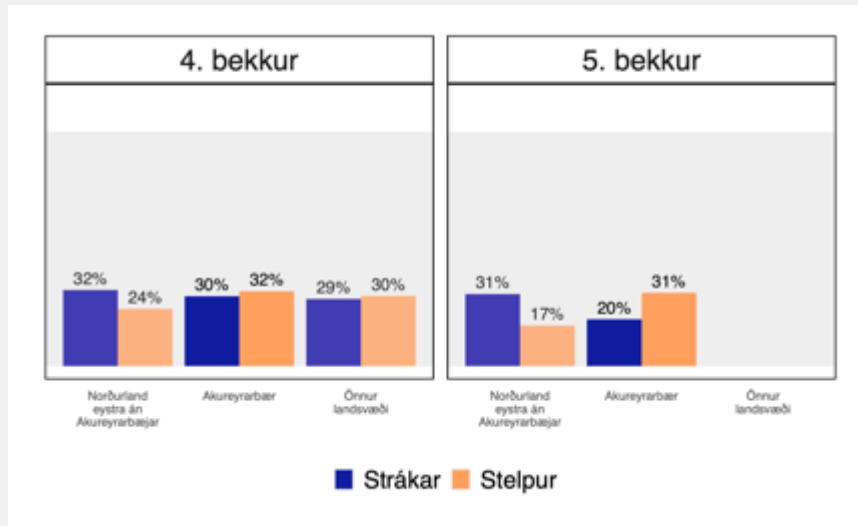
Þróun á hreyfingu 60 mín+ á dag á hverjum degi sl. 7 daga

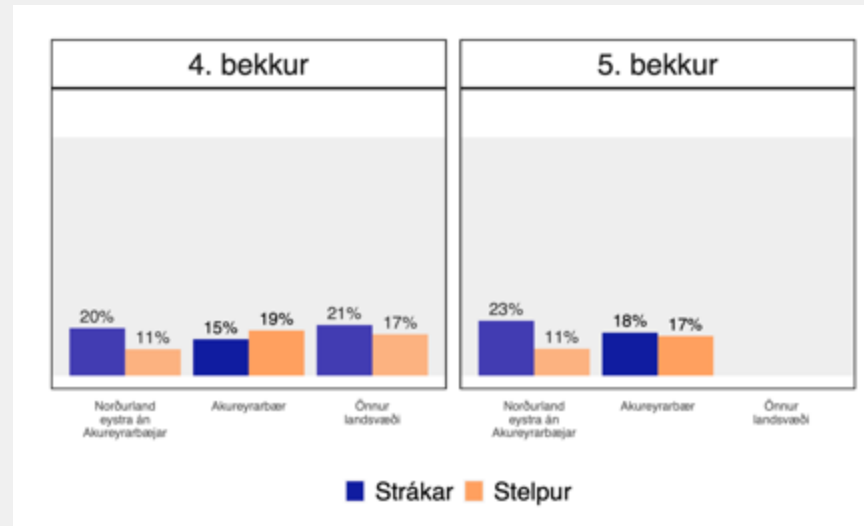

Hlutfall nemenda sem upplifir sálíkamleg einkenni „Hér um bil daglega“ „Oftar en einu sinni í viku“ eða „Um það bil vikulega“

Fundið fyrir magaverk

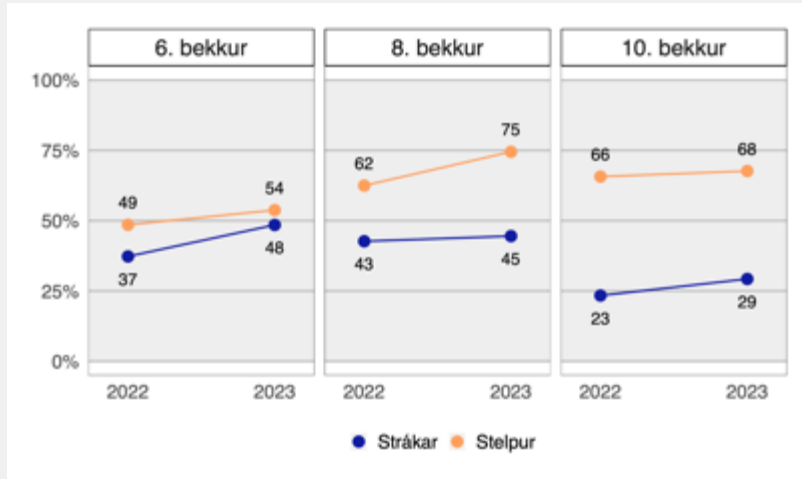
Fundið fyrir svima

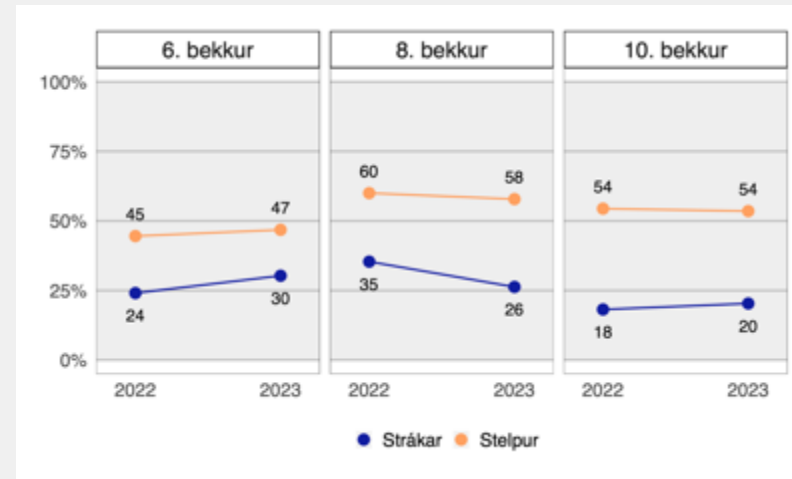

Hlutfall nemenda sem upplifir sálíkamleg einkenni „Hér um bil daglega“, „Oftar en einu sinni í viku“ eða „Um það bil vikulega“

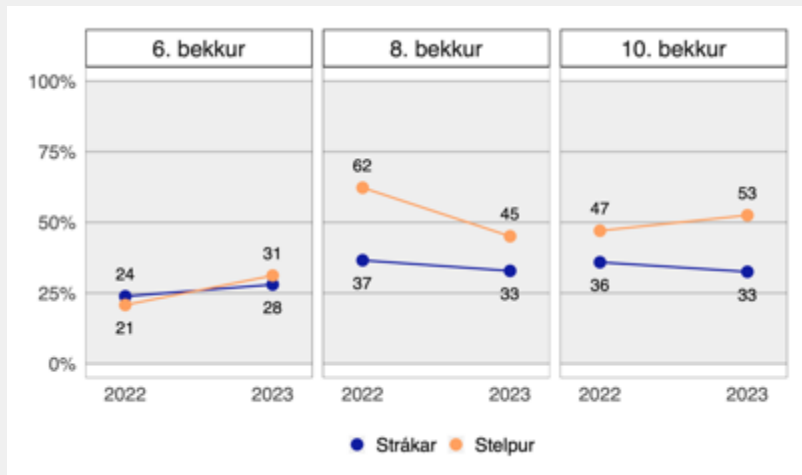
Fundið fyrir höfuðverk

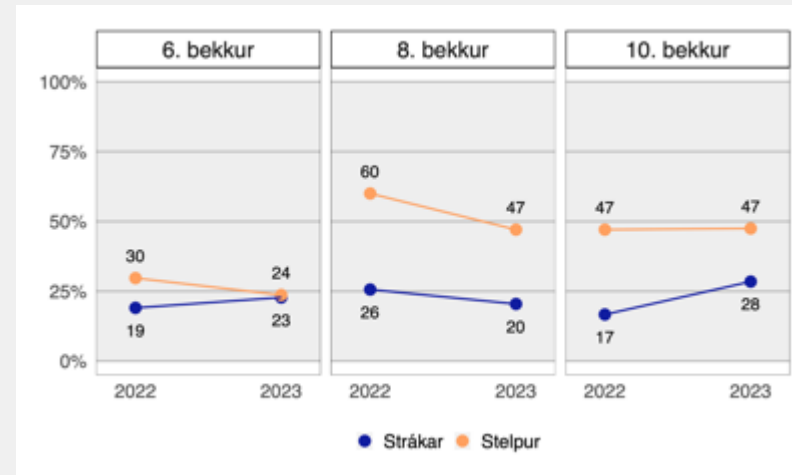
Fundið fyrir magaverk

Fundið fyrir bakverk

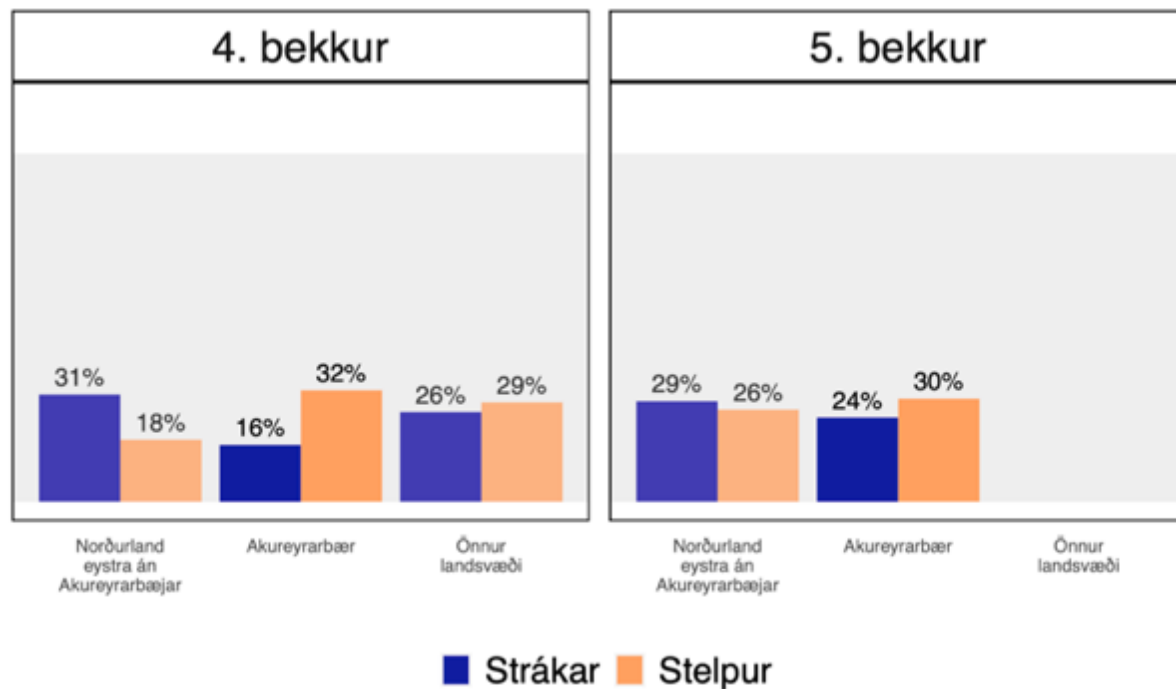

Fundið fyrir svima

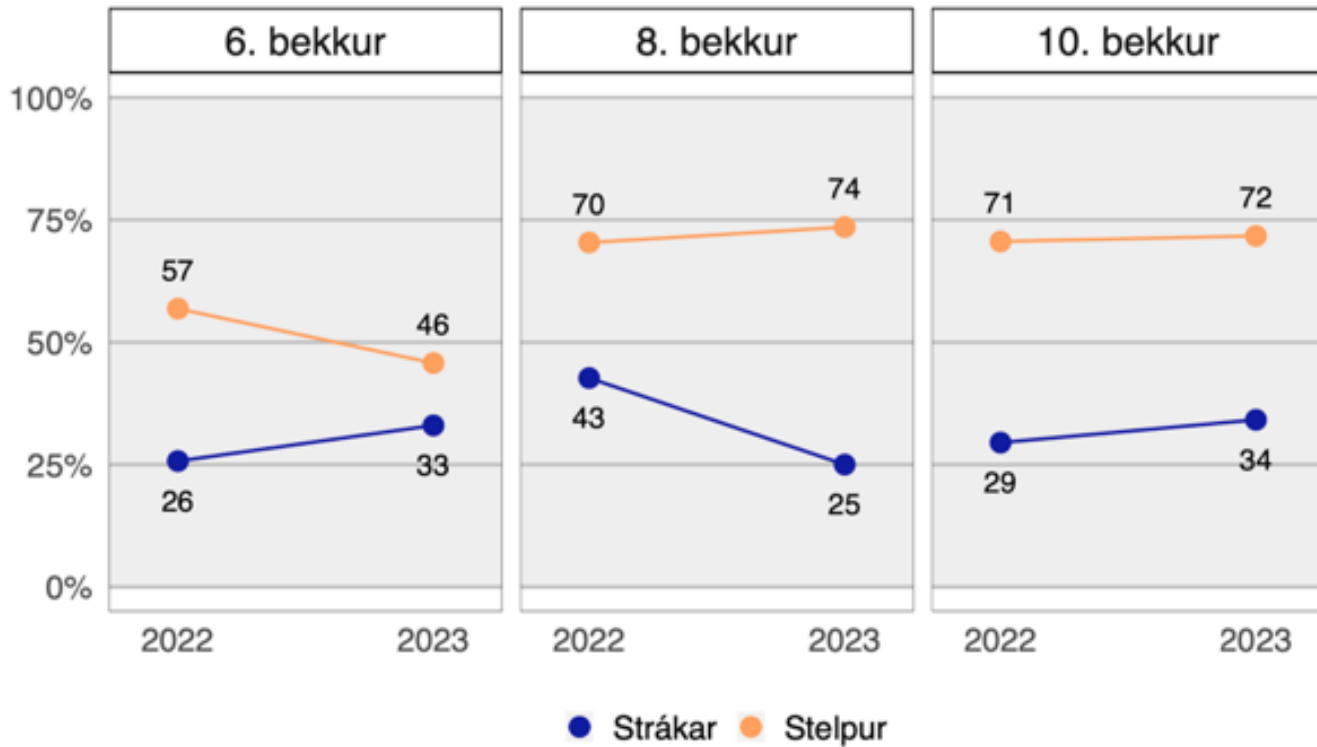

Hlutfall nemenda sem finnur fyrir kvíða oft eða stundum sl. 7 daga

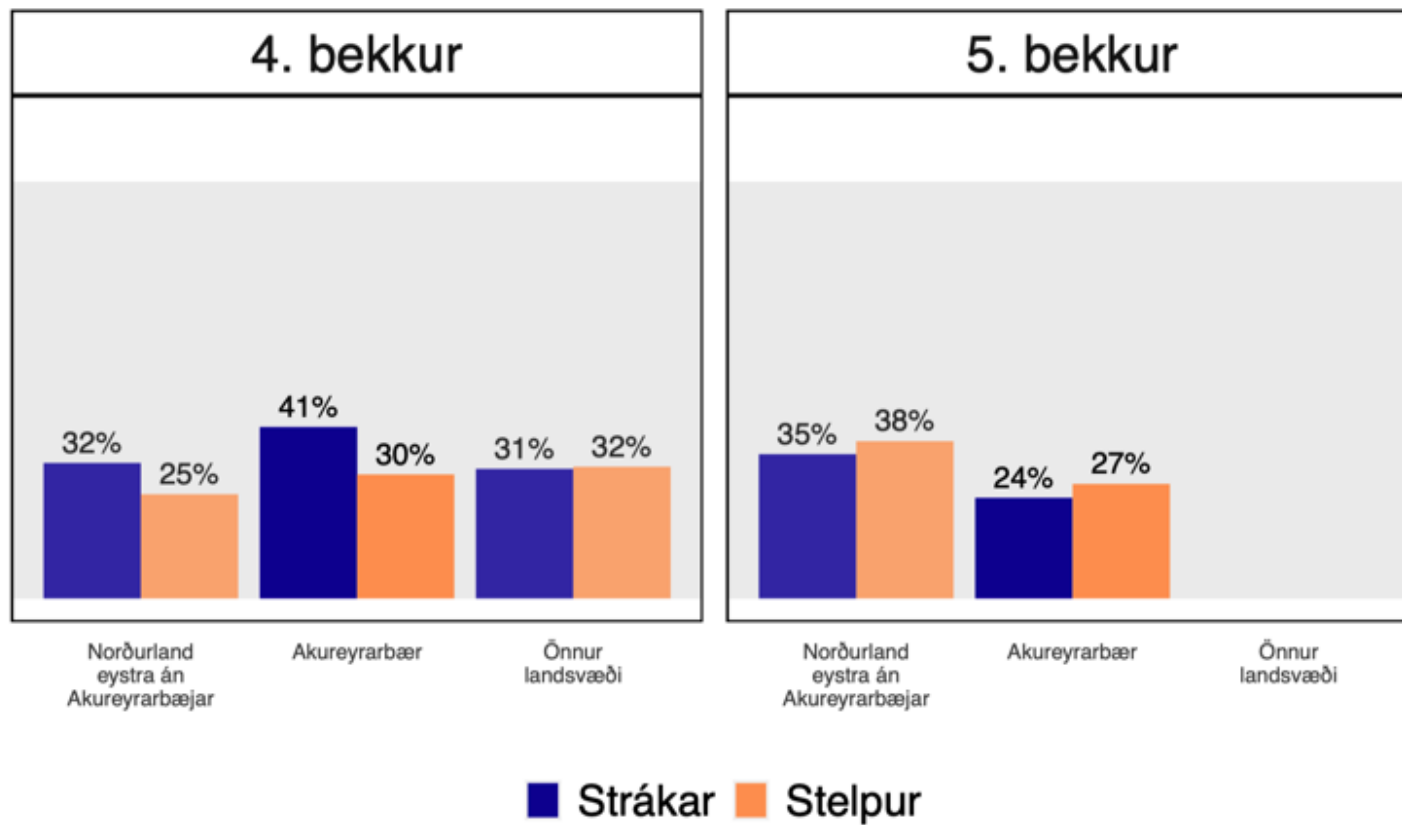

Hlutfall nemenda sem finnur fyrir kvíða „Hér um bil daglega“, „Oftar en einu sinni í viku“ eða „Um það bil vikulega“ sl. 6 mánuði

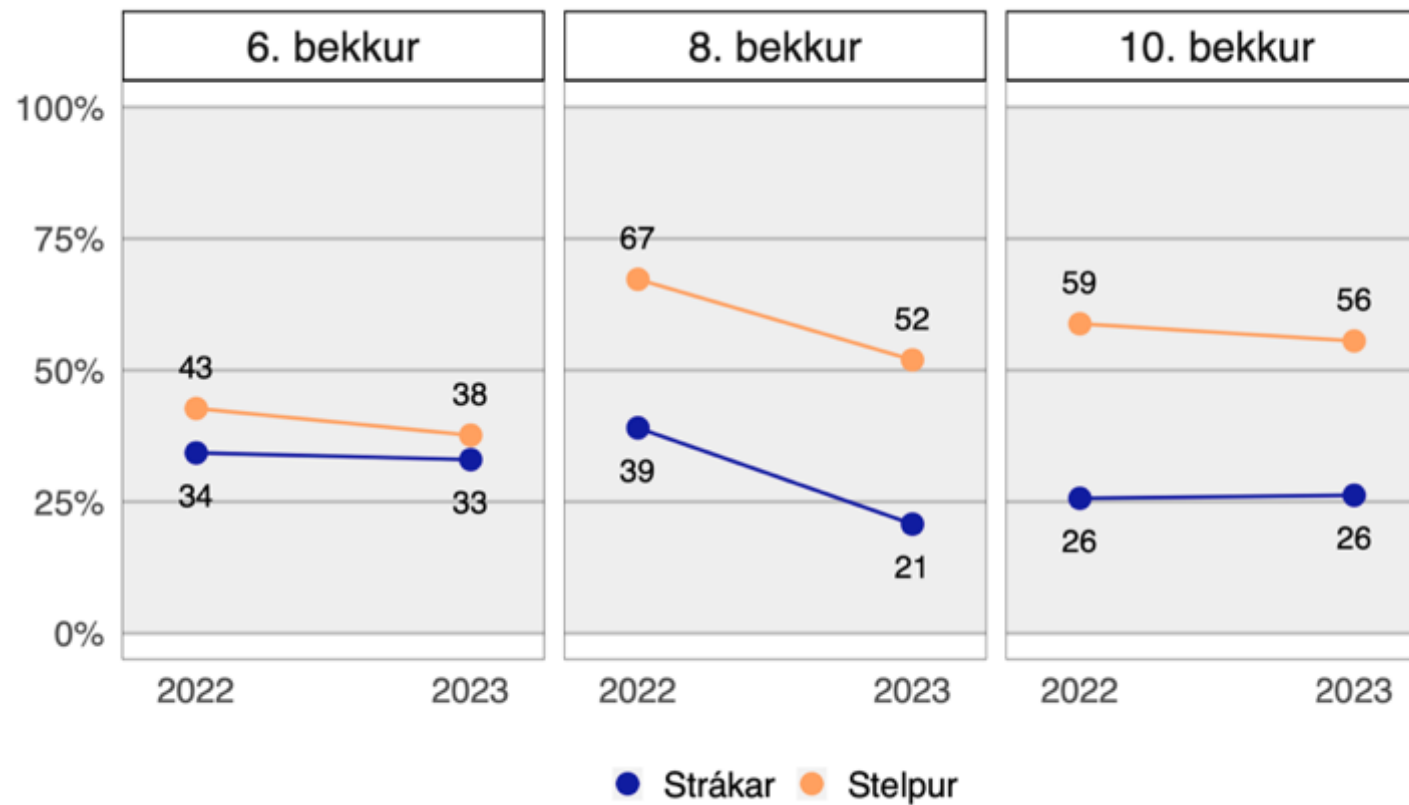

Hlutfall sem finnur fyrir depurð oft eða stundum sl. 7 daga

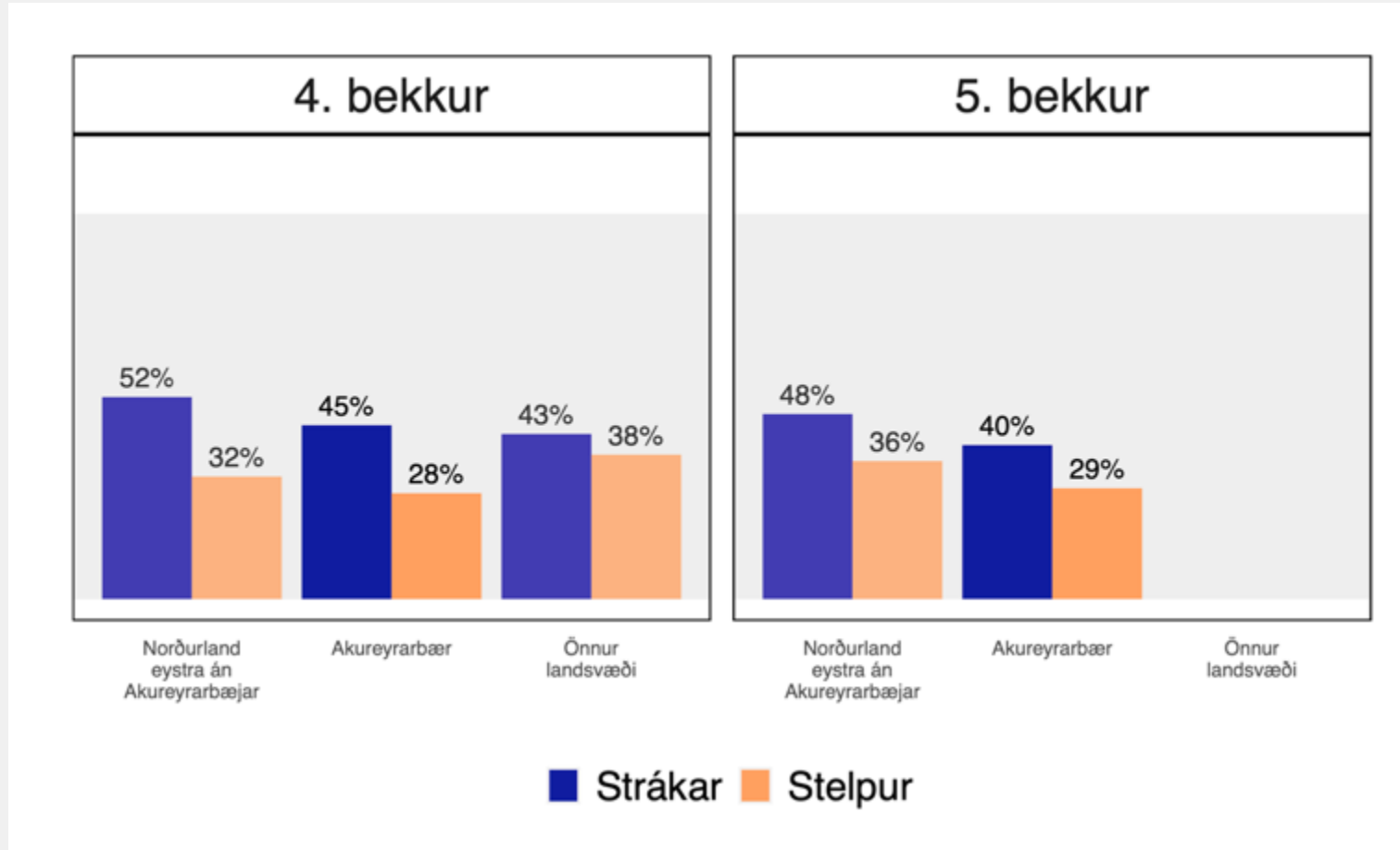

Hlutfall sem finnur fyrir depurð „Hér um bil daglega“, „Oftar en einu sinni í viku“ eða „Um það bil vikulega“ sl. 6 mánuði

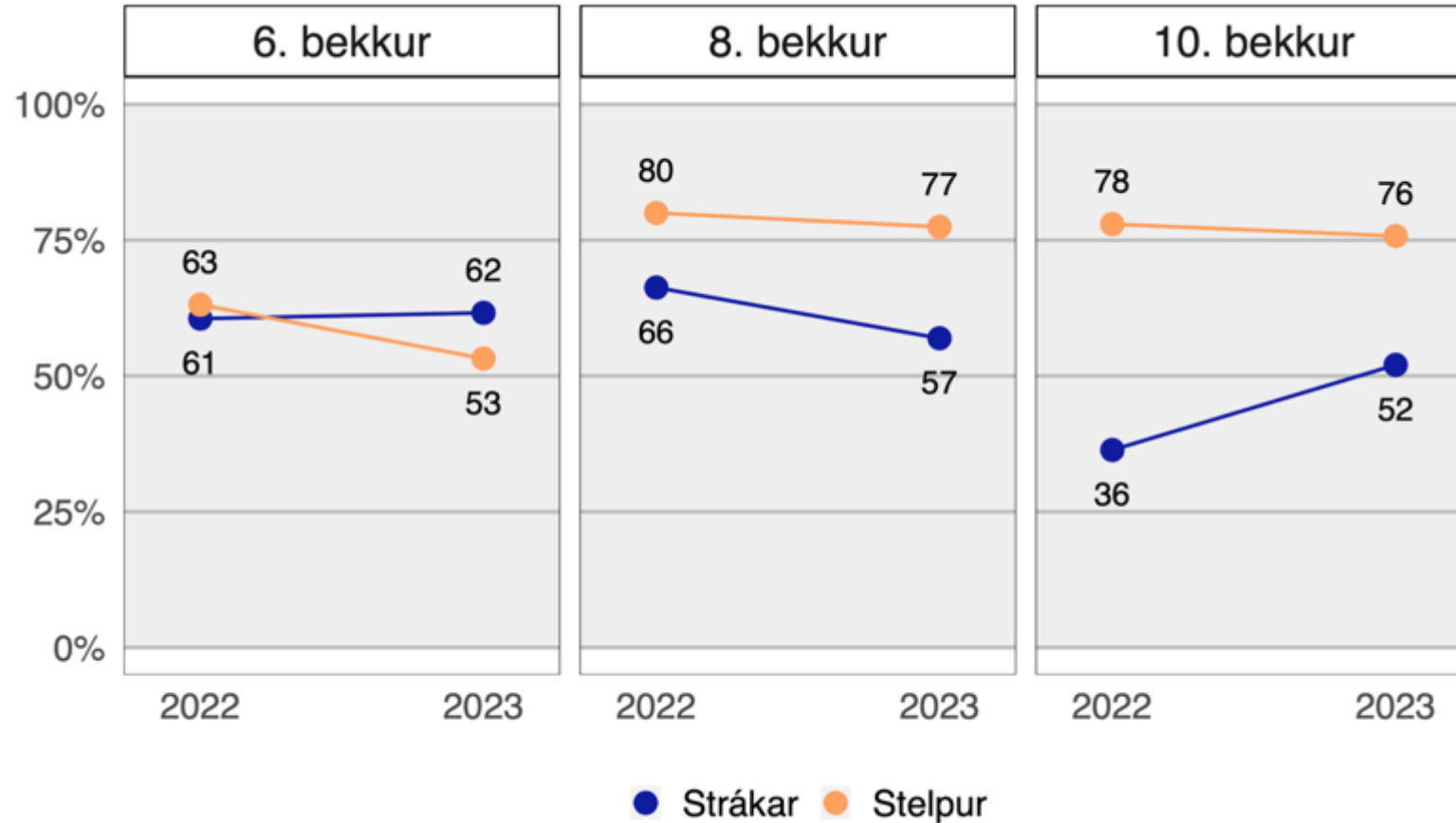
Hlutfall sem finnur fyrir pirringi oft eða stundum sl. 7 daga

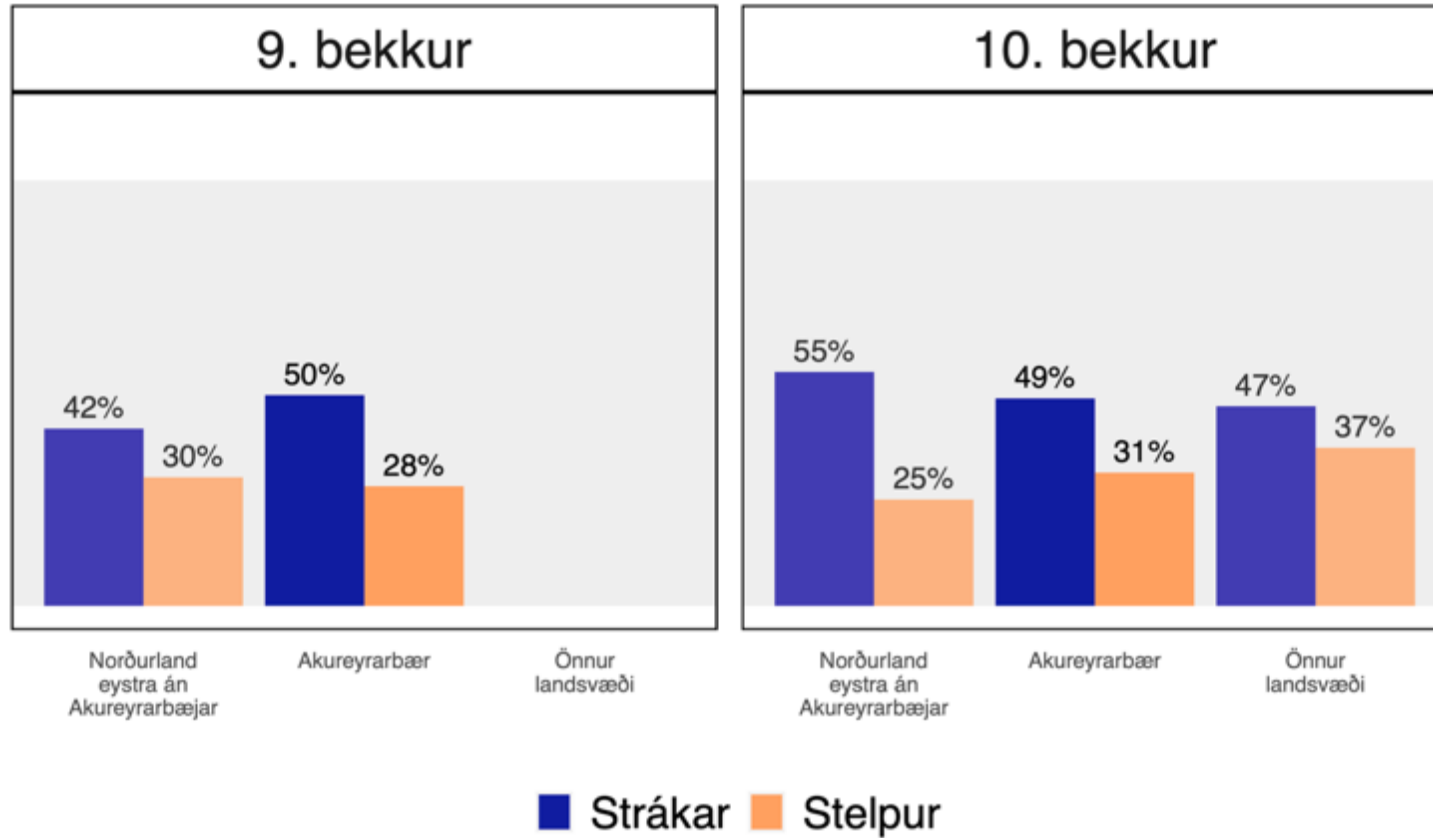

Hlutfall sem finnur fyrir pirringi „Hér um bil daglega“, „Oftar en einu sinni í viku“ eða „Um það bil vikulega“ sl. 6 mánuði

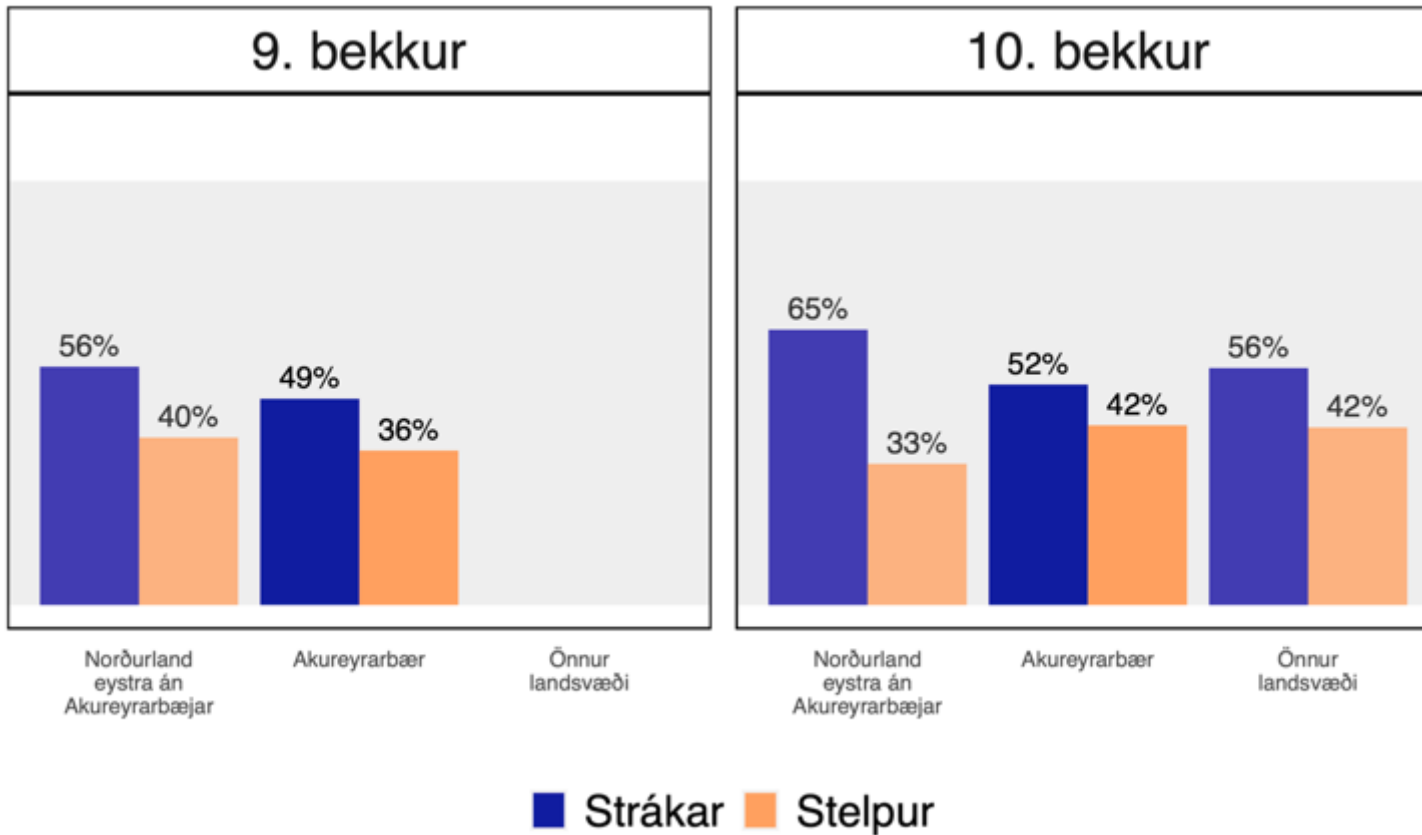

Hlutfall sem hefur trú á eigin getu til að leysa vandamál oft eða alltaf sl. 2 vikur

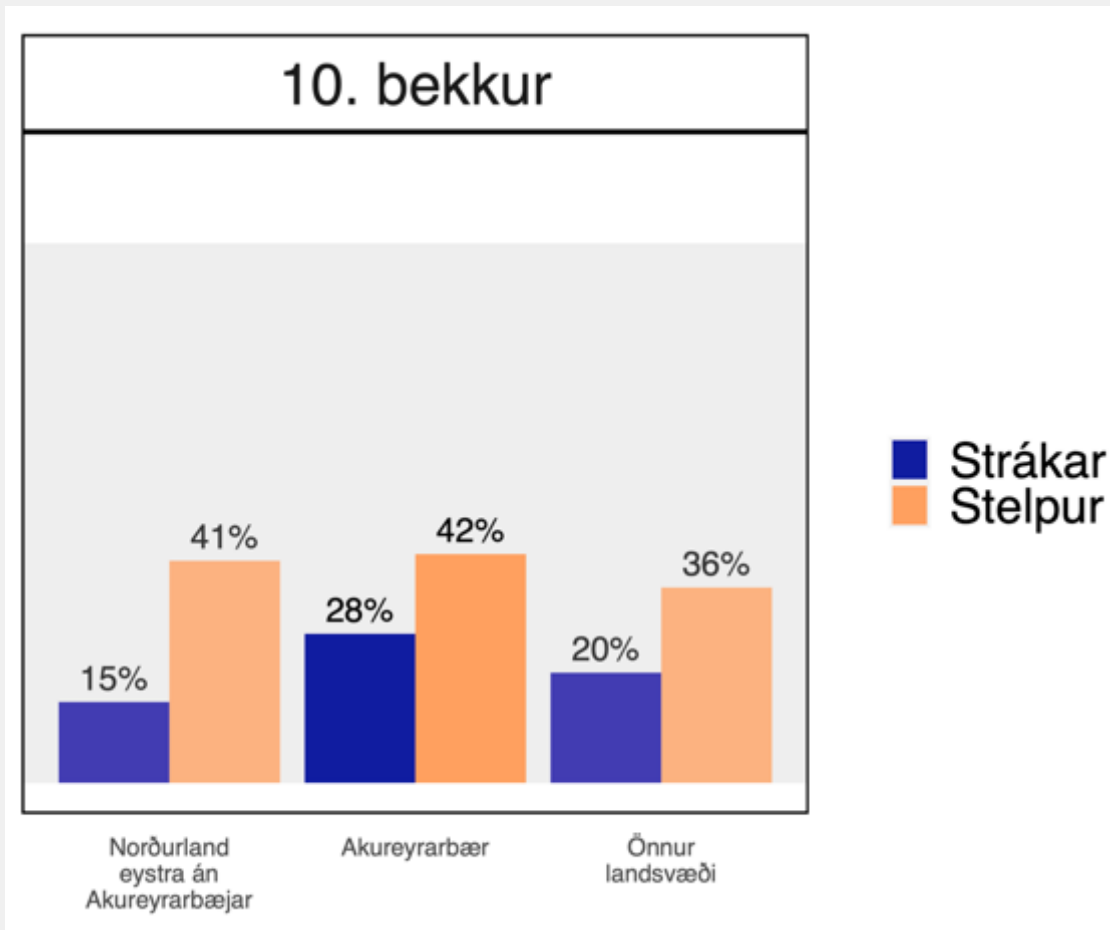

Hlutfall sem finnst þau gera gagn oft eða alltaf sl. 2 vikur

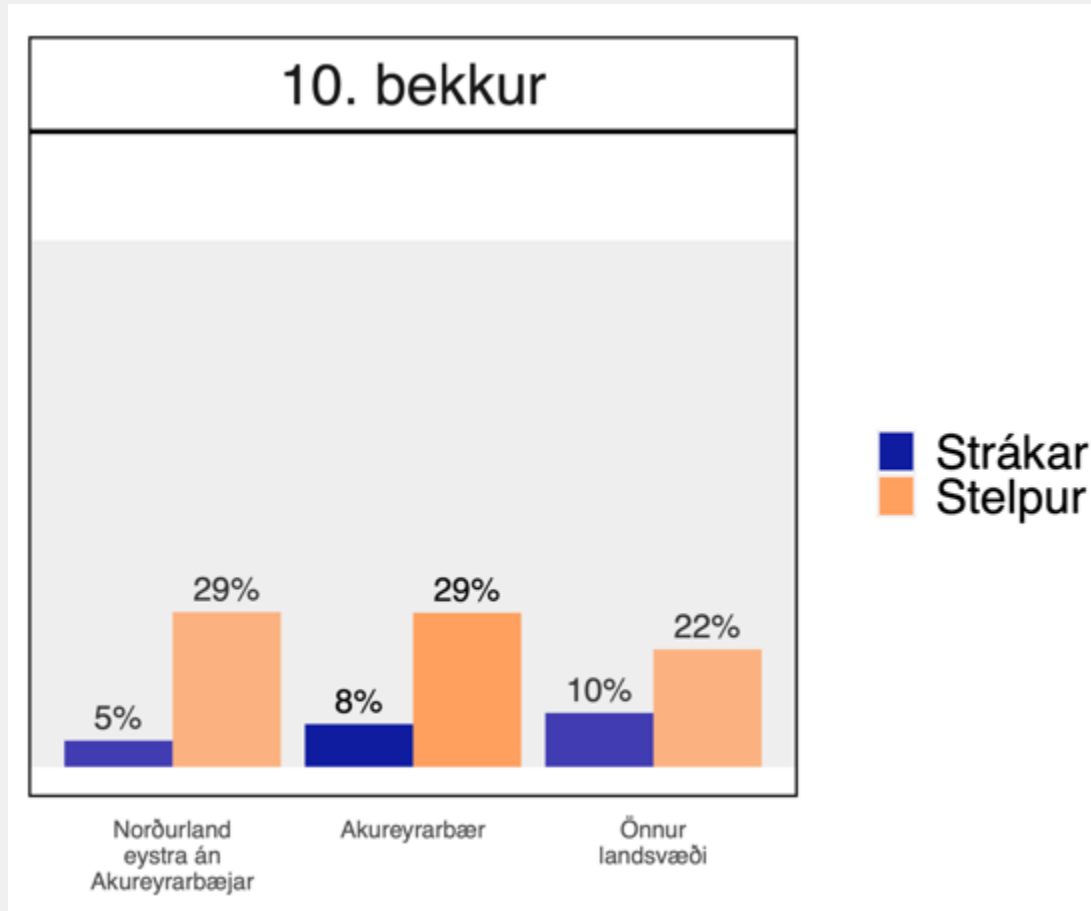

Hlutfall sem hefur fengið sjálfsvígshugsanir „Já einu sinni“ eða „Já einu sinni eða oft“ sl. 12 mánuði

Hlutfall sem hefur skaðað sig viljandi „Já, einu sinni“ eða „Já, oftar en einu sinni“ á síðastliðnum 12 mánuðum (t.d. með að skera í húð)?“

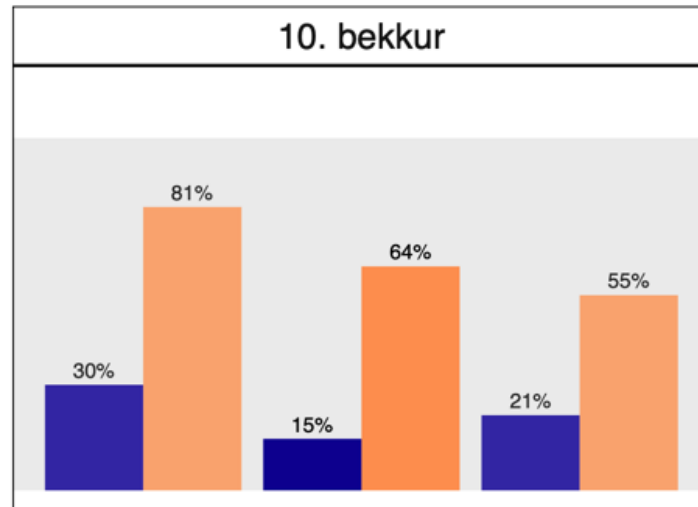
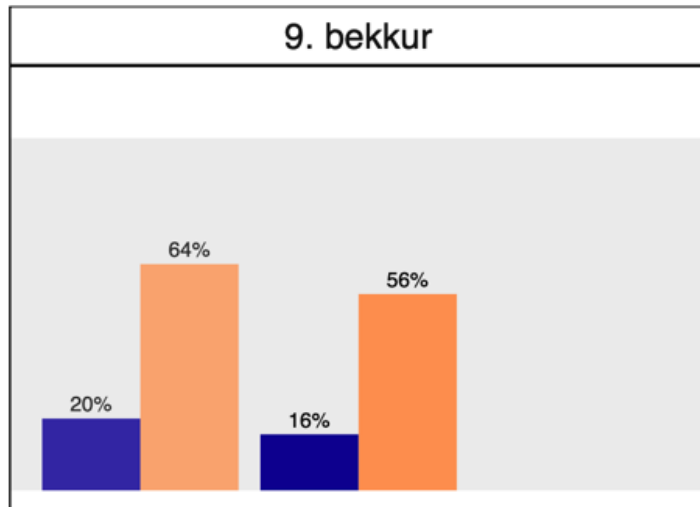
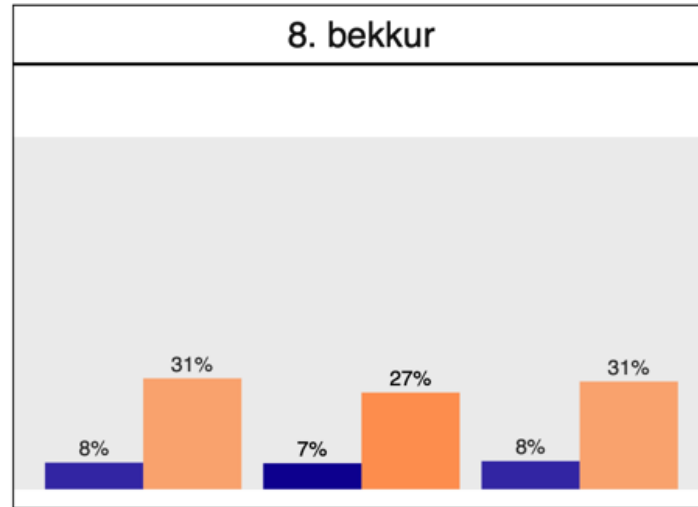
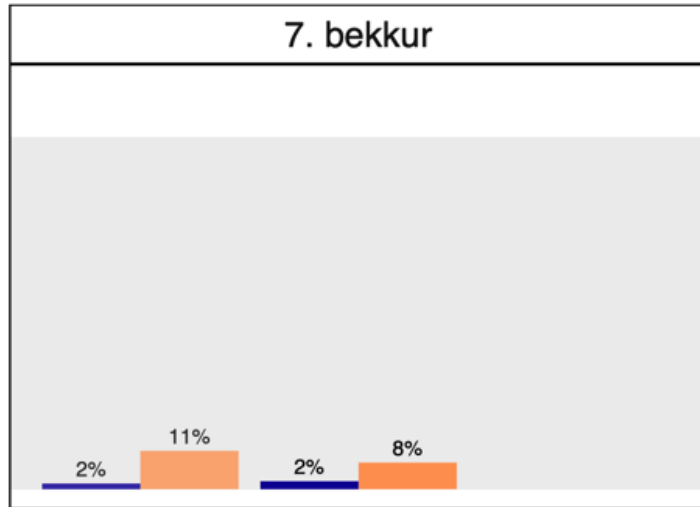

Kynferðisofbeldi

Hlutfalla nemenda sem hafa verið beðin um að senda nektarmyndir

Norðurland
eystra án
Akureyrarbæjar

Akureyrarbær

Önnur
landsvæði

Norðurland
eystra án
Akureyrarbæjar

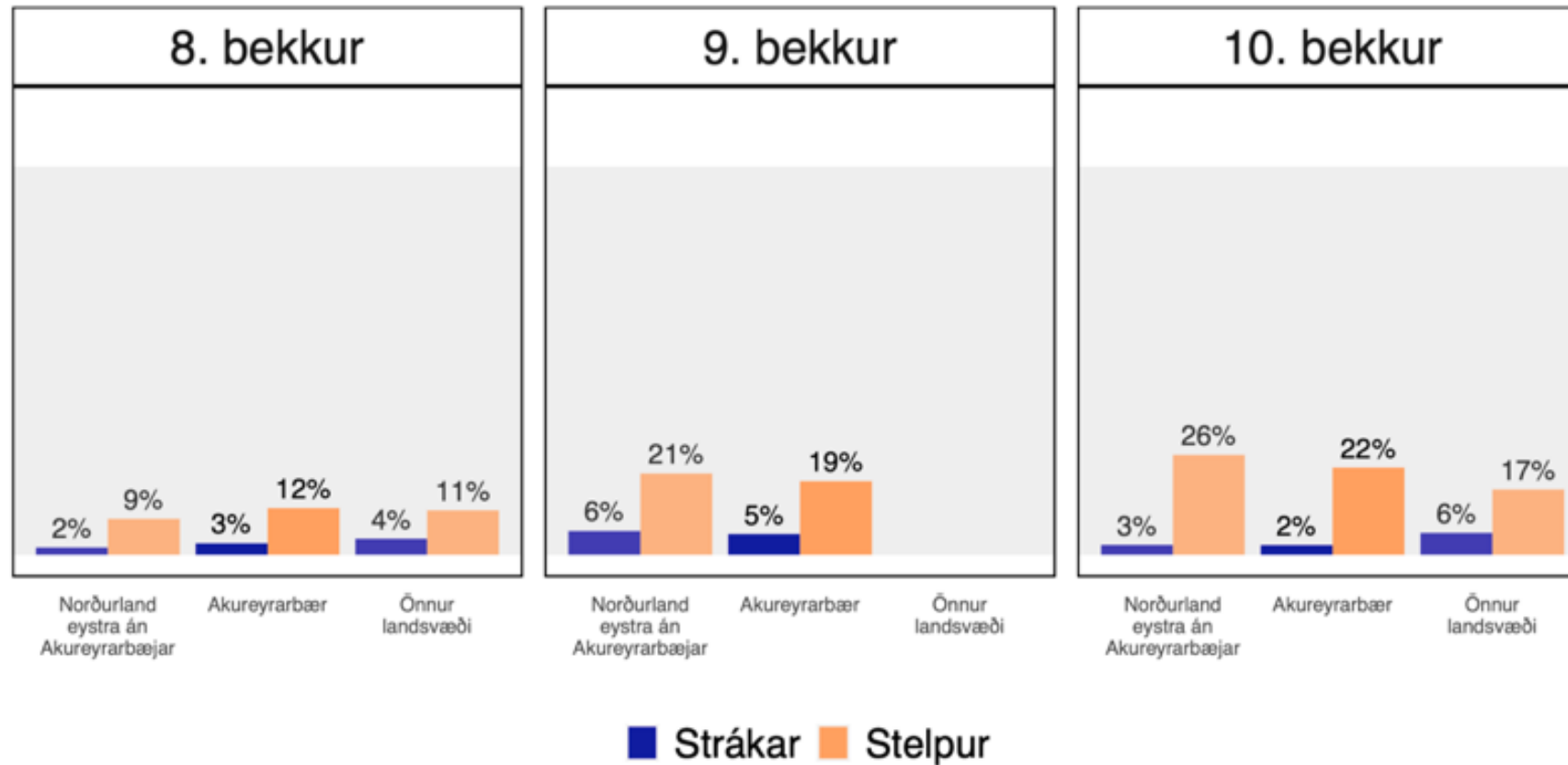
Akureyrarbær

Önnur
landsvæði

■ Strákar ■ Stelpur

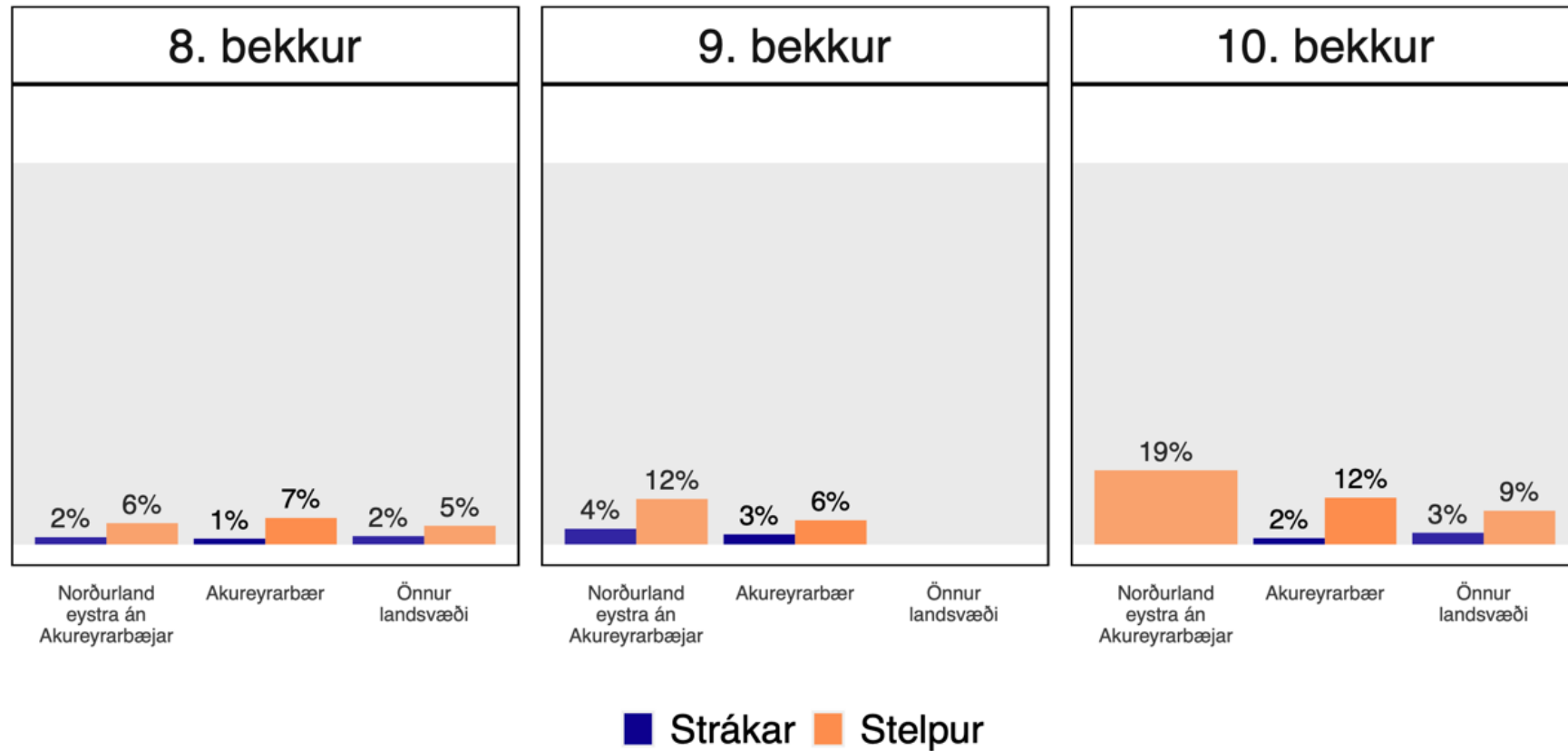
Hlutfall nemenda sem hafa upplifað að einstaklingur a.m.k. 5 árum eldri eða fullorðinn hafi snert/káfað á þeim „Einu sinni eða tvisvar“ eða „Oftar en tvisvar“ um ævina

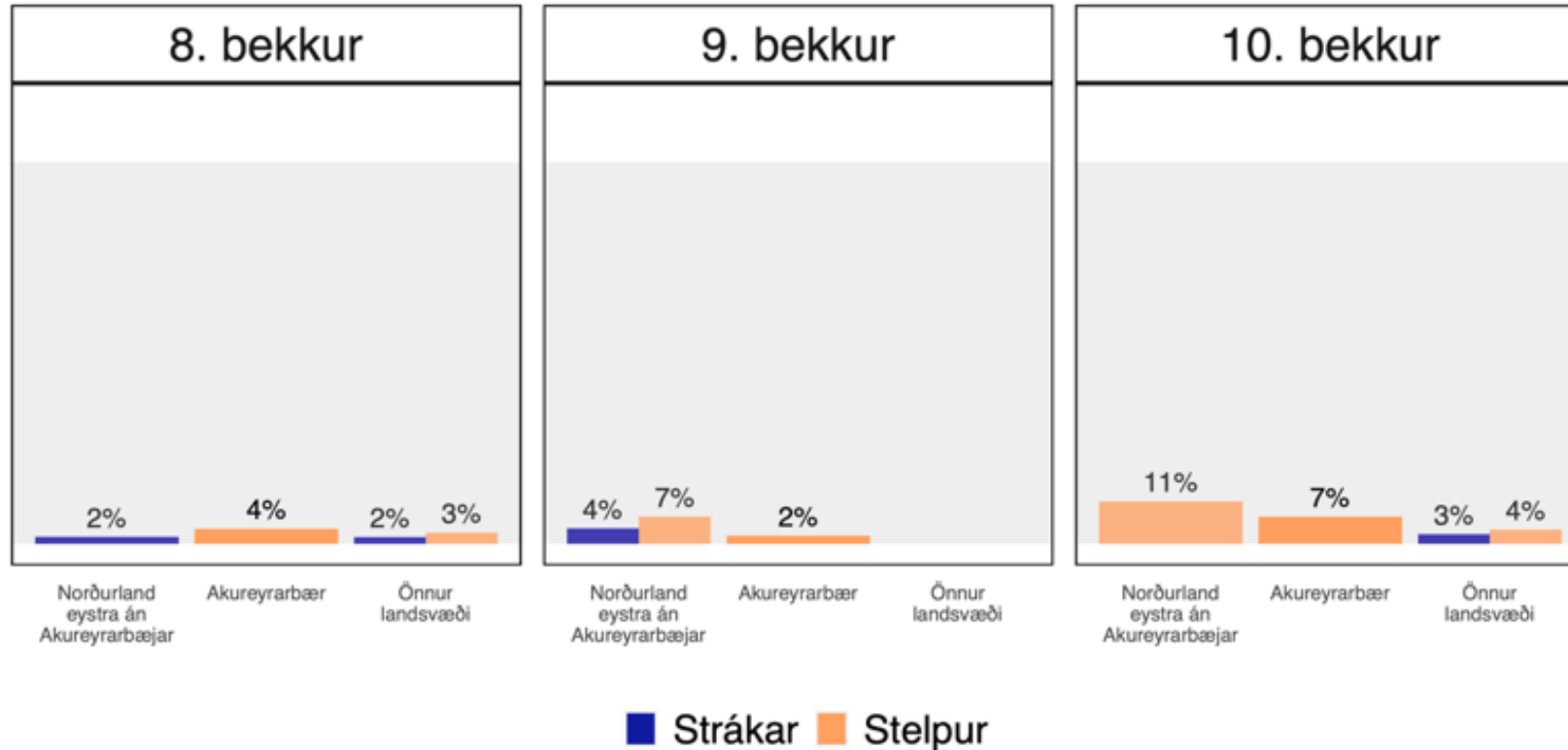

Hlutfall nemenda sem hafa upplifað að einstaklingur a.m.k. 5 árum eldri eða fullorðinn hafi reynt að hafa samfarir eða munnmök við þau „Einu sinni eða tvisvar“ eða „Oftar en tvisvar“ um ævina

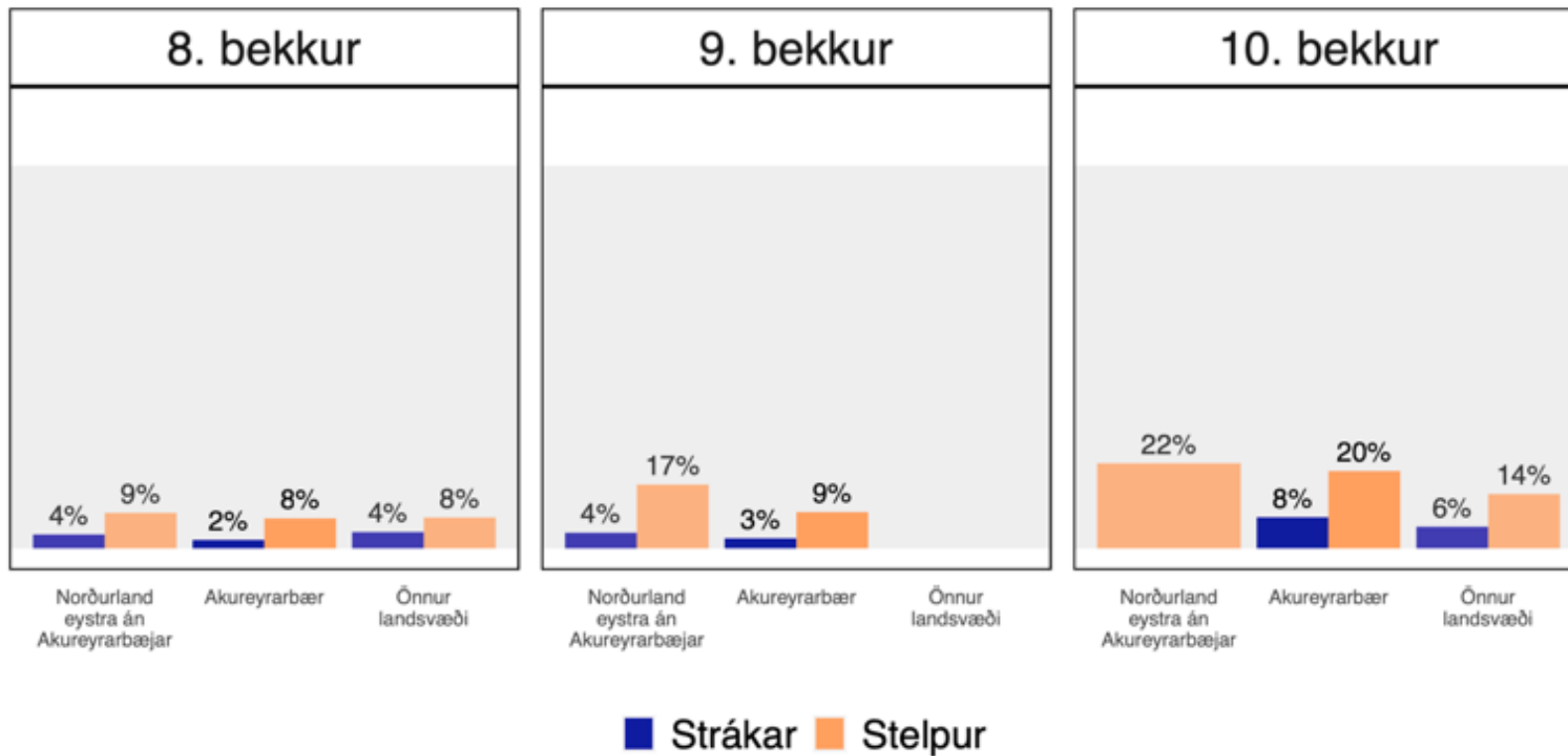

Hlutfall nemenda sem hafa upplifað að einstaklingur a.m.k. 5 árum eldri eða fullorðinn hafi haft munnmök eða samfarir við þau „Einu sinni eða tvisvar“ eða „Oftar en tvisvar“ um ævina

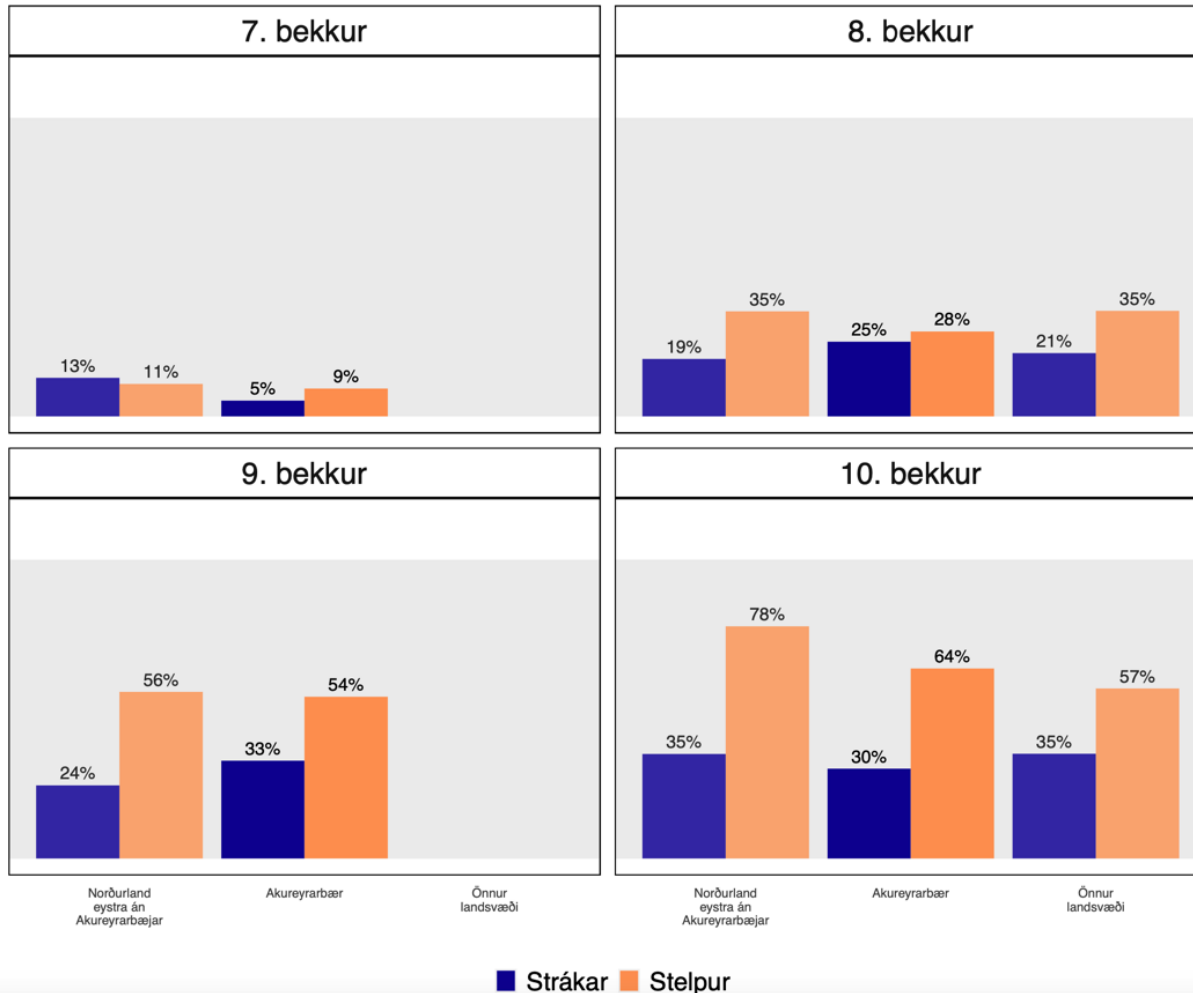

Hlutfall nemenda sem hafa upplifað að annar unglíngur hefur haft munnmök eða samfarir við þau gegn vilja „Einu sinni eða tvisvar“ eða „Oftar en tvisvar“ um ævina

Hlutfall nemenda sem hefur fengið óumbeðin klámfengin skilaboð „Einu sinni eða tvisvar“ eða „Oftar en tvisvar“ um ævina

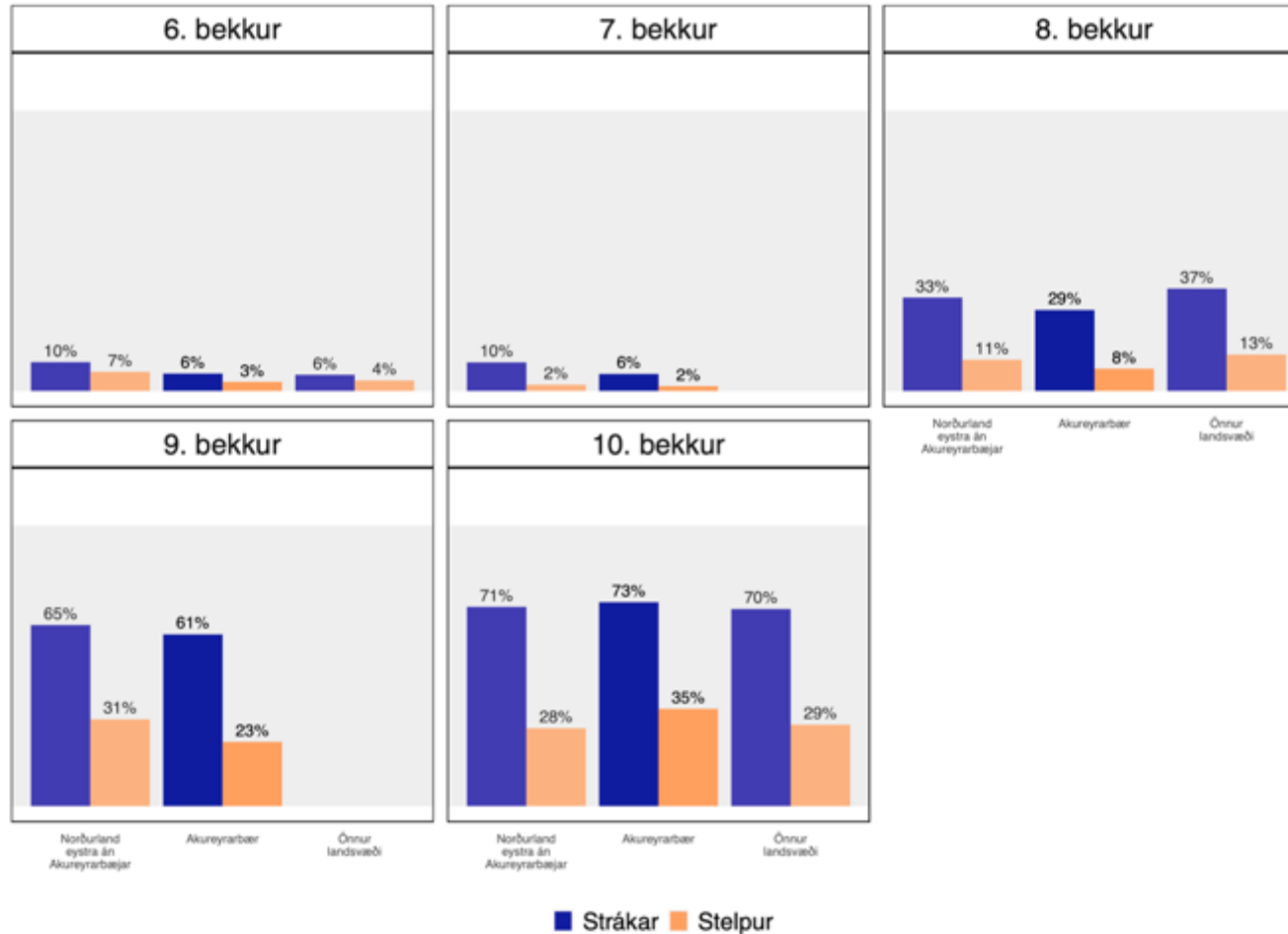

Áhorf á klám

Hlutfall nemenda sem hefur skoðað klám „1-3 sinnum“, „4-10 sinnum“ eða „Oftar en 10 sinnum“ sl. ár

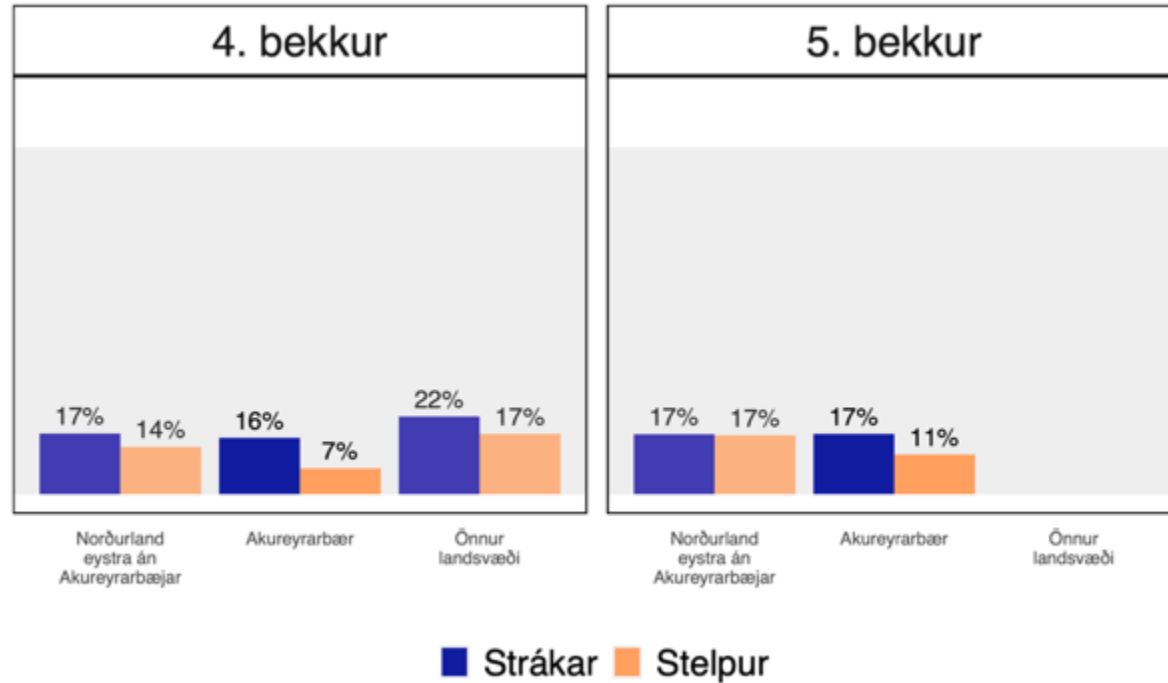

Slagsmál og einelti

Hlutfall nemenda sem hafa verið lögð í einelti oft eða stundum

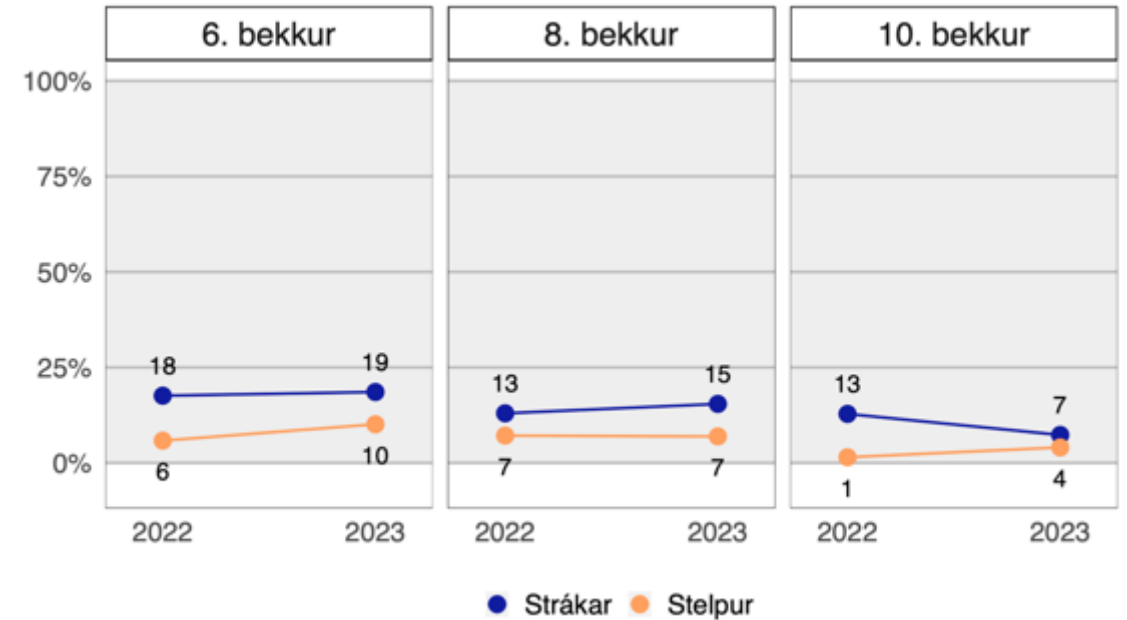
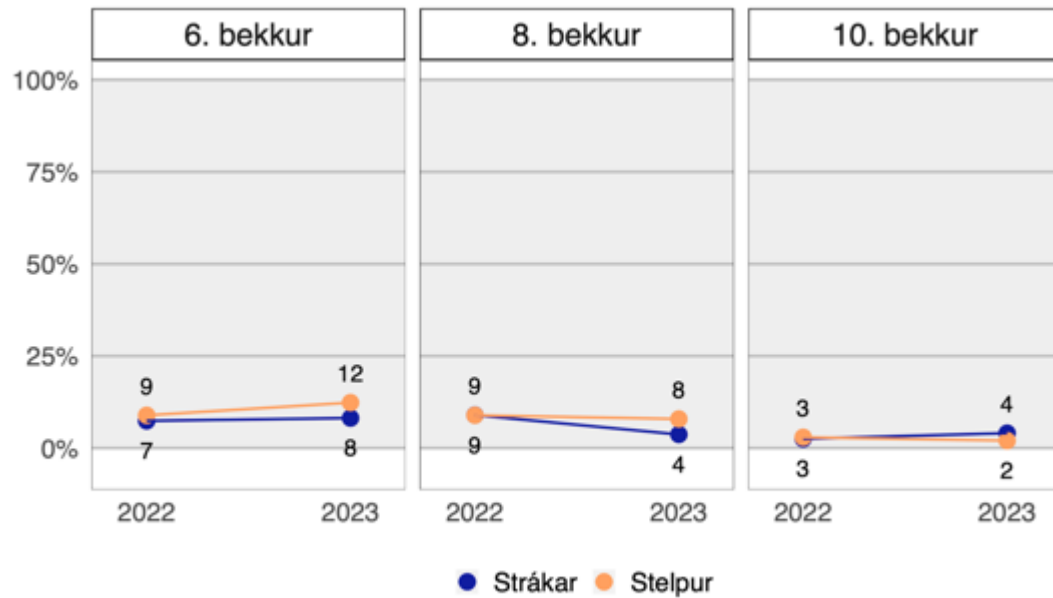

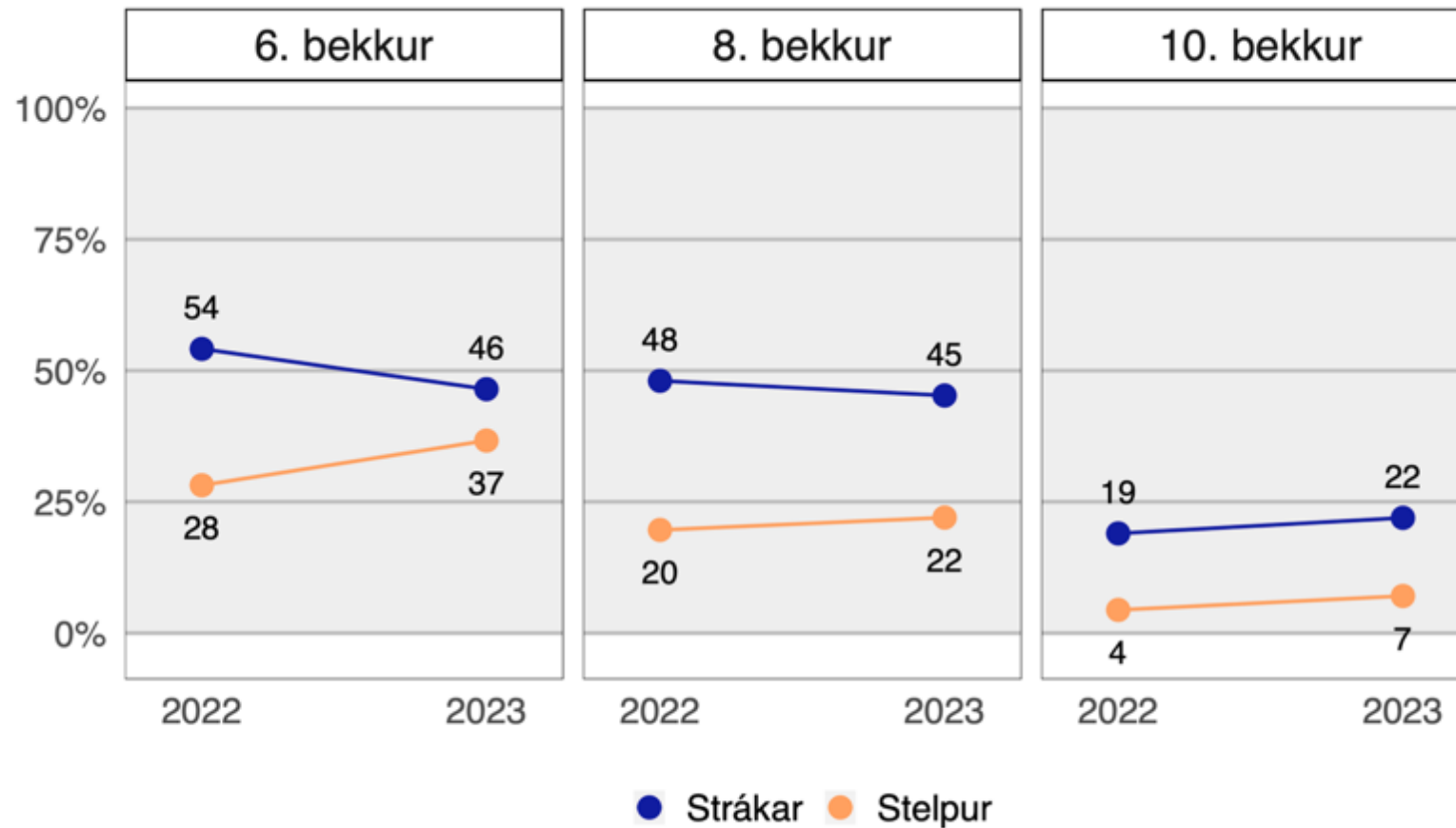
Hlutfall nemenda sem hafa orðið fyrir einelti „2 eða 3 sinnum í mánuði“, „Um það bil einu sinni í viku“ eða „Nokkrum sinnum í viku“.

Hlutfall nemenda sem lagt hafa í einelti „2 eða 3 sinnum í mánuði“, „Um það bil einu sinni í viku“ eða „Nokkrum sinnum í viku“.

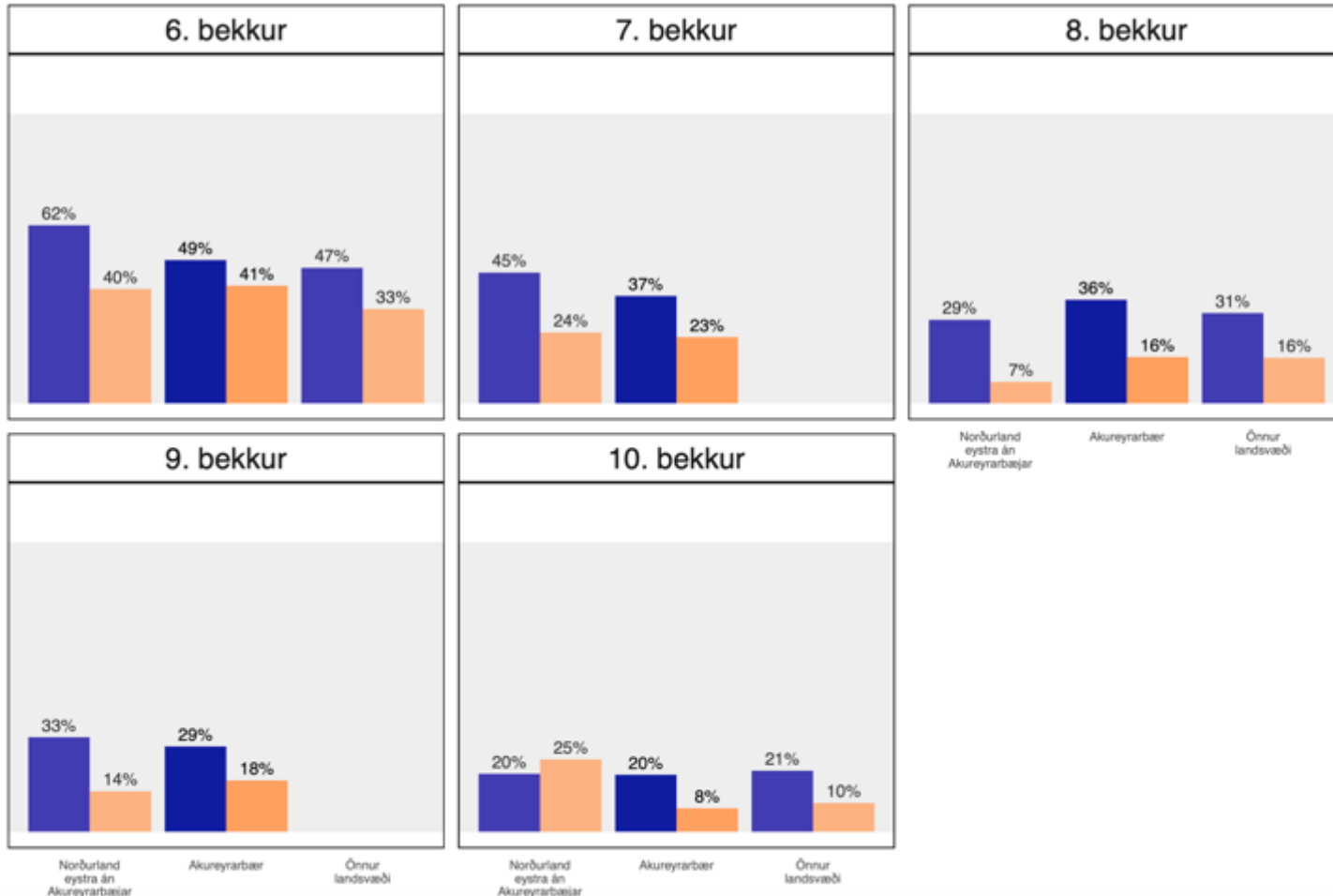

Hlutfall nemenda sem hafa lent í slagsmálum „1 sinni“, „2 sinnum“, „3 sinnum“ eða „4 sinnum eða oftar“ sl. 12 mánuði

Hlutfall nemenda sem hefur verið ráðist á „1 sinni“, „2 sinnum“, „3 sinnum“ eða „4 sinnum eða oftar“ sl. 12 mánuði

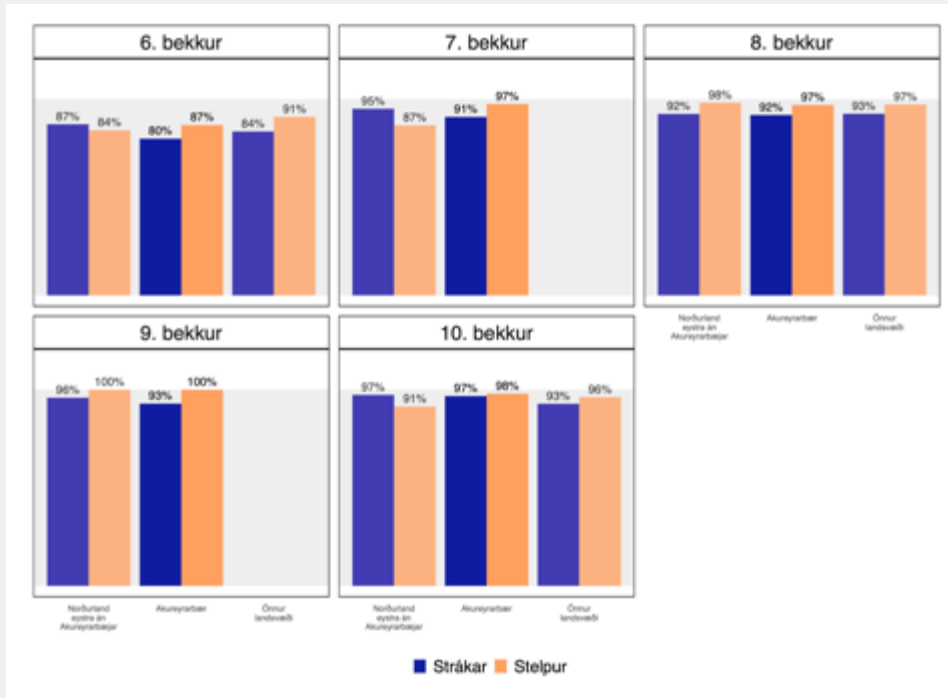
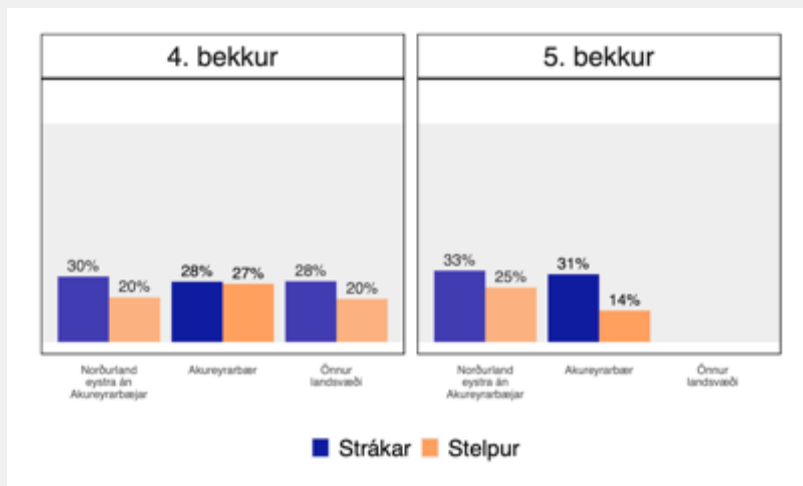

Samfélagsmiðlar

Hlutfall nemenda sem notar samfélagsmiðla

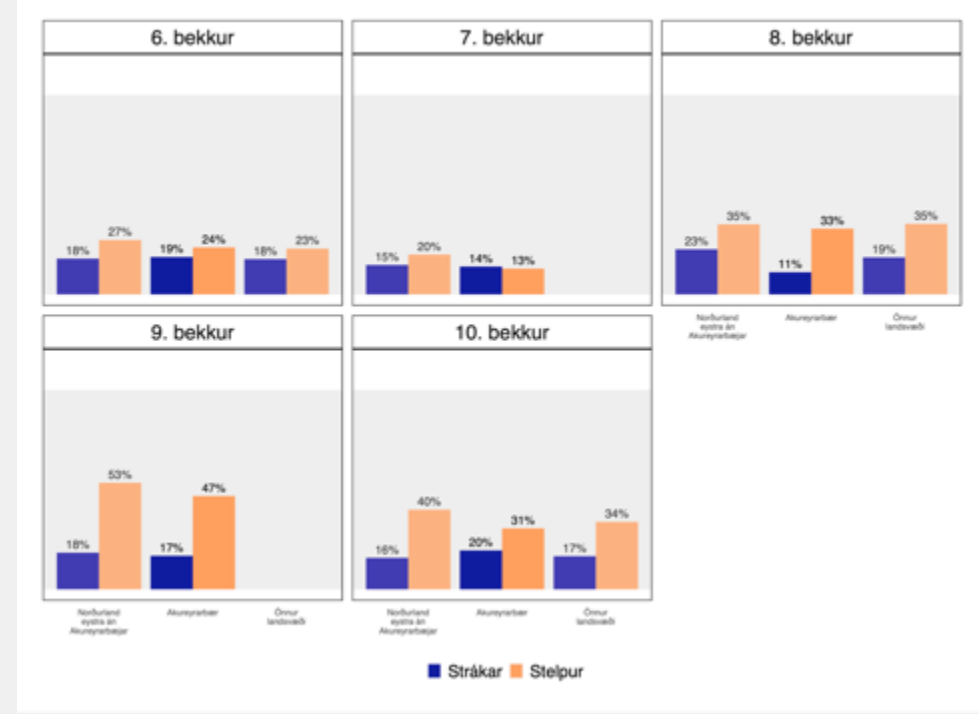
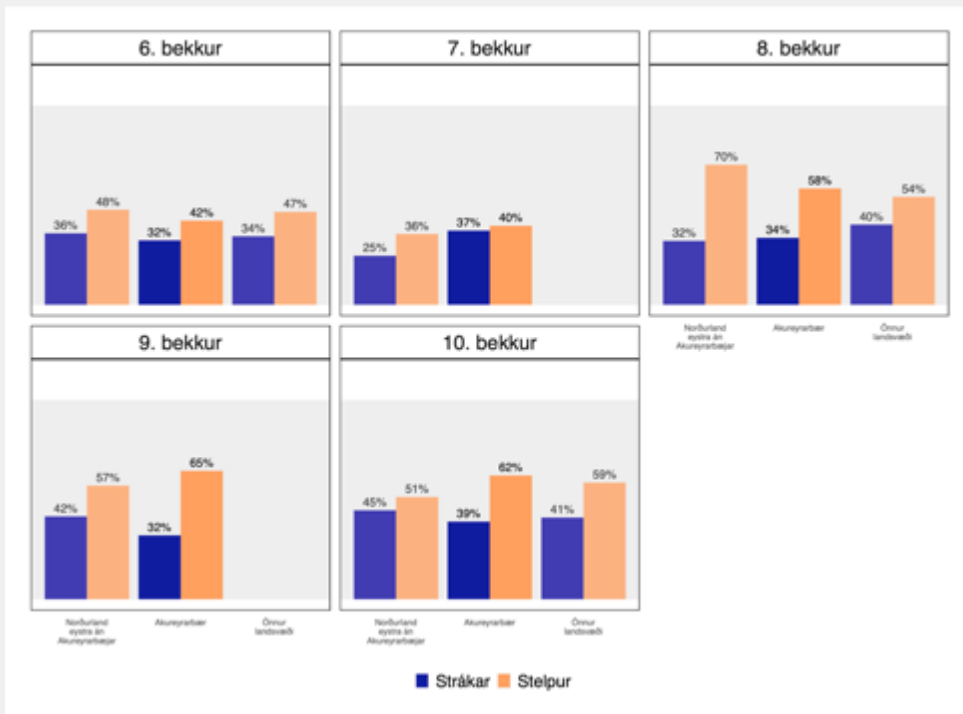

Hlutfall nemenda sem á erfitt að minnka notkun samfélagsmiðla

Reynt að eyða minni tíma á samfélagsmiðlum án þess að takast það

Hefur liðið illa yfir að geta ekki notað samfélagsmiðla

Nikótín, áfengi og önnur vímuefni

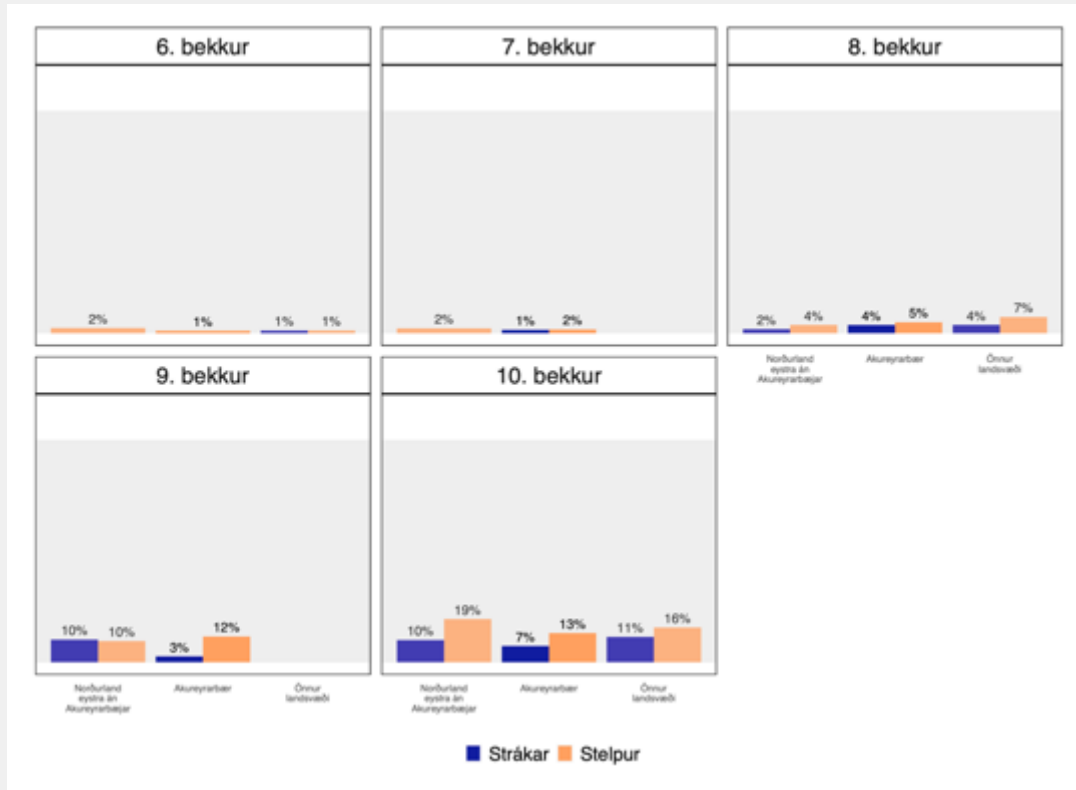
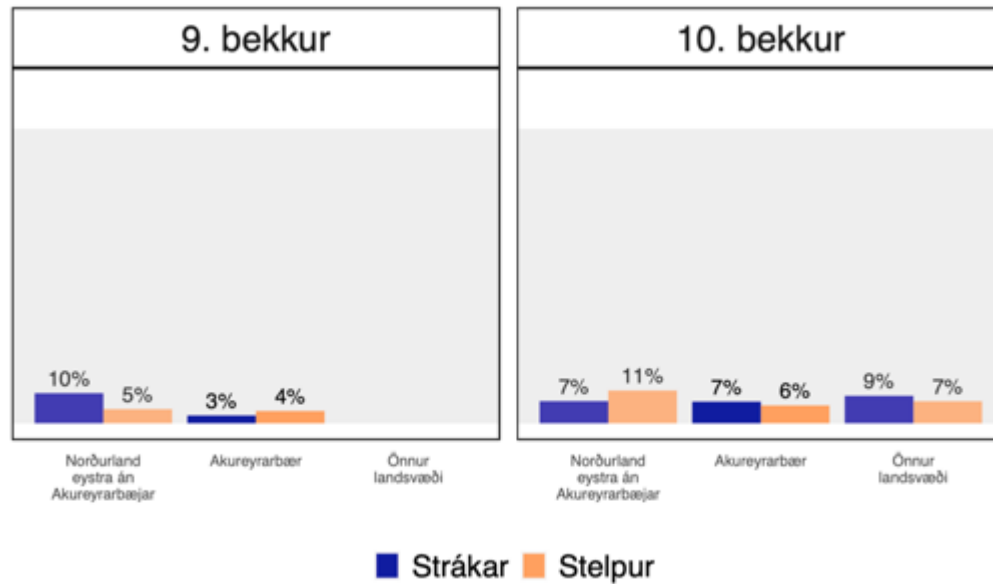

Hlutfall nemenda sem notar nikótín

Reykingar fátíðar 1-3%

Nikótínþúðar síðustu 30 daga

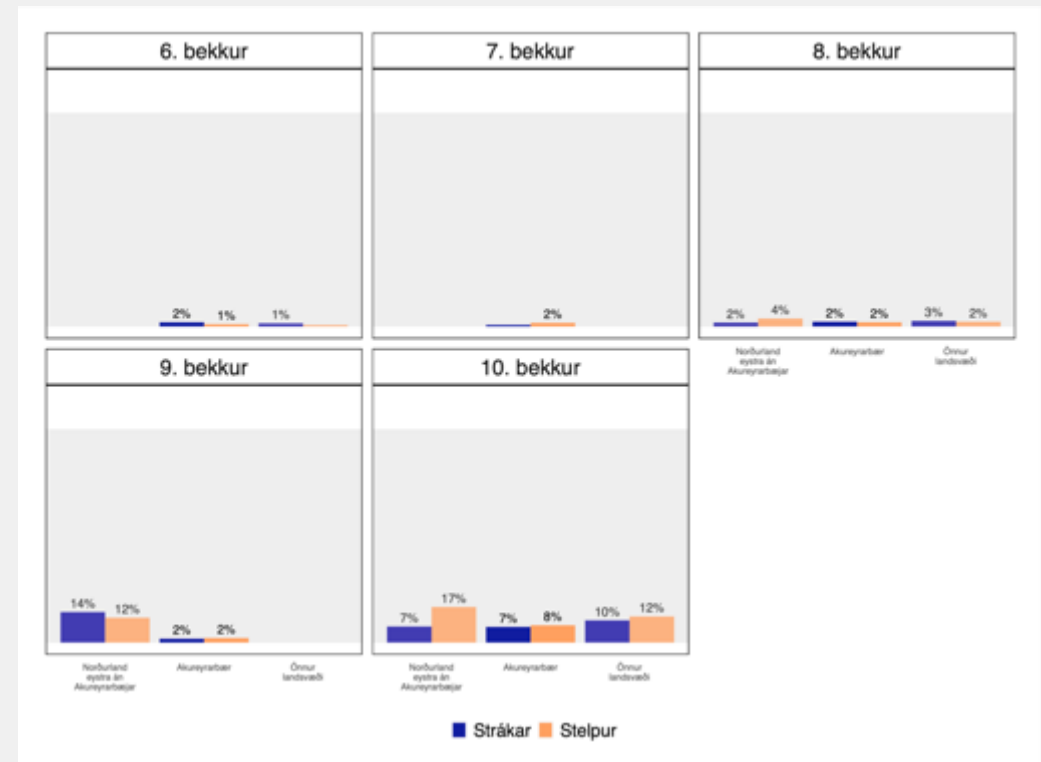
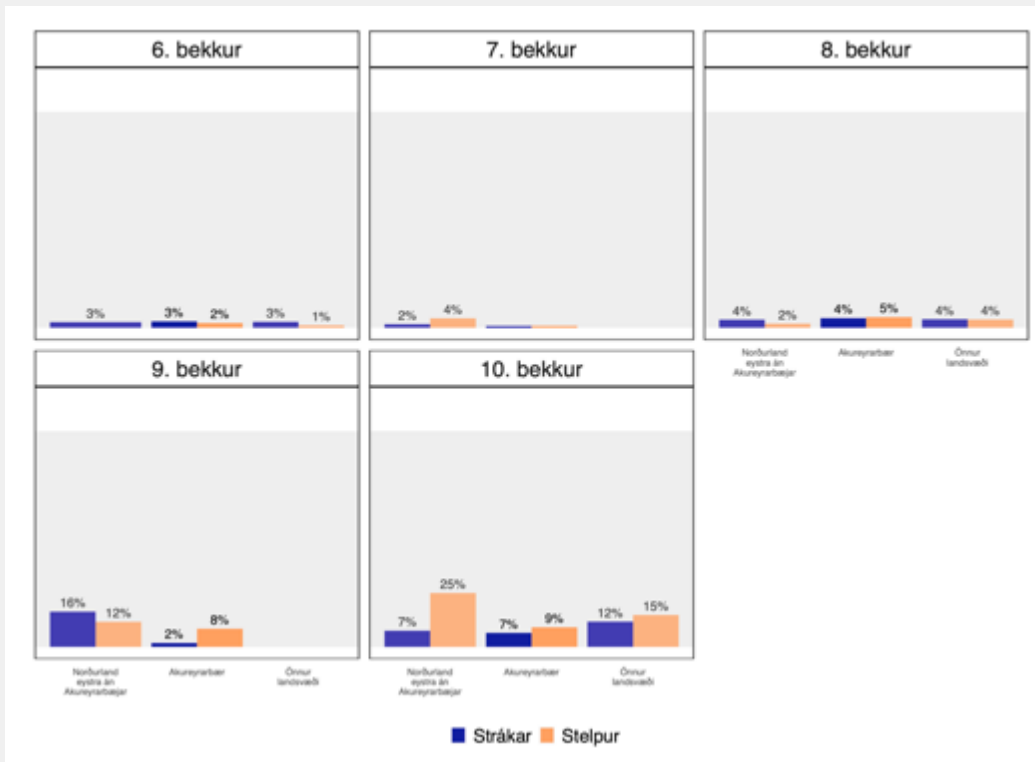

Hlutfall nemenda sem hafa drukkið áfengi síðustu 30 daga?

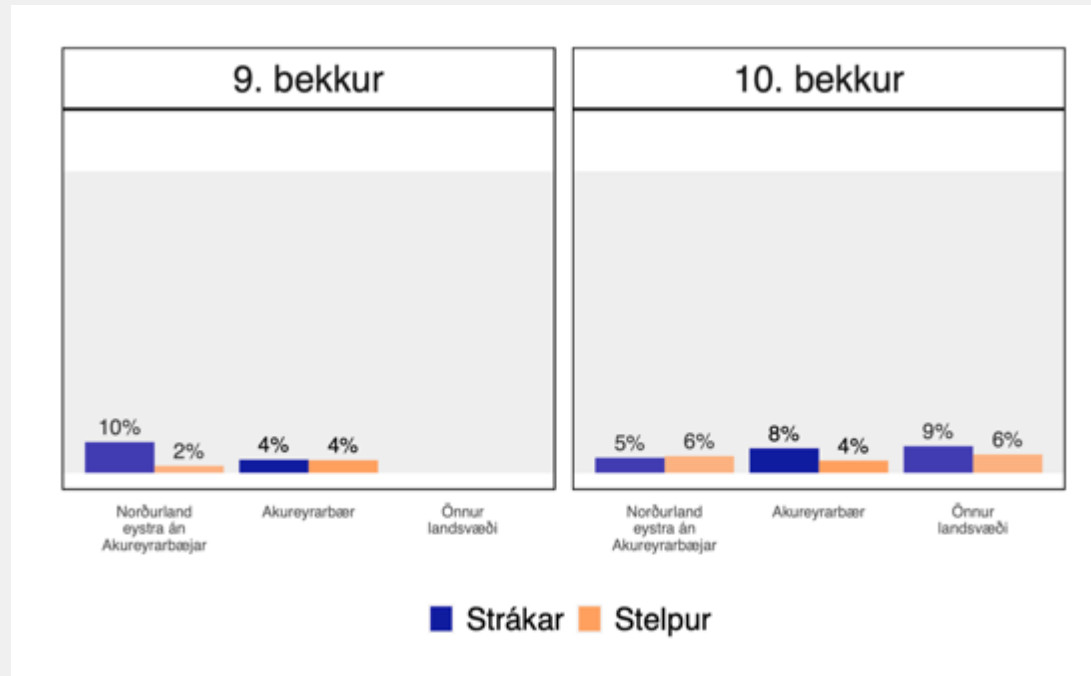
Hlutfall nemenda sem hafa orðið drukkin síðustu 30 daga?

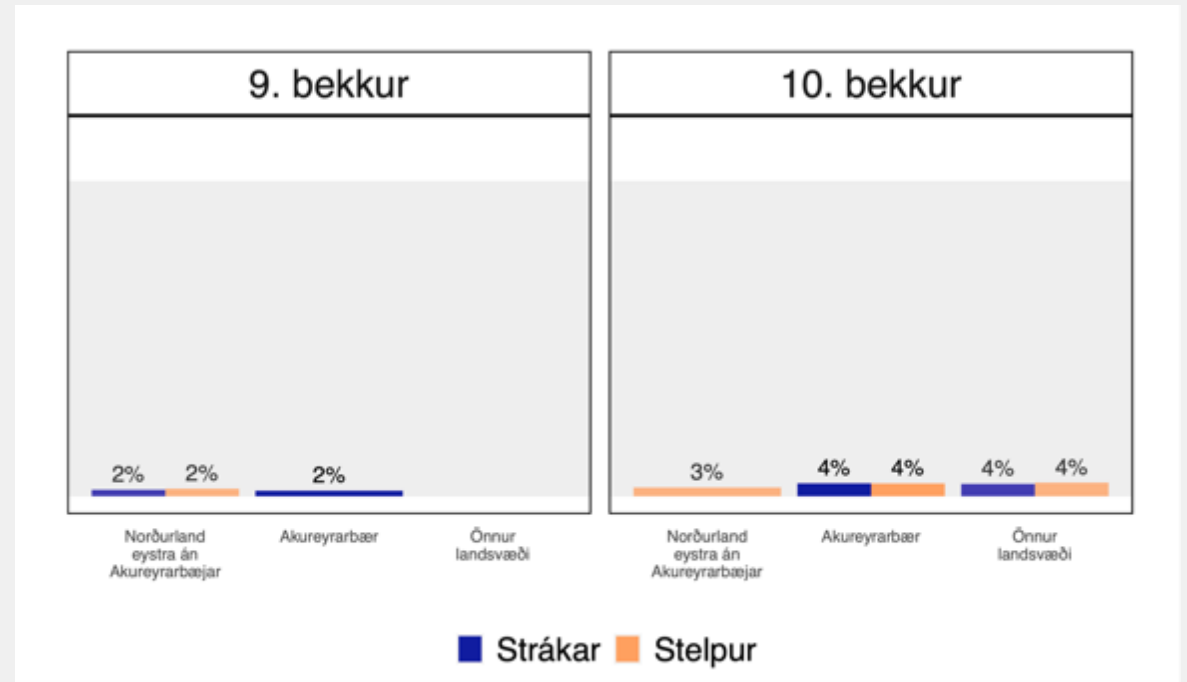

Notkun vímuefna um ævina

Kannabis

Spice

[Forsíða](#)[Vefforrit](#)[Skýrslur](#)[Um ÍÆ](#)[Verkætlun](#)

Íslenska æskulýðsrannsóknin

MENNTAVÍSINDASTOFNUN HÍ

Vefforrit

Skýrslur

Opið og gjaldfrjálst

Verkætlun

Íslenska æskulýðsrannsóknin

Íslenska æskulýðsrannsóknin (ÍÆ) er rannsókn sem Háskóli Íslands framkvæmir fyrir Mennta- og barnamálaráðuneytið á grundvelli 12 gr. æskulýðslaga nr. 70/2007. Markmið verkefnisins er að safna gögnum um velferð og viðhorf barna og ungs fólks og gera niðurstöður aðgengilegar til að styðja við stefnumótun.

Menntavísindastofnun Háskóla Íslands er framkvæmdaraðili æskulýðsrannsóknarinnar.

<https://iae.is/>

Hans Haraldsson

Tölfræðingur ÍÆ; Gagnagrunnur og vefforrit